

Maakuntahallitus

Kokousaika 30.9.2024

Kokouspaikka Kotalahti, Leppävirta, Laitilanniementie 10

KÄSITELLYT ASIAT

Kokoustiedot	1
§ 116 Laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen	3
§ 117 Pöytäkirjantarkastajien vaali	4
§ 118 Kokouksen esityslistan hyväksyminen	5
§ 119 Ajankohtaiset vaikuttamisasiat ja sidosryhmäyhteistyö	6
§ 120 Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen kaavaehdotuksen uudelleen nähtäville asettaminen	7
§ 121 Pohjois-Savon liiton talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025-2027	10
- Talousarvio ja toimintasuunnitelma 2025 sekä taloussuunnitelma 2025-2027	12
§ 122 Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman 2040 ja -ohjelman 2026-2029 laatimisen aloittaminen sekä työohjelman ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma	44
§ 123 Suomen biotalousstrategian toimeenpano Pohjois-Savossa 2024–2035	48
- Biotalousalueellinen toimeenpanosuunnitelma_Pohjois-Savo	49
§ 124 Jäsenten esittäminen Kuopion yliopistosäätiön hallitukseen kaudelle 1.1.2025 - 31.12.2026	74
§ 125 Esitys Itä-Suomen yliopiston jäsenen vaihtumisesta Pohjois-Savon maakunnan yhteistyöryhmään	75
§ 126 Viranhaltijoiden päätökset	76
- Viranhaltijapäätökset	77
- Viranhaltijapäätökset (Eura)	78
§ 127 Ajankohtaiset ja tiedoksi merkittävät asiat	79
§ 128 Seuraava kokous ja kokouksen päättäminen	80
Muutoksenhakuohjeet	81

Kokousaika 30.9.2024 9:09 - 30.9.2024 11:03

Kokouspaikka Kotalahti, Leppävirta, Laitilanniementie 10

Läsnäolevat jäsenet	Nimi	Tehtävä
	Kokkonen Mira	mkh:n puheenjohtaja
	Hedman Pia	mkh:n 1. varapuheenjohtaja
	Pääkkö Sakari	mkh:n 2. varapuheenjohtaja
	Eskelinen Aleks	jäsen
	Hynninen Kati	jäsen
	Kaipainen Tanja	jäsen
	Pentikäinen Pia	jäsen
	Pitkänen Marjaana	jäsen
	Semi Matti	jäsen
	Kauppinen Sanna	varajäsen
	Uljonen Henri	jäsen

Muut läsnäolevat

Väätäinen Tuula	mkv:n 1. varapuheenjohtaja
Savolainen Leila, poistui klo 10:50	mkv:n 2. varapuheenjohtaja
Määttä Tytti	maakuntajohtaja, esittelijä
Vehreävesa Satu	aluekehitysjohtaja
Isola Annaelina	suunnittelujohtaja
Pehkonen Riikka	vs. hallintojohtaja, mkh:n sihteeri

Pykälät

Puheenjohtaja	Pöytäkirjanpitäjä
Mira Kokkonen	Riikka Pehkonen

Pöytäkirjan tarkastus	Henri Uljonen	Pia Hedman
------------------------------	---------------	------------

**Pöytäkirja yleisesti
nähtävänä**

Yleisessä tietoverkossa www.pohjois-savo.fi pöytäkirjan tarkastamisen ja allekirjoittamisen jälkeen

Pöytäkirja tarkastettu sähköisesti

§ 116 Laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 116

Mkj:n ehdotus	Maakuntahallitus toteaa tämän kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.
Päätös	Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

§ 117**Pöytäkirjantarkastajien vaali**

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 117

**Mkj:n
ehdotus**

Maakuntahallitus valitsee kaksi jäsentään tarkastamaan tämän kokouksen pöytäkirjan. Puheenjohtajaa ja pöytäkirjantarkastajia pyydetään kuittaamaan sähköisellä allekirjoituksella tämä pöytäkirja allekirjoitetuksi ja tarkastetuksi.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti ja valitsi pöytäkirjantarkastajiksi Henri Uljosen ja Pia Hedmanin. Lisäksi päätettiin, että § 120 tarkastetaan kokouksessa.

§ 118

Kokouksen esityslistan hyväksyminen

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 118

Mkj:n

ehdotus

Maakuntahallitus hyväksyy kokouksen esityslistan.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

§ 119**Ajankohtaiset vaikuttamisasiat ja sidosryhmäyhteistyö**

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 119

Maakuntajohtaja ja yhteyspäällikkö esittelevät ajankohtaisia valmisteluasioita.

**Mkj:n
ehdotus**

Maakuntahallitus merkitsee katsauksen tiedoksi.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti ja merkitsi tiedoksi maakuntajohtajan katsauksen, joka käsitteli mm. seuraavia asioita:

Brysselin vierailulla 23.-26.9.2024 käsiteltiin koheesiopolitiikan tulevaisuutta ja sen merkitystä Itä- ja Pohjois-Suomelle. Erityisen tärkeää on turvata pohjoisten harvaanasuttujen alueiden erityisrahoitus. Keskustelussa oli myös Itäraja-ohjelma sekä EU:n maatalouspolitiikka.

Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston skenaariotyö on valmistunut, tunnistettu kolme eri kehityslinjaa ja tehty niille toimenpide-esitykset.

Valtion toimipaikkaverkon muutoksiin liittyen tulossa alueellisen projektiryhmän perustaminen, johon osallistetaan kuntien edustajat sekä keskeiset toimijat. Valtionosuusuudistukseen liittyen lausunto valmisteilla, lisäksi laaditaan lausunto HVA:n perhe- ja vammaispalvelu-uudistuksesta yhdessä kuntien kanssa. Kansanedustajille on koottu aloiteideat maakunnasta, lisäksi käyty keskustelua kansanedustajien avustajien kanssa.

§ 120

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen kaavaehdotuksen uudelleen nähtäville asettaminen

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 120

Asianumero PSL/10/15.01.00.00/2021**Valmistelijat** suunnittelujohtaja Annaelina Isola 044 714 2609

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen ehdotuksen julkinen nähtävillöolo oli 16.1.-23.2.2024. Palaute alustavine vastineineen käsiteltiin aluerakennetyöryhmässä 24.4.2024 ja hyväksyttiin maakuntahallituksessa 24.6.2024. Maakuntahallituksen kokouksessaan 27.5.2024 tekemien linjausten mukaisesti kaavaehdotukseen on tehty sellaisia muutoksia, jotka edellyttävät kaavaehdotuksen asettamista uudelleen nähtäville.

Kaavaehdotukseen on tehty seuraavat muutokset, jotka edellyttävät MRA 32 §:n mukaisesti ehdotuksen uudelleen nähtäville asettamista:

- Laajat metsäpeitteiset alueet -merkintä on poistettu.
- Aiemmin kaavaluonnoksissa ja viranomaisehdotuksessa mukana olleet seitsemän tuulivoimapotentiaalista aluetta on palautettu kartalle. Tuulivoimapotentiaalisia alueita osoittavia merkintäjä on palautettu Rautavaaralle, Kaaville, Kuopioon sekä Leppävirran ja Joroisten alueelle.
- Soidensuojelun täydennysehdotuksen (SSTE) alueet yksityismailla on muutettu luonnonsuojelualueita tarkoittavista SL- ja sl -merkinnöistä maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi, joilla on merkittäviä suoluontoarvoja. Kohdemerkintöjä my-s on osoitettu 12 kpl. MY-s -alueita on 39 kpl ja niiden pinta-ala on 3390 ha.
- Luonnon ydinalueen rajausta Etelä-Konneveden kansallispuiston ympärillä on laajennettu merkinnän kaakkoisosassa sisältäen nyt mm. Rajavuoren luonnonsuojelualueen ja Mehtiönvuoren alueen.
- Leppävirralla luonnonsuojelualue, SL 52.521, Pieni-Saamainen on poistettu. Samalla Juurikkaselän metsien alueelle osoitettua luonnon ydinaluetta on siirretty hieman lännemmäksi.
- Yhdystie 5775 on lisätty Tahkolle.
- Heinäveden reitti Varkaudessa on korjattu veneväylästä laivaväyläksi.
- Suojavyöhyke, sv-11 42.810, Boliden Kylylahti Oy, Kaavi (Seveso 200 m) poistettu TUKESin uusimman sevesokohteiden listan mukaisesti.
- Suojavyöhykettä, sv-11 51.811, North European Oil Trade Oy, Varkaudessa on pienennetty 1000 m:stä 500 m:iin.
- Matkailun ja virkistyskeuhon kehittämisyöhykettä Jyrkkä-Metsäkartano on laajennettu kattamaan Rautavaaran Metsäkartano ja Tiilikjärven kansallispuiston laajennus.

- On lisätty Alapitkän sähköasemaa osoittava en -merkintä.
- Siilinjärven kunnan lausunnon mukaisesti on muutettu Radantauksen alueen työpaikkakohdemerkintä tp teollisuusalueen kohdemerkinnäksi t.
- Huutokoski-Kontiolahti 400 kV voimajohtoreitin tarkistukseen liittyen Joroisissa ja Leppävirralla (Heinäveden eteläisempi haara) on osoitettu kummankin vaihtoehdon mukaiset johtoreitit.
- Maa-ainesten ottoaluetta Kuopion Haapokankaalla, EO 11.688, on rajattu lausunnon mukaisesti.
- Maa-ainesten ottoalueet Kuopion Kettukankaalla ja Viitasalossa (EO 11.680 ja EO 11.684) on poistettu.
- Melontareitti Lapinlahden Korpisen ja Tahkon Aholansaaren väliltä on poistettu Atron voimalaitoksen estevaikutuksesta johtuen.
- Varkauden kaupungin lausunnon mukaisesti venesatamat lv 51.902 Pussilantaipale, lv 51.904 Yöranta ja lv 51.931 Honkakoski on poistettu paikallisesti merkittäviä kohteina.
- Kaavin luonnonrauha-alue, 42.700 Ruohosuon alue, on poistettu palautetun tuulivoimapotentiaalisen alueen vaikutuksen vuoksi.
- Pielaveden maakunnallisesti arvokas rakennetun kulttuuriympäristön kohde, ma 25.549 Litran mökkialue, on poistettu alueen huonon kunnon ja kulttuurihistoriallisten arvojen menetyksen vuoksi.

Lisäksi uudelleen nähtäville asetettavaan kaavaehdotukseen on tehty seuraavia teknisiä muutoksia:

- Korjattu kirjoitusasu muotoon Iso-Loutteinen, Puijo, Loutteispuro sekä (Suurisaaren ja Ökinniityn suot)
- ma -kohdemerkintä Honkasaarentie 13 Rönössä on muutettu muotoon MA (aluemainen merkintä)
- Entinen Kuopion osuusmeijeri, Kauppakatu 7: symboli on siirretty oikean rakennuksen kohdalle.
- 'Asuinkerrostalo, Snellmaninkatu 28, Muikkuravintola Sampo' on muutettu muotoon Asuinkerrostalo, Snellmaninkatu 28 ja Kauppakatu 13.
- Arvottamistyöryhmän loppuraporttiin on täydennetty ja korjattu: As. Oy Kuopion Snellmaninkatu 15 = MA Snellmaninkatu 15-17. Laadukasta punatiiliarkkitehtuuria neljän kerrostalon kokonaisuutena.
- Ekologinen yhteys -merkintään on lisätty päätynuolet.

Kaavaselostus sekä merkinnät- ja määräykset -asiakirja on päivitetty kaavakarttaan tehtyjen muutosten mukaisiksi. Lisäksi vanhentuneita tietoja on päivitetty ja kaavatyön uusimmat vaiheet on kuvattu kaavaselostuksessa.

Merkittävimpien muutosten vuoksi myös maakuntakaavan kokonaisvaikutusten arviointia on päivitetty. Tehdyt muutokset näkyvät raportissa punaisella. Vaikutustenarvioinnin muutokset on käyty läpi aluerakennetyöryhmän kokouksessa 17.9.2024 ja niitä on täydennetty ryhmän huomioiden perusteella. Keskeiset muutokset vaikutustenarvioinnissa liittyvät

maakuntakaavaratkaisun muuttumiseen alkuperäisistä tavoitteista erityisesti luonnonsuojelun tavoitteiden ja ekologisen verkoston kokonaisuuden osalta maltillisempaan suuntaan.

Tuulivoimapotentiaalien alueiden lisäys/palautus vaikuttaa mm. luonnonrauha-alueisiin, maisemiin sekä virkistykseen ja matkailun kehittämisvyöhykkeisiin. Sillä on myös sosiaalisia vaikutuksia lähialueiden asukkaille. Tuulivoimapotentiaalien alueiden lisääminen vahvistaa kuitenkin tavoitetta päästöttömän energiatuotannon kasvattamisesta, mahdollistaa tuulivoimarakentamisen toteutuessa myönteisiä aluetalousvaikutuksia sekä osoittaa maakunnan itäosan tuulivoimapotentiaalisuutta osana Itä-Suomen kokonaispotentiaalia, jonka toteutukseen haetaan valtiotasolla ratkaisuja.

Kaavaehdotus asetetaan MRA 32§:n mukaisesti uudelleen nähtäville lokakuun ajaksi. Nähtävilläoloaikana pidetään esittelytilaisuuksia etänä. Osallisilta pyydetään erityisesti palautetta muuttuneista kaavaratkaisuista, sillä alkuvuoden nähtävilläolon aikana saatu palaute otetaan edelleen huomioon. Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaihe pyritään saamaan hyväksymiskäsittelyyn tämän vuoden aikana.

**Mkj:n
ehdotus**

Maakuntahallitus merkitsee maakuntakaavan uuden ehdotusvaiheen aineiston tiedoksi ja päättää asettaa sen julkisesti nähtäville 2.-31.10.2024 väliseksi ajaksi. Lisäksi liiton toimisto valtuutetaan tekemään aineistoon vielä tarvittavia teknisiä muutoksia.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Pöytäkirjamerkintä

Tämä pykälä tarkastettiin kokouksessa.

Liitteet

PSMK2040_2_Kaavakartta_MKH_30092024
Maakuntakaavayhdistelmä_MKH_30092024
PSMK2040_2_selostus_MKH_30092024
Selostus_Liite1_merkintaluettelo
Selostus_Liite2_arkeologinen
PSMK2040_2_Vaikutustenarviointi_uusi_MKH_30092024
PSMK2040_2_kaavamerkinnot_ja_maaraykset_MKH_30092024

§ 121 Pohjois-Savon liiton talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2025-2027

Maakuntahallitus 24.6.2024 § 92

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 121

Asianumero PSL/143/02.02.00/2024**Valmistelijat** vs. hallintojohtaja Riikka Pehkonen 044 714 2644
taloussuunnittelija Piia Kohonen 044 714 2632

Talousarvion 2025 ja talous- ja toimintasuunnitelman 2025-2027 valmistelua on jatkettu maakuntahallituksen kesäkuussa hyväksymien linjausten mukaisesti. Talousarvio on laadittu varovaisuuden periaatteen mukaisesti niin, että liiton varsinaisen toiminnan menot on arvioitu pääosin normaalin toiminnan mukaisesti täysimääräisinä.

Vuosi 2025 on Itä-Suomen sekä Itä- ja Pohjois-Suomen puheenjohtajuusvuosi Pohjois-Savon liitolle. Puheenjohtajuusvuosi ja kuntavaalien myötä alkava uusi valtuustokausi aiheuttavat lisäkustannuksia liiton budjettiin, erityisesti kokousjärjestelyjen lisääntymisen vuoksi. Henkilöstökuluihin liittyvä epävarmuus vaatii myös huolellista taloussuunnittelua, sillä työehtosopimukset päättyvät keväällä 2025, eikä uusien sopimusten kustannusvaikutuksia vielä tiedetä. Henkilöstökulut ovat liiton suurin menoerä, ja niiden muutoksilla on keskeinen vaikutus liiton talouteen.

Rakennerahastokaudella 2021-2027 EU:lta saatu rahoitus ei kata täysimääräisesti toiminnasta aiheutuvia kuluja, vaan omistajakunnilta perittävillä maksuosuuksilla katettavaksi on arvioitu jäävän talousarviovuonna noin 142.000 euroa. Taloussuunnitelmavuosina rahoitus vähenee edelleen vuoden 2025 tasosta. Rakennerahastotehtävät ovat liiton lakisääteisiä tehtäviä.

**Mkj:n
ehdotus**

Maakuntahallitus päättää jatkaa vuoden 2025 talousarvion valmistelua siten, että liitteenä oleva talousarvio vuodelle 2025 ja taloussuunnitelma vuosille 2025-2027 lähetetään jäsenkunnille lausunnon antoa varten. Jäsenkuntien kannanotot tulee toimittaa liittoon viimeistään 11.11.2024.

Päätös Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.**Liitteet** Talousarvio ja toimintasuunnitelma 2025 sekä taloussuunnitelma 2025-2027

Päätöshistoria:**Maakuntahallitus 24.6.2024 § 92**

Kuntalain 110 §:n mukaisesti valtuuston tulee hyväksyä talousarvion yhteydessä vähintään kolmivuotinen taloussuunnitelma, jossa talousarvio toimii taloussuunnitelman ensimmäisenä vuotena. Liiton toiminnan ja talouden arvioidaan pysyvän suunnittelukauden ajan tavanomaisena. Vuodelle 2025 huomioidaan Itä-Suomen ja Itä- ja Pohjois-Suomen puheenjohtajuuden vaikutukset toimintaan ja talouteen.

Varsinaisen toiminnan jäsenkuntien maksuosuuksien ehdotetaan pysyvän samoina kuin vuonna 2024, yhteensä 2.426.879 €. Samoin Pohjois-Savon kehittämisrahaston jäsenkuntien maksuosuudet ehdotetaan pidettävän ennallaan, yhteensä 264.807 €. Rakennerahastokauden 2021- 2027 osalta arvioidaan EU:lta saadun tuen kattavan n. 60 % talousarviovuoden 2025 sekä suunnitelmavuosien 2026-2027 menoista.

Talousarvion ja taloussuunnitelman käsittelyaikataulu on seuraava: luonnos talousarvioksi 2025 ja taloussuunnitelmaksi 2025-2027 tulee käsiteltäväksi syyskuun maakuntahallituksen kokoukseen. Pohjois-Savon liiton perussopimuksen 28 §:n mukaisesti taloussuunnitelman valmisteluvaiheessa jäsenkunnille varataan mahdollisuus tehdä ehdotuksia kuntayhtymän toiminnan kehittämiseksi siten, että talousarvio- ja suunnitelmaehdotus on toimitettava jäsenkunnille lausuttavaksi viimeistään 15.10. mennessä.

Mkj:n ehdotus

Maakuntahallitus päättää, että vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2025-2027 taloussuunnitelman valmistelua jatketaan edellä olevin periaattein. Jäsenkunnille ilmoitetaan, että jäsenkuntien maksuosuuksien määrän ehdotetaan pysyvän edellisen vuoden tasolla ja, että Pohjois-Savon kehittämisrahastoon ehdotetaan perittäväksi jäsenkunnilta sama määrä kuin vuonna 2024.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Talousarvio ja toimintasuunnitelma 2025 sekä taloussuunnitelma 2025–2027

Sisällys

1 Katsaus vuoteen 2025.....	2
1.1 Pohjois-Savon aluetalous	3
1.2 Pohjois-Savon väestökehitys.....	3
1.3 Aluerakenne.....	4
2 Pohjois-Savon liiton toiminta.....	6
2.1 Toiminta-ajatus ja tehtävät	6
2.2 Luottamushenkilöhallinto	8
2.3 Liiton toimisto	8
3 Talousarvio ja toimintasuunnitelma 2025 sekä taloussuunnitelma 2025–2027 päävastuualueittain.	10
3.1 Aluekehityksen päävastuualue.....	11
3.2 Alueidenkäytön päävastuualue	15
3.3 Hallinnon päävastuualue	19
4 Talousarvion ja -suunnitelman rakenne	23
5 Talousarvion laadinnan yleiset periaatteet	23
Käyttötalousosa/tulosityksiköittäin	26
Tuloslaskelmaosa/koko liitto	28
Talousarvion ja taloussuunnitelman rahoitusosa	29
Jäsenkuntien maksuosuusarviot vuodelle 2025	30
Liite 1. Maakuntien liittojen jäsenkuntien maksuosuudet, talousarvio v. 2023	31

Pohjois-Savon liiton julkaisu B 117

Kuopio 2023

Pohjois-Savon liitto Sepänkatu 1, 70100 Kuopio
e-mail: kirjaamo@pohjois-savo.fi

ISBN 978-952-7171-67-7

ISBN (pdf) 978-952-7171-68-4

ISSN 1797-4410

1 Katsaus vuoteen 2025 Mkj:n katsaus lisätään kuntien lausuntokierroksen jälkeen

1.1 Pohjois-Savon aluetalous (osio päivitetään 2024 aluetaloustarkastuksen valmistuttua!)

Pohjois-Savon aluetalouden kehitys on jatkunut suotuisana vuoteen 2023. Maailmantalouden epävarmuus- tekijät ja heikentyneet suhdanneodotukset eivät toistaiseksi näy toteutuneessa kehityksessä. Vuonna 2022 Pohjois-Savon kaikkien toimialojen yhteenlaskettu alv:n alainen liikevaihto oli 16,3 mrd. €. Liikevaihto kasvoi vuoden takaisesta 1,6 mrd. €, ja on nyt korkeimmalla tasolla kuin koskaan seurannan aikana.

Liikevaihto kasvoi Pohjois-Savossa 11,1 % ja koko maassa 15,7 %. Edellisvuoden luvut olivat Pohjois-Savossa 9,4 % ja koko maassa 10,6 %. Vuosina 2010–2022 liikevaihdon kehitys on ollut Pohjois-Savossa aavistuksen koko maata parempaa. Liikevaihto on kasvanut keskimäärin 3,8 % vuodessa, kun koko maassa vuotuinen kasvu on ollut 3,3 %. Pohjois-Savon osuus koko maan liikevaihdosta oli 2,9 % vuonna 2022. Tämä osuus on pysynyt käytännössä samalla tasolla vuodesta 2010 alkavalla seuranta-kaudella. Vuoden 2023 suhdannenäkymät ovat heikot ja odotukset ohjautuvat kohden taantumaa.

Vuoden 2023 osalta tietoa on saatavilla vasta ensimmäisen vuosineljänneksen osalta. Kaikkien toimialojen osalta liikevaihto on kasvanut 3,2 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Koko maassa kasvua on ollut 5,9 %. Teollisuuden liikevaihto on pienentynyt 6,6 % viime vuoden alkuun verrattuna (koko maa kasvua 2,5 %). Teollisuuden vientiliikevaihdossa laskua on Pohjois-Savossa ollut 14,7 % ja koko maassa 0,6 %.

Ukrainan sodan vaikutukset ovat heijastuneet Pohjois-Savon elinkeinoihin monella tavalla. Raaka-aineiden ja varsinkin komponenttien saatavuusongelmat ovat vaikeuttaneet elinkeinotoimintaa useilla toimialoilla jo koronapandemian vuoksi, mutta Venäjän laajentama sota Ukrainassa on lisännyt ongelmia. Sodan vaikutus on näkynyt etenkin logistisissa ratkaisuissa ja tavarankuljetusreiteissä, kun tavarankuljetus Venäjältä ja Venäjän kautta on hankaloitunut tai päättynyt kokonaan. Energian ja raaka-aineiden hinnan nousu heijastuu eteen- päin eri elinkeinojen tuotantoketjussa lisäten hinnannousupaineita.

Sota vaikuttaa investointeihin siten, että osa suunnitelluista investoinneista lykkääntyy, osa jää toteuttamatta kokonaan esimerkiksi tulevaisuuden näkymien ja hintojen kallistumisen vuoksi. Sodan aiheuttamien haasteiden kanssa samanaikaisesti kärsitään osaajapulasta useilla aloilla. Tämä heikentää suoraan yritysten mahdollisuuksia kasvuun. Yritysten vienti Venäjälle on vähentynyt ja ainakin pakotteiden alaisten tuotteiden osalta loppunut kokonaan.

Matkailualalle sodalla on ollut vaikutuksia ja matkoja Suomeen on peruttu. Maatalous on jo valmiiksi kriisissä ja sota syventää kriisiä entisestään. Toisaalta se on lisännyt puhetta omavaraisuuden kasvattamisesta ja maa- talouden kilpailukykyä. Selvää on, että alkutuotannon rakennemuutos kiihtyy, kun alan toimijoista osa tip- puu keltasta ja vahvat toimijat lisäävät omaa osuuttaan.

1.2 Pohjois-Savon väestökehitys

Pohjois-Savossa oli vuoden 2023 lopussa 248 190 asukasta. Väkiluku kasvoi vuoden aikana 501 asukkaalla. Vuotta aiemmin väkiluku laski 674 asukkaalla. Pohjois-Savon kunnista väkiluku kasvoi Kuopiossa 1 427 asukkaalla (+1,2 %), Siilinjärvellä 58 asukkaalla (0,3 %), Jorjoissa 50 asukkaalla (1,1 %), Keiteleellä 6 asukkaalla (0,3 %) ja Vesannolla yhdellä asukkaalla (0,1 %). Kuopion väkiluku oli vuoden lopussa 124 021 ja Siilinjärven 21 290. Iisalmen väkiluku laski 183 asukkaalla (-0,9 %) ja oli vuoden lopussa 20 618. Varkauden väkiluku laski 32 asukkaalla (-0,2 %) ja oli vuoden lopussa 19 727.

Vuonna 2023 väestömäärän käänsi kasvuun maahanmuutto. Pohjois-Savon nettomaahanmuutto oli 2 024 henkeä, kun se vuonna 2022 oli 892 ja vuonna 2021 581 henkeä. Kuntien välinen nettomuutto oli 16 henkeä miinuksella. Syntyneiden määrä laski 120 hengellä ja kuolleiden määrä 202 hengellä. Tämän seurauksena luonnollinen väestölisäys pieneni 82 hengellä ollen -1 501 henkeä.

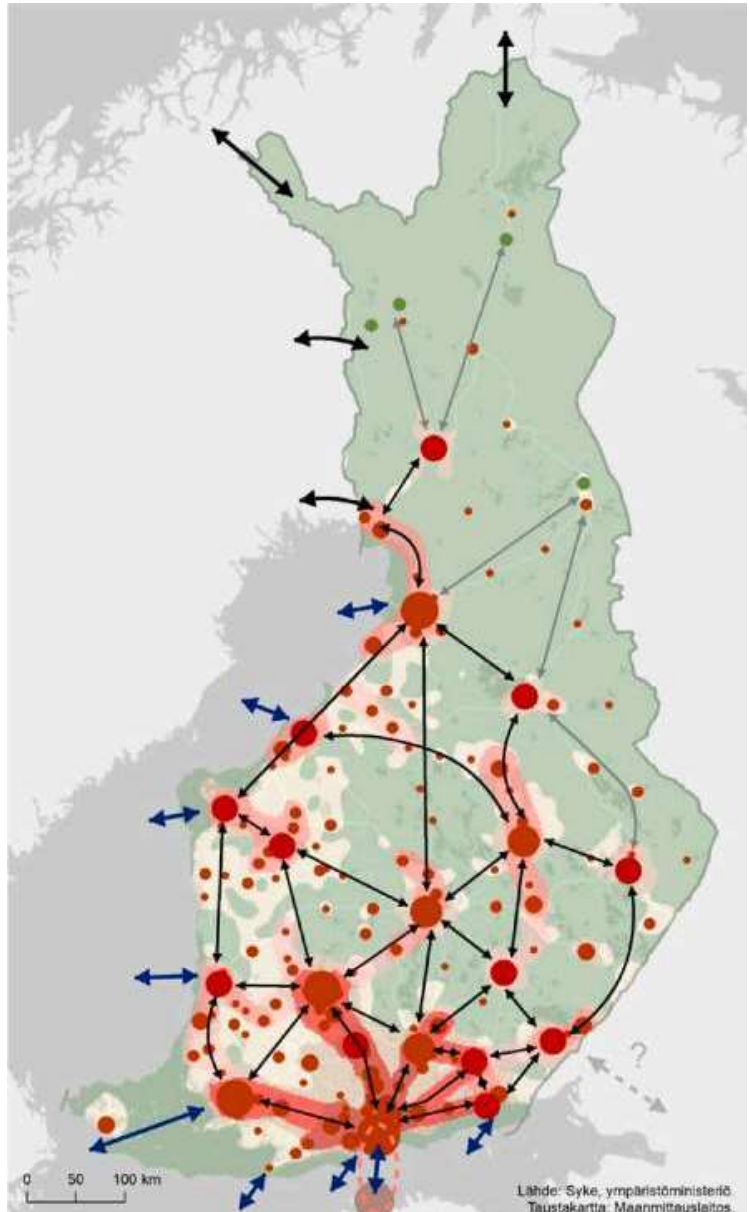
Tämän vuoden ennakotietojen mukaan Pohjois-Savon väkiluku laski tammi-kesäkuussa 176 asukkaalla. Vuonna 2023 väkiluvun lasku oli tammi-kesäkuun jaksolla 570 henkeä, 531 henkeä vuonna 2022 ja vuosina 2018–2021 keskimäärin 644 henkeä.

1.3 Aluerakenne

Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus julkaisivat alueidenkäytön kehityskuvan 15.1.2024. Se tarjoaa tietoa alue- ja yhdyskuntarakenteen nykytilasta ja tulevaisuudesta. Kehityskuva perustuu Alue- ja yhdyskuntarakenteen mahdolliset tulevaisuudet -hankkeeseen (PERUSKENE), muuhun tutkimustoimintaan ja laajaan sidosryhmäyhteistyöhön. Kehityskuva sisältää alue- ja yhdyskuntarakenteen tilanne- ja tulevaisuuskuvan sekä kehittämiskuvan, johon on koottu alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen tarpeet.

Aluerakenteen kehittämiskuvassa Pohjois-Savoon on tunnistettu seutukaupunkien ja maakuntakeskuksen välinen kasvuvyöhyke, mutta ylimaakunnallisia yhteyksiä ei ole tunnistettu samalla tavalla (ks. kuva oikealla, lähde: SYKE, YM).

Maakunnan aluerakenteella tarkoitetaan maakunnan keskuksia, alueita ja väyliä, joilla on valtakunnallista tai maakunnallista merkitystä ympäristöön tai liikennejärjestelmään. Aluerakenne muodostuu asumisen, palveluiden, tuotannon ja työpaikkojen, vapaa-ajanalueiden sekä liikenneväylien muodostamasta kokonaisuudesta. Pohjois-Savolle on leimallista kolmen kaupunkiseudun – Iisalmen, Kuopion ja Varkauden – muodostaman aluerakenne. Monissa maakunnissa aluerakenne perustuu yhteen keskuskaupunki-seutuun tai kahden kaupunkiseudun kilpailevaan asetelmaan, mutta meillä aluerakenne on nauhamainen, kun kaksi vahvan teollisuuden seutukaupunkia asettuu keskuskaupunki Kuopion etelä- ja pohjoispuolelle.

Pohjois-Savon aluerakenteen selkäranka on pohjois-etelä-suuntainen viitosvyöhyke eli vt5:n ja Savonradan muodostama liikenteellinen kokonaisuus. Sen varteen sijoittuu valtaosa maakunnan asukkaista. Samoin elin- keinoelämän keskittymät sijoittuvat pääosin viitosvyöhykkeen tuntumaan, vaikka merkittävää teollisuutta on myös eri puolilla, maakunnan reuna-alueillakin.

Viitoskäytävän varrelle sijoittuu myös maakunnan kolme suurinta työssäkäyntialueiden keskusta. Näitä täydentävät kantatien 88 varrella Vieremän ja kantatien 77 varrella Keiteleen työssäkäyntialueet. Viitosvyöhykkeen kanssa risteävät valtatiet 9 ja maakunnan eteläosassa valtatiet 23. Ne muodostavat valtakunnallisestikin merkittävän poikittaisliikenteen väylät. Maakunnan pohjoisosassa viitostie risteää

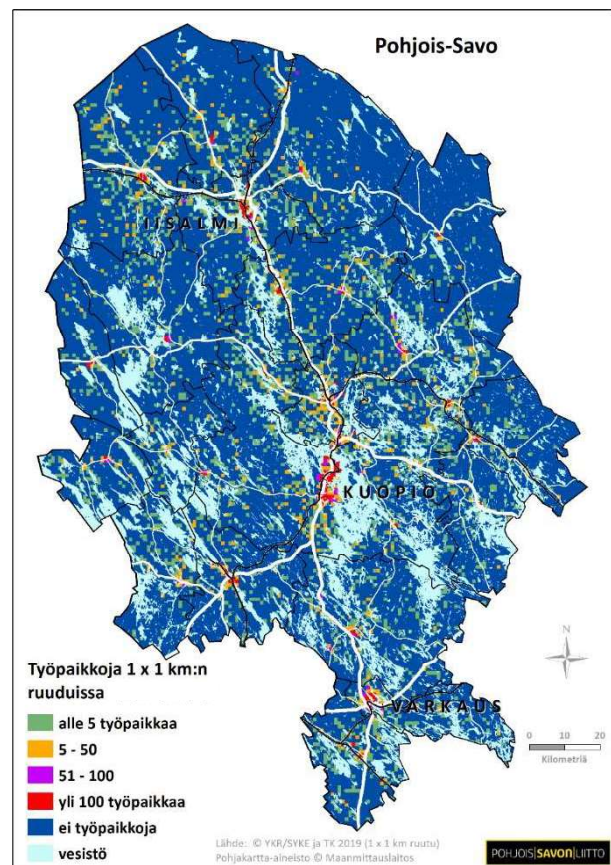
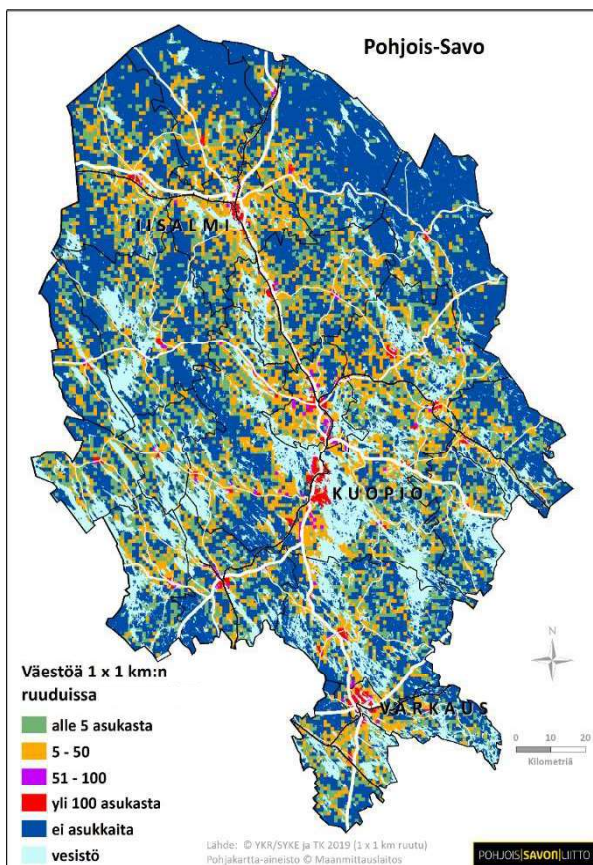

valtatien 27 kanssa. Seututeiden ja yhdysteiden verkosto täydentää pääteiden muodostamaa verkostoa.

Pohjois-Savossa väestö sijoittuu laajalle alueelle pääasiassa vesistöjen ja keskeisimpien liikennereitien läheisyyteen. Asutus on perinteisesti keskittynyt vesistöjen rannoille. Harvaanasutuimpia alueita on maakunnan pohjois-, koillis- ja itäosissa sekä Pielaveden, Tervon, Siilinjärven ja Kuopion välille jäävällä vedenjakaja-alueella. Tiheimmin asutut alueet ovat tyypillisesti kuntien ja kaupunkien keskuksia, mutta myös väkirikkaita kyliä.

Aluerakenteen kannalta merkittävää on se, millaisia ja minkä toimialan työpaikkoja maakunnassa on. Maakunnan työpaikoista suurin osa on joko palvelu- tai jalostustoimialoilla, keskeisimpinä toimialoina ja kehittämisen kärkinä kone- ja energiateknologia, puunjalostus, elintarvikkeet, hyvinvointiteknologia, matkailu sekä vesi ja biojalostus.

Pohjois-Savon eri osilla on erilaistuvia rooleja suhteessa väestönkasvuun, ikärakenteeseen, asuntotuotantoon ja elinkeinojen kehitykseen. Esimerkiksi kotieläintalouden sijoittumisen näkökulmasta maakunnan alue- rakenne näyttää hyvin erilaiselta kuin vaikkapa asukasmäärää, loma-asuntojen määrää tai uusien työpaikka- keskittymien sijaintia tarkasteltaessa.

2 Pohjois-Savon liiton toiminta

Meillä on tietoa. Meillä on taitoa. Teemme tekoja Pohjois-Savolle ja koko Suomelle.

Olemme aluekehittämisen kärkiosaaja. Laaja-alainen asiantuntemuksemme on valjastettu elinvoimaisen maakunnan hyväksi. Luomme verkostoyhteistyöllä, edunajolla ja ohjelmatyöllä näkyvää arvoa Pohjois-Savon kunnille, verkostokumppaneillemme ja ympäröivälle yhteiskunnalle.

Uskomme vakaasti yhteistyön voimaan. Yhdessä pystymme vastaamaan nykyisiin ja tulevaisuuden haasteisiin. Ei ole olemassa niin pientä asiaa, jota ei kannata tehdä yhteistyössä ja aktiivisessa vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa.

2.1 Toiminta-ajatus ja tehtävät

Pohjois-Savon liitto on kunnallisen itsehallinnon periaatteiden mukaan toimiva lakisääteinen kuntayhtymä.

Pohjois-Savon liitto toimii maakunnan ja sen asukkaiden elinolosuhteiden ja hyvinvoinnin kehittämiseksi jäsenkuntiensa yhteisenä edunvalvonta-, kehittämis- ja suunnittelukuntayhtymänä.

Pohjois-Savon liiton tehtävänä on määritellä maakunnan kehittämisen tahtotila, suunnitella ja koordinoida maakunnan kehittämistä sekä edistää kansallisesti ja kansainvälisesti maakunnan etua.

Aluekehitysviranomaisena Pohjois-Savon liitto vastaa maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman ja maa- kuntaohjelman toteuttamissuunnitelman laadinnasta ja toteutuksesta. Pohjois-Savon liitto huolehtii maa- kuntakaavoituksesta eli ylikunnallisesta yleispiirteisestä alueidenkäytön suunnittelusta. Pohjois-Savon liitto vastaa myös eri EU-ohjelmien ja kansallisten erityisohjelmien laadinnasta ja toteutuksesta.

Pohjois-Savoa kehitetään kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on, että Pohjois-Savon sekä laajemmin koko Itä-Suomen valtakunnallinen ja kansainvälinen asema vahvistuu niin aineellisissa kuin henkisissä voimavaroissa.

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää maakunnan sisällä vahvaa yhtenäistä näkemystä ja tahtoa sekä määrätietoista yhteistyötä. Tavoitteena on myös, että yhä suurempi osa asioista suunnitellaan ja tehdään laajana itäsuomalaisena yhteistyönä.

Maakunnan kehitystä tukevat edunajamistehtävät edellyttävät laaja-alaista ja ennakoivaa yhteistyötä niin maakunnassa kuin maakunnan ulkopuolella. Edunajamistyöllä edistetään maakuntastrategian ja maakunta- ohjelman toimeenpanoa vaikuttamalla maakunnan kehittymisen kannalta keskeisiin alue-, elinkeino- ja liikennepoliittisiin linjauksiin ja päätöksiin. Pohjois-Savon liiton yhteistyötä ja edunajamista tukevat kukin pää- vastualue omalla alallaan. Liiton toimiston organisaatio on jaettu toiminta-ajatuksen ja tehtävien tehokasta ja taloudellista saavuttamista varten päävastuualueisiin seuraavasti:

- Aluekehittämisen päävastuualue
- Alueiden käytön päävastuualue
- Hallinnon päävastuualue

Pohjois-Savon liitto tekee vaikuttamistyössä tiivistä yhteistyötä alueen keskeisten taloudellisten ja poliittisten toimijoiden kanssa. Kumppaneita ovat mm. Poliittiset puolueet, talous- ja työmarkkinajärjestöt, koulutuksen järjestäjät sekä alueen kunnat, muut kuntayhtymät ja hyvinvointialue.

Pohjois-Savon liitto tekee maakunnallista yhteistyötä valtakunnallisella tasolla ja alueatasolla. Maakuntajohtajat tapaavat kerran kuussa ja toimialajohtajat hieman harvemmin keskustelemaan maakunnille yhteisistä asioista. Pohjois-Savon liitto osallistuu maakuntien yhteistyöhön vaikuttaakseen tavoitteidensa toteutumiseen ja yhteistyön tuloksiin. Valtakunnallisesti maakuntien yhteistoimintaa koordinoivat Suomen Kuntaliitto ja Työ- ja elinkeinoministeriö. Vuoden 2025 aikana valmistaudutaan myös yhteistyörakenteiden muutoksiin valtion aluehallinnossa.

EU:n ja globaalin tason yhteistyötä ja edunajamista tehdään itä- ja pohjoissuomalaisena yhteistyönä seitsemän maakunnan kesken, Itä- ja Pohjois-Suomen Brysselin toimiston apua hyödyntäen sekä Pohjois-Savon liiton omien suorien kontaktien avulla. Keskeinen yhteistyöfoorumi on myös Euroopan pohjoisten harvaanasuttujen alueiden verkosto (NSPA), joka edistää alueen näkyvyyttä EU:n eri elimissä ja alueen erityishaasteiden huomioimista EU:n politiikkaohjelmissä. Pohjois-Savon liitto toimii Itä- ja Pohjois-Suomen Brysselin toimiston ohjausryhmän puheenjohtajana.

Itäsuomalaista yhteistyötä tehdään Savo-Karjalan vaalipiirissä sekä Itä-Suomen neuvottelukunnassa (Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Kainuu, Etelä-Savo ja Etelä-Karjala). Yhteistyön piiriin kuuluvat asiat, jotka ovat alueen pitkäjänteisen kehittämisen kannalta merkittäviä, sisältyvät maakuntien ohjelmiin sekä koskevat pääosin koko yhteistoiminta-aluetta.

Savo-Karjalan vaalipiiri muodostuu Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnista. Yhteistyö valittujen kansanedustajien kanssa koskee kaikkia vaalipiiristä valittuja edustajia ja heidän tapaamisiaan järjestetään myös maakuntaliittojen yhteistyönä. Itä-Suomen neuvottelukunta tekee yhteistyötä myös Pohjois-Suomen neuvottelukunnan kanssa molemmille alueille yhteisissä asioissa. Itäisen Suomen ohjelma ja sen vaatima yhteistyö koskee myös Kymenlaaksoa.

Pohjois-Savon liitto tekee myös kahdenvälistä yhteistyötä erityisesti naapurimaakuntien kanssa.

Pohjois-Savo toimii vuonna 2025 niin Itä- ja Pohjois-Suomen kuin Itä-Suomen neuvottelukuntien puheenjohtajamaakuntana. Liitto järjestää Itä- ja Pohjois-Suomen huippukokouksen tammikuussa 2025 sekä sopimuksien mukaiset neuvottelukuntien kokoukset.

POHJOIS-SAVON LIITTO ON ALUEKEHITTÄMISEN KÄRKIOSAAJA

Maakunnan yhteisen tahdon ja verkostojen rakentaja

LAKI ALUEIDEN KEHITTÄMISESTÄ JA EUROOPAN UNIONIN
ALUE- JA RAKENNEPOLITIIKAN TOIMEENPANOSTA

Alueiden kestävä kehitys, kasvu ja kilpailukyky,
asukkaiden hyvinvointi ja elinympäristön laatu

MAANKÄYTTÖ- JA
RAKENNUSLAKI

Hyvä elinympäristö sekä ekologisesti, taloudellisesti,
sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys

POHJOIS-SAVON
MAAKUNTASUUNNITELMA
2040

MAAKUNTAOHJELMA
2022–2025

MAAKUNTAKAAVA
2040

MAAKUNNAN LIIKENNEJÄRJESTELMÄ-
SUUNNITELMA 2040

MAAKUNTAOHJELMAN
TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2023–2024

MAAKUNTAKAAVAN SEURANTA JA
TOTEUTUMINEN

MAAKUNNAN LIIKENNEJÄRJESTELMÄ-
SUUNNITELMAN SEURANTA JA TOTEUTUMINEN

2.2 Luottamushenkilöhallinto

Pohjois-Savon liiton hallintosäännön § 12 mukaisesti kuntayhtymän toimielimiä ovat kuntien edustajainkokous, maakuntavaltuusto, maakuntahallitus, maakuntahallituksen työjaosto ja tarkastuslautakunta. Pysyvät ja tilapäiset työryhmät valmistelevat maakuntahallitukselle kuuluvia asioita. Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) vastaa EU-ohjelmien toteuttamisesta Pohjois-Savossa. Pohjois-Savon liiton toimiston työtä johtaa maakuntajohtaja

2.3 Liiton toimisto

Pohjois-Savon liitossa työskentelee yhteensä 29 asiantuntijaa (tilanne 13.9.2024), joista 24 on vakinaista virka- tai työsuhteista henkilöä ja viisi määräaikaista. Määräaikaisista henkilöistä kolme työskentelee projekteissa. Säännöllisesti kerran kuussa kokoontuva johtoryhmä koostuu liiton viranhaltijoista ja päälliköistä sekä henkilöstön edustajasta. Lisäksi päävastuualueilla on omat säännölliset palaverinsa. Pääluottamusmiespalavereja järjestetään vähintään kaksi kertaa vuodessa ja henkilöstöinfoja on säännöllisesti kaksi kertaa kuussa, toinen etänä maakuntahallituksen kokousinfona ja toinen toimistolla läsnäolotilaisuutena. Kaksi kertaa vuodessa on myös työpaikkakokous, joissa käsitellään ajankohtaisia asioita ja toiminnan kehittämistä koko toimiston väen voimin.

Pohjois-Savon liiton yhteistoimintaa ohjaa yhdenvertaisuus- ja työturvallisuuslaki sekä laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. Liiton TYHY-toimikunta valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan (v.2021–2025) ja se koostuu työsuojelupäälliköstä ja -valtuutetusta sekä kahdesta varavaltuutetusta. TYHY-toimikunnan tavoitteena on edistää työnantajan ja työntekijöiden välistä vuorovaikutusta ja mahdollistaa henkilöstön osallistaminen liiton turvallisuutta ja terveellisyyttä koskeviin asioihin.

Henkilöstön fyysistä ja psyykkistä työhyvinvointia edistetään työterveyshuollon työpaikkaselvitysten ja henkilöstösuunnitelman linjausten mukaisesti ja henkilöstöllä on käytössään monipuoliset henkilöstöetuudet omassa työssä jaksamisen ja työssä viihtymisen tukena. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma on laadittu 2024–2025 ja hyväksytty maakuntahallituksessa kesäkuussa 2024. Kehityskeskustelut käydään päävastuualueen esihenkilön kanssa vuosittain ja keskusteluissa esille nousseiden yksilöllisten ammatillisten kehittämistarpeiden mukaisesti työnantaja kannustaa ja mahdollistaa työntekijöiden jatko- ja täydennyskouluttautumisen ja ammatillisen osaamisen kehittämisen tasapuolisesti kaikille.

Työjaosto

Hallintosäännön § 13 mukaisesti maakuntahallitus päättää työjaoston jäsenten lukumäärästä ja valitsee työjaoston jäsenet toimikaudekseen. Maakuntahallituksen puheenjohtaja on työjaoston puheenjohtaja. Työjaoston tehtäviin kuuluu kiireellisten asioiden valmistelu, henkilöstö- asioiden valmistelu ja käsitteleminen sekä tarvittaessa neuvottelujen käyminen henkilöstöjärjestöjen kanssa.

POHJOIS-SAVON LIITTO

maakuntajohtaja Tytti Määttä

Aluekehityksen päävastuualue

aluekehitysohjaaja Satu Vehreävesa

hallintosihteeri Tuulikki Huttunen
aluekehityssuunnittelija Maarit Intke
ennakointiasiantuntija Teemu Juntunen
ohjelmapäällikkö Soile Juuti
tietopalveluasiantuntija Pekka Lindgren
aluekehityssuunnittelija
Janna Merenniemi
rahoitusasiantuntija Juha Minkkinen
rahoitusasiantuntija Kari Tarkiainen
aluekehityssuunnittelija Merja Sihvola
aluekehityspäällikkö Heikki Sirviö
erityisasiantuntija Sari Lappi

Hallinnon päävastuualue

vs. hallintojohtaja Riikka Pehkonen

johdon assistentti Noora Ritvanen
taloussuunnittelija Piia Kohonen
hallinnon suunnittelija Anu Huusko
yhteyspäällikkö Ossi Martikainen
viestintäsuunnittelija Jari Sihvonen
maksatusasiantuntija Tuomo Tossavainen
maksatusasiantuntija Harri Vilkki
palvelutyöntekijä Pia Meriläinen

Alueidenkäytön päävastuualue

suunnittelujohtaja Annaelina Isola

maakuntainsinööri Patrick Hublin
maakuntasuunnittelija
Mikko Rummukainen
maakuntasuunnittelija Päivi Silsten

Projektihenkilöstö

projektipäällikkö Timo Malkoc, Ennakoinnin integraatio Pohjois-Savossa (EIPS) -hanke
hankepäällikkö Harriet Lonka, Kokonaisturvallisuuden klusteri Pohjois-Savossa -hanke
hankeassistentti Sari Murtonen, Kokonaisturvallisuuden klusteri Pohjois-Savossa -hanke

3 Talousarvio ja toimintasuunnitelma 2025 sekä taloussuunnitelma 2025–2027 päävastuualueittain

Pohjois-Savon liiton hallintosäännön § 46 mukaisesti maakuntavaltuusto hyväksyy talousarviossa toiminta- tavoitteet, määrärahat ja tuloarviot. Maakuntahallitus hyväksyy talousarvioon perustuvat käytösuunnitelmat. Taloussuunnitelma on keskeinen liiton toiminnan johtamisväline. Siinä määritellään liiton toiminnan tavoitteet, tehtävät ja resurssit. Talousarvio ja toimintasuunnitelma sekä taloussuunnitelma toteuttavat Pohjois-Savon liiton strategiaa.

Pohjois-Savon liiton strategia, painopisteet ja läpileikkaavat teemat

Strategisista painopisteistä johdetaan tavoitteet jokaisella talousarviovuodelle. Vuosittain määriteltujen tavoitteiden pohjalta laaditaan talousarviovuodelle toimenpiteet niiden saavuttamiseksi.

Toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan asteikolla 0–5.

Tavoite toteutui: tavoite saavutettiin tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	
Tavoite toteutui osittain: vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	
Tavoite ei toteutunut: tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	
Tavoitetta ei voida arvioida: esim. mittaustulokset valmis- tuvat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	

3.1 Aluekehityksen päävastuualue

Tavoitteena kilpailukyinen ja vetovoimainen maakunta sekä hyvinvoiva väestö

Aluekehityksen päävastuualue vastaa alueiden kehittämislain mukaisesti aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta maakunnassa. Tähän sisältyvät mm. maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman laadinta sekä ohjelmien toimeenpano maakunnassa (painopistevalinnat, tuen kohdentaminen ja myöntäminen, ohjelmien toteutus ja seuranta sekä alueellisen kehityksen seuranta). Kehittämistoimintaa tukevat maakunnan kehitykseen vaikuttavien tekijöiden sekä koulutustarpeiden ennakointi ja maakunnan kansainvälistymisen tukeminen, mm. EU:n erillisohjelmia hyödyntämällä, samoin kuin kansallinen ja kansainvälinen edunajaminen.

Aluekehittämisessä huomioidaan toimintaympäristön muutokseen perustuva uudistumisen tarve. Tämä sisältää maakunnan kehitykseen laajasti vaikuttavien kansallisten ja kansainvälisten politiikkaohjelmien, kuten vihreän siirtymän ja kokonaisturvallisuuden, kehityspotentiaalin huomioimisen Pohjois-Savon kehittämisen painopistevalinnoissa. Elinkeinopoliittisten kärkialojen ajantasaisuutta tarkastellaan suhteessa meneillään oleviin muutoksiin. Keskeinen avaus Pohjois-Savon painopistevalintojen uudistamisessa, ja samalla vastaus Euroopan muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen, on kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden nostaminen läpileikkaavaksi kehittämisteemaksi.

Aluekehityksen kannalta tärkeimmät teemat vuonna 2025 ovat:

- Maakunnan pitkän aikavälin suunnitelman, maakuntasuunnitelman vuoteen 2040 sekä sitä täsmentävän maakuntaohjelman 2026–2029 laadinta
- Uusiutuvan energian tuotannon ja käytön sekä muiden vihreän siirtymän investointien edistäminen maakunnassa
- Teollisten ja muiden investointien edistäminen
- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan lisääminen maakunnassa tukemaan yritysten kasvua ja kilpailukykyä
- EU:n tuleviin politiikkalinjauksiin vaikuttaminen, etenkin koheesio- sekä maa- ja metsätalouspolitiikan osalta
- Itä-Suomen sekä Itä- ja Pohjois-Suomen suuralueiden aluerakennepolitiikan ohjelman toimeenpanon koordinointi Pohjois-Savon liiton puheenjohtajuusvuotena

Tavoitteet ja toimenpiteet vuodelle 2025

Edistetään maakunnan kasvua, kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta maakuntasuunnitelman ja -ohjelman linjausten mukaisesti

- Johdetaan Pohjois-Savon *maakuntasuunnitelman 2040* ja *maakuntaohjelman 2026–2029* valmistelua sitouttavana ja laajamittaisena prosessina.
 - Toteutetaan kehittäjäverkoston, innovaatioekosysteemien, yritys-, kunta- ja muiden sidosryhmien haastattelut ja työpajat
 - Toteutetaan lain edellyttämä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi
 - Maakuntahallituksen käsittely maakuntasuunnitelman ja -ohjelman strategisista valinnoista.
 - Ympäristövaikutustenarvioinnin ja luonnoksen nähtävillä olo, lausuntoaika
 - Maakuntavaltuuston ja -hallituksen sekä maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) seminaari kehittämislinjauksista ja tavoitteista lausunnolla olleeseen luonnokseen perustuen
 - Maakuntahallitus hyväksyy luonnoksen ja sen SOVA-arvioinnin lokakuussa
 - Maakuntavaltuusto hyväksyy maakuntasuunnitelman ja -ohjelman sekä ympäristöselostuksen marraskuussa

- Päivitetään maakuntaohjelman *toimeenpanosuunnitelma (TOPSU)* vuosille 2025–2026 vastaamaan uuden maakuntaohjelman linjauksia.
- Seurataan läpi vuoden tuen kohdistumista maakuntaohjelman ja alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman (AURA) painopisteisiin.
- Tuetaan maakunnan elinkeinopoliittisten kärkialojen (älykäs erikoistuminen) kehitystä sekä klusterirakenteen uudistumista sekä edistetään uusia elinkeinopoliittisia avauksia.
- Aktivoidaan Pohjois-Savon kuntia, oppilaitoksia, elinkeinoelämää ja muita tahoja kehittämistyössä viestimällä maakunnan strategisista tavoitteista ja rahoitusmahdollisuuksista.
- Koordinoidaan maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) ja sihteeristön toimintaa osana maakunnallista EU-ohjelman toteutusta sekä yhteensovittamista muiden rahoitusvälineiden kanssa.
- Edistetään Pohjois-Savon kulttuurin ja luovien alojen strategioiden toteutusta yhdessä kumppaneiden kanssa ja koordinoidaan maakunnallista verkostoa. Osallistutaan Itä-Suomen kulttuuriyhteistyöhön.

Kohdennetaan rahoitusta maakunnan suunnitelmien ja ohjelmien mukaisesti

- Edistetään maakunnan kehitystä, kilpailukykyä ja työllisyyttä sekä vetovoimaa myöntämällä tukea vaikuttaville kehittämis- ja investointihankkeille
- Toteutetaan Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) hakuja ja viestitään niistä laajasti eri välineitä hyödyntäen maakunnallisille toimijoille.
- Viestitään käytettävissä olevasta kansallisesta hankerahoituksesta eri välineitä hyödyntäen maa- kunnan kehittäjille
- Myönnetään tukea käytettävissä olevista kansallisista rahoituksista sekä EAKR- ja JTF- rahoituksista maakuntaohjelman mukaisesti
- Hoidetaan EU-ohjelmakauden 2014–2020 sulkemiseen liittyvät tehtävät

Edistetään maakunnan kilpailukykyä vahvistavia kansallisia ja kansainvälisiä kehittämishankkeita

- Vahvistetaan ylimaakunnallisia ja kansainvälisiä kumppanuuksia toteuttamalla Itä- ja Pohjois-Suomen älykkään erikoistumisen strategiaa ja edistämällä alueen toimijoiden osallistumista älykkään erikoistumisen kansallisiin ja kansainvälisiin yhteistyöverkostoihin.
- Edistetään klustereiden ja ekosysteemien kansainvälistä verkottumista.
- Viestitään kansainvälisistä rahoitusmahdollisuuksista maakunnan kehittäjille sekä tuetaan kuntia niiden kansainvälisessä verkottumisessa ja kehittämistyössä.

Osaamisen kehittäminen, TKI-toiminnan vahvistaminen ja maakunnallinen ennakointi

- Koulutus- ja työvoimatarpeen ennakkoinnilla tuetaan maakunnan kilpailukykyä ja työvoiman saatavuutta. Tilastotuotannolla ja ennakkoinnilla tuetaan myös maakunnan edunajamista.
- Kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden sisältöjä korostetaan TKI-toiminnan edistämisessä ja ennakointityössä.
- Ylläpidetään koko maakuntaa palvelevaa ennakointi- ja tilastopalvelusivustoa (Foresavo), jota kehitetään tarpeen mukaan.
- Vastataan sidosryhmien tilasto- ja tietopyyntöihin
- Laaditaan aluetalousskatsaukset sekä tarvittaessa teemakohtaisia kehittämisohjelmia.

Sidosryhmäyhteistyön edistäminen ja vaikuttamistyö

- Vaikutetaan kansallisiin ja EU-tason politiikkalinjauksiin maakunnallisesti, ylimaakunnallisesti ja EU-tasolla (mm. koheesiopolitiikka sekä metsä- ja maatalouspolitiikka): Itä- ja Pohjois-Suomi-yhteistyö (IP-alue), Euroopan pohjoisten harvaanasuttujen alueiden yhteistyö (NSPA), suorat yhteydet maan hallitukseen, virastoihin ja EU-toimielimiin (komissio, neuvoston sihteeristö, Euroopan parlamentti, Alueiden komitea), aluepolitiikasta päättäviin elimiin ja työryhmiin.
- Vahvistetaan ylimaakunnallista ja kansainvälistä yhteistyötä alueiden kehittämisessä hyödyntämällä olemassa olevia sekä kumppaneiden verkostoja
- Yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa vaikutetaan alueen koulutustarjontaan, mm. tukemalla Itä-Suomen yliopiston DI-koulutuksen vakiinnuttamista sekä edistämällä korkeakoulujen aloitus- paikkojen säilymistä ja edistämällä toisen asteen ammatillisen koulutuksen englanninkielisiä tutkinnonanto-oikeuksia ja koulutuksen rahoitusta.
- Edistetään Itäisen Suomen ohjelman mukaisia toimenpiteitä maakunnallisesti sekä ylimaakunnallisena yhteistyönä vaikuttamalla Suomen hallituksen keskeisiin ministereihin Itäisen Suomen ohjelman toimeenpanon ja rahoituksen varmistamiseksi.

Arvio suunnittelukauden 2025–2027 toiminnan kehittymisestä sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Maailmantalouden ja geopolitiittinen tilanne ovat vaikuttaneet myös Pohjois-Savon aluetalouteen kielteisesti, ja yritysten liikevaihto on laskenut parin edellisen vuoden hyvän kehityksen jälkeen. Samoin työttömien ja lomautettujen määrä on kasvanut edellisiin vuosiin verrattuna. Maakunnan hyvää kehitystä ja elinkeinoelämän kilpailukykyä on pyritty tukemaan kohdentamalla Pohjois-Savon liiton ja ELY-keskuksen myönnössä oleva rahoitusta vaikuttavasti, maakunnallisesti yhteisesti linjattuihin kehittämiskohteisiin maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman mukaisesti. myönteistä on se, että Kuopion kauppakamarin selvityksen mukaisesti maakunnan investointipotentiaali on 13.1 mrd.€.

Geopolitiikka vaikuttaa Suomen ja Pohjois-Savon kehitysnäkymiin maailmantalouden muutoksen kautta. Venäjän laajamittainen hyökkäyssota Ukrainassa ja sen seurauksena toimeenpantu pakotepolitiikka ovat vaikuttaneet ennen kaikkea energian hintaan ja sen kautta kustannustasoon. Kauaskantoisemmat vaikutukset liittyvät energiamurroksen suuntaan ja sisältöön, mikä fossiilisten polttoaineiden kallistumisen myötä on antanut osittain lisäpontta siirtymälle uusiutuviin energialähteisiin ja polttoon perustumattomaan energiateknologiaan. Tilanne ei ole muuttunut edellisestä vuodesta, ja tukea tarvitaan edelleen elinkeinoelämän uudistumiseen ja kasvuun ja sitä kautta työllisyyden parantamiseen.

- Riskinä tunnistetaan se, että kehittämistoimenpiteet eivät yhteisistä linjauksista huolimatta kohdistu vaikuttavimpiin toimenpiteisiin tai maailmantalouden epävarmuus vähentää yritysten kehittämis- ja investointihalukkuutta.
- Geopoliittisista syistä riskinä nähdään edelleen kansainvälisten mm. matkailijoiden ja investoijien rohkeus tulla ja investoida maakuntaan.

Vuoden 2025 aikana laadittavissa maakuntasuunnitelmassa 2024 sekä maakuntaohjelmassa 2026–2029 tullaan huomioimaan Pohjois-Savon aluetalouden uudistumisen tarve. Tässä avainasemassa on uusiutuvan energian saatavuus kilpailukykyiseen hintaan, alueellisten arvoketjujen vahvistaminen ja teollisen tuotannon arvonlisän nostaminen. Samoin tärkeä on kyky hyödyntää digitalisaation tarjoamia välineitä, jolla osaltaan voidaan vaikuttaa alueen kehitysmahdollisuuksia rajoittavaan osaajapulaan. Uusiutuvan energian investointinäkömät ovat hyvät. Investointien toteutumisessa tärkeä seikka on infatarpeista huolehtiminen ja tähän liittyvä kyky osoittaa alueen soveltuvuus ja valmius investoinneille.

Edellä mainituilla toimilla voidaan saavuttaa uskottava julkinen kuva Pohjois-Savosta kehittyvänä alue-taloutena ja vakaana investointiympäristönä.

EU-kausi 2021–2027. Pohjois-Savon liitolla on myönnettävänä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) varoja. Tukea tulee kohdentaa siten, että rahoitettavilla hankkeilla voidaan synnyttää uutta yritystoimintaa, tukea olemassa olevien yritysten kilpailukykyä ja sitä myöten parantaa maakunnan väestön työllisyyttä. Onnitumalla näissä toimenpiteissä voidaan maailmantalouteen kytkeytyvää epävarmuutta ja kielteisiä vaikutuksia ehkäistä. Edelleen tarvitaan hankeaktivointia, jolla pyritään varmistamaan tukien vaikuttava ja tarkoituksenmukainen käyttö.

- EU-kauden osalta riskejä sisältyy erityisesti EURA2021:n tekniseen toimivuuteen, järjestelmäoh-jelmiin, jotka voivat hidastaa päätös-, maksatus- ja hankkeiden toteutusprosesseja.

Kansallisen ja kansainvälisen vahvuuden ja näkyvyyden lisäämiseksi tiivistetään osaamisalakohtaista yhteis- työtä muiden, erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen, maakuntien kanssa. Lisäksi suunnataan paino-pistettä entistä enemmän kansainvälisten rahoituslähteiden sekä uusien rahoitusinstrumenttien hyö-dyntämiseen. Tämän tukemiseksi edistetään toimijoiden kansainvälistä verkottumista maakunnan ke-hittämisen kärkialoilla. Liiton omien resurssien rajallisuuden vuoksi pyritään hyödyntämään Itä- ja Poh-jois-Suomen Brysselin toimiston palveluja aiempaa enemmän.

Tehtävien eriyttäminen EU-säädösten mukaisesti. Laaditulla EU-kauden hallinto- ja valvontajärjestel-män kuvauksella varmistetaan tehtävien riittävä eriyttäminen ja tehtävien asianmukainen hoito.

Vuosi 2025 tulee olemaan ratkaiseva vuosi Euroopan unionin tulevien linjausten osalta, millaisia toi-menpiteitä ja millainen rahoitus kohdennetaan eri politiikkalinjauksille. Pohjois-Savon kannalta on tär-keää varmistaa nykyisen kaltaisen koheesiopolitiikan jatkuminen. Samoin tärkeitä ovat maa- ja metsä-talouspoliittiset linjaukset. Aluerakennepoliitiikan tukien kriteereinä on tärkeää säilyttää yleinen harvan asutuksen kriteeri sekä Suomen liittymissopimuksen mukainen harvan asutuksen erityiskriteeri, ns. NSPA-tuki.

- Uhkana voi olla EU:n eri politiikkalohkojen painoarvon muuttuminen sekä koheesiopoliittisten tukien uudet allokaatiokriteerit.
- Tilastopalvelun ja ennakkoinnin kannalta riskejä ovat esimerkiksi tilaston tuottajien mahdolliset päätökset heikentävät omia palvelupakettejaan (ml. hintojen nosto). Ennakointityössä riskinä on lisäksi, että ennakkoinnin yhteensovittaminen muiden toimijoiden kanssa ei onnistu, mikä heiken-tää ennakkoinnin laatua ja vaikuttavuutta.

3.2 Alueidenkäytön päävastuualue

Tavoitteena elinvoimainen, turvallinen, viihtyisä sekä hyvin saavutettavissa oleva Pohjois-Savo

Alueidenkäytön päävastuualue vastaa maankäyttö- ja rakennuslaissa (tuleva alueidenkäyttölaki) sekä nk. aluekehityslaisissa maakunnan liitoille annetuista tehtävistä, kuten maakuntakaavoituksesta ja maakunnan liikennejärjestelmäsunnittelun yhteistyön johtamisesta sekä luonnonvarojen kestävä käytön, ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen edistämisestä. Toteutamme tehtäviämme laajalla yhteistyöllä verkostojemme kanssa. Kuntien ja sidosryhmien edustajien muodostama aluerakennetyöryhmä toimii maakuntakaavoituksen ohjausryhmänä. Liikennejärjestelmätyöryhmä toteuttaa ja seuraa liikennejärjestelmätyön edistymistä.

Alueidenkäytön päävastuualue valmistelee lausunnot kuntakaavoihin sekä maankäyttöä, liikennejärjestelmää ja ympäristöä koskevaan lainsäädäntöön, suunnitelmiin ja strategioihin. Kerromme vuosittain maa- kuntakaavoituskatsauksessa suunnitelmien etenemisestä sekä aluesuunnittelun ajankohtaisista ilmiöistä, joita seuraamme. Näiden tehtävien kautta edistämme Pohjois-Savon menestymisen mahdollisuuksia - elinvoimaa, turvallisuutta, viihtyisyyttä ja saavutettavuutta - kestävästi nyt ja pitkällä aikavälillä.

Tavoitteet ja toimenpiteet vuodelle 2025

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaihe tulee voimaan
➤ Voimaantuloon liittyvät toimenpiteet, valmiin kaava-aineiston digitaalinen julkaisu ja painatus. ➤ Mahdollisiin valituksiin liittyvät toimenpiteet. ➤ Kaavaprosessin jälkiarvointi. Kokonaismaakuntakaavan laatiminen kahdessa vaiheessa sekä luonnosvaiheen vaihtoehtojen laatiminen oli suuri ponnistus. Analysoidaan ja dokumentoidaan kaavaprosessin anti. ➤ Linjataan aikaisempaa yleispiirteisemmän ja strategisemmän kokonaismaakuntakaavan (Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. ja 2. vaihe yhdessä) vaikutukset kuntakaavojen lausuntokäytäntöihin. Muutos keskustellaan yhdessä kuntien kanssa (aluerakennetyöryhmä ja kuntatapaamiset).
Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaihe saadaan valmiiksi
➤ Kaavaluonnoksen valmistelu tiiviissä vuorovaikutuksessa eri sidosryhmien kanssa alkuvuodesta. Monikanavainen viestintä jatkuu. ➤ Kaavaluonnos asetetaan nähtäville. Luonnosvaiheen kuulemisessa saadun palautteen käsittely ja vastineiden laatiminen. ➤ Kaavaehdotus valmistellaan viranomaisehdotusvaiheen kautta nähtäville syyskaudella. ➤ Uudet luottamishenkilöt perehdytetään maakuntakaavaprosessiin. ➤ Hyväksymiskäsittelyt loppuvuodesta.
Maakuntakaavoitustarpeiden tunnistaminen
➤ Ajankohtaisten teemojen seuranta ja maakuntakaavoitustarpeiden tunnistaminen. ➤ Siilinjärven kunnan Yara-yleiskaavan käynnistymisen seuranta ja maakuntakaavatarpeen sekä suunnitteluajankohdan hahmottaminen.

Varaudutaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään siirtymiseen

- Rakennetun ympäristön Ryhti-tietojärjestelmään (RYTJ) siirtymiseen varautuminen aloitetaan. Lain mukaan maakuntakaavoja koskee siirtyminen 1.1.2029 mennessä. Teknisesti vaativa ja kustannuksia aiheuttava siirtyminen vaatii aikataulutuksen. Siirtymisellä on vaikutuksia maakuntakaavoituksen kustannusten nousuun ja kaavaprosessien hidastumiseen (=aineistojen siirto tietojärjestelmään).
- Siirtymän aikataulun suunnittelu ja prosessin käynnistäminen. Siirtyminen vaatii ohjelmistojen hankintatarpeen määrittelyä ja henkilöstön koulutustarpeiden määrittelyä.
- Ilmaisiin koulutuksiin osallistutaan vuoden 2025 aikana ja hyödynnetään DigiFinlandin asiantuntijapalveluja.

Liikennejärjestelmän kehittämiseen vaikutetaan monipuolisesti

- Vaikuttamisen tueksi laaditaan teemakohtaisia viestintäaineistoja alueellisessa yhteistyössä (Itä- Suomen neuvottelukunta) ja omana työnä. 2025 on tunnistettava ne keskeiset kohteet, joita esitetään esimerkiksi hallitusohjelman teemojen ja elinkeinopoliittisen varauksen rahoituksenkohteiksi. Perusteluviestinnässä painotetaan Itä-Suomen erityispiirteitä sekä liikennejärjestelmän toimintavarmuutta ja kehittämistarpeita.

Valtakunnallisessa vaikuttamisessa keskitytään suuriin ajankohtaisiin aiheisiin

- Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laadintaan, Väyläverkon investointiohjelmaan, Väyläviraston suunnitteluohjelmaan ja liikennejärjestelmän strategiseen tilannekuvaan vaikuttaminen Itä-Suomen neuvottelukunnan maakuntien yhteistyönä. Valtakunnallisen vaikuttamisen yhtenä painopisteenä on Itä-Suomen rataliikenteen (ml. poikittaisradat) kehittäminen.
- Liikenne 12-vaikuttaminen on keskeistä myös liikennehankkeiden epäselvän rahoitusmenettelyn (Väyläviraston normaali valmistelu vs. Hallitusohjelman investointipaketti) selkeyttämiseksi. Tavoite on varmistaa v. 2025, että investointipaketissa mainitut Pohjois-Savoon kohdistuvat toimet (Savon rata ja VT 5 Leppävirta-Kuopio) voidaan toteuttaa.
- Alueidenkäyttölain valmisteluun vaikuttaminen. Hallitusohjelmaan on kirjattu alueidenkäyttölain valmistelu, jossa tavoitteena on keventää maakuntakaavan yksityiskohtaisuutta ja oikeusvaikutteisuutta osana maankäytön suunnittelujärjestelmää. Lain valmisteluun osallistutaan erityisesti maakuntien liittojen yhteistyön kautta.
- Liitto osallistuu asiantuntijana Kuopion seudun ja valtion MAL-sopimuksen (vuosille 2024–2035) toimeenpanoon vaikuttamalla kaupunkiseudulle tärkeiden tavoitteiden ja hankkeiden toteutumiseen etupainotteisesti.

Ylimatekunnallinen kehittäminen jatkuu ja syvenee

- Vuoden 2024 toukokuussa päättyneessä Viitoskäytävähankkeessa rakennetun toiminnallisen verkostoyhteistyön vakiinnuttaminen ja integrointi jatkuu osana liiton toimintaa. Ylimatekunnallisen yhteistyön laajentaminen ja vahvistaminen. Jatkohankkeen suunnitelma valmistellaan rahoitushakukuntoon alkuvuodesta 2025.

Arvio suunnittelukauden 2025–2027 toiminnan kehittymisestä sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Energiamurros erilaisine ulottuvuuksineen näkyy alueidenkäytön suunnittelussa voimassa ja vireillä olevissa maakuntakaavoissa sekä suunnittelukentällä yleisesti. Ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumiseen kysymykset kytkeytyvät huoleen luonnon monimuotoisuudesta.

- Riskinä tunnistetaan aihepiirin politisoituminen ja sen vaikutukset esimerkiksi maakuntakaavojen valmistumiselle ja voimaantulolle.

Pyrimme edelleen edistämään päästöttömien energiamuotojen sosiaalista hyväksyttävyyttä kokonais-suunnittelun, avoimen tiedottamisen ja luotettavien selvitysten kautta. Tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia seurataan aktiivisesti, sillä maakuntakaavoja laadittaessa vaikutusten yksityiskohtainen selvittäminen on vaikeaa. Sähkönsiirtoyhteyksien kehittämistä seurataan ja eri tuulivoima-alueiden liityntäjohtojen yhteissuunnittelua edistetään maakuntakaavamääräysten mukaisesti.

Aurinkovoimalahankkeita viriää lähitulevaisuudessa nykyisten pilottihankkeiden perässä. Valtakunnallisesti yhteneviin käytäntöihin pyrkiminen aurinkoenergiahankkeiden luvittamisessa vaatii myös meiltä tilanteen seuranta ja käytäntöihin vaikuttamista. Biotalous ja esim. lantakaasuvoimaloiden rakentaminen etenee Pohjois-Savossa ja niihin liittyvät alueidenkäytön kysymykset tarvitsevat maakunnallista tarkastelua. Kehittämissyhtiöiden hanke maakunnallisesta vihreän energian master planista kokoa yhteen potentiaalimme, myös tulevaisuuden investointipotentiaalin ja linjaa tarpeitamme esim. alueidenkäytön suunnittelulle, sähkönsiirtoverkostotarpeille ja uudelle infrastruktuurille.

- Riskinä tunnistetaan toisaalta keskustelun polarisoituminen energiakysymyksissä ja toisaalta hankkeiden, viivästymisien, keskeytymisten ja toteutumattomuuden aiheuttamat investointivaikutukset maakuntaan.

Pohjois-Savon maakuntakaavatyötä jatketaan vuoden 2025 aikana toisen vaiheen voimaantuloon liittyvillä toimenpiteillä. Kaavasta ennakoitua tehtävän valituksia hallinto-oikeuteen kuten naapurimaakuntien tuulivoimakaavoistakin on tehty. Kaava pyritään saamaan voimaan valituksista huolimatta. Kaavatyö jatkuu Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 3. vaiheessa, jossa ratkaistaan aurinkovoiman ohjaukseen ja vetytalouteen liittyviä kysymyksiä. Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan maakuntakaavamerkintöihin liittyy myös tarve uudelleen tarkastelulle. Kaavatyö pyritään saamaan valmiiksi nopealla aikataululla.

- Riskinä tunnistetaan kolmannen vaihekaavan nopeaan aikataulutarpeeseen liittyvät epävarmuudet. Uudet, ennakoimattomat selvitystarpeet viiväyttäisivät kaavatyötä. Viivästys heijastuisi kuntakaavoitukseen ja sitä kautta suoraan elinkeinoelämän kehittymiseen.

Vuosina 2025–2027 valmistellaan siirtymistä valtakunnalliseen rakennetun ympäristön Ryhti-tietojärjestelmään.

- Riskinä tunnistetaan tietojärjestelmän rakentamiseen liittyvät epävarmuudet, tarvittavat uudet ohjelmistot, niiden kustannusvaikutus ja vaikutus henkilöstön kouluttamiseen. Mahdollisena riskinä tunnistetaan myös maakuntakaavaprosessin hidastuminen tietojärjestelmään tarvittavan tiedonsiirron viessä aikaa kaikissa niissä kaavavaiheissa, joissa tuotetaan nähtäville asetettava aineistoa.

Vuosina 2025–2027 edistetään edelleen **Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040:n** tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamista. Suunnitelman toimeenpanosta ja toteutumisen seurannasta vastaa Pohjois-Savon liikennejärjestelmätyöryhmä.

- Liikennehoiduksen vähäisyys niin perusväylänpitoon kuin väyläinfran kehittämiseen sekä korjausvelan kasvu heikentävät maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista. Maakunnan liikennejärjestelmän toimintavarmuuden kehityssuunta on heikkenevä.

Viitoskäytävähankkeen käynnistämisen verkostotoiminnan integroiminen ja vakiinnuttaminen niin meidän kuin verkostokumppanien toimintaan ajoittuu myös vuosille 2025–2027

- Riskinä tunnistetaan Viitoskäytävähankkeen aloittaman toiminnan jatkamiseen liittyvät haasteet, mikäli käytettävissä ei ole riittäviä resursseja tai kumppanien sitoutuminen hiipuu.

3.3 Hallinnon päävastuualue

Tehtävät:

Hallinnon päävastuualue vastaa toimielintyöskentelystä, kuntayhtymän taloussuunnittelusta ja seurannasta, talous- ja henkilöstöhallinnosta, asiakirjahallinnosta ja arkistotoimesta, ICT-, hankinta- ja muista tukipalveluista sekä EU- ja kansallisten hankkeiden maksatuksesta. Hallinto huolehtii kuntataloustyöryhmän työskentelystä, kuntien edunajamiseen liittyvistä asiantuntijapalveluista sekä tukee osaltaan muiden päävastuualueiden vastuulla olevia prosesseja. Lisäksi hallinnon vastuulla on toimia yhteispalveluiden edistämistehtävissä yhteistyössä Valtiovarainministeriön kanssa.

Hallinto tukee liiton aktiivista ja objektiivista sisäistä ja ulkoista viestintää.

Viestintä tukee strategian toteutumista, tekee työtämme näkyväksi sekä rakentaa myönteistä mielikuvaa niin liitosta kuin maakunnastamme.

Tavoitteet ja toimenpiteet talousarviovuodelle 2025

Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö

- Riittävät ja oikein kohdennetut henkilöstöresurssit, selkeät sijaistuskäytännöt, tehtävänkuvan tarkastelu sekä tarvittaessa päivittäminen kehityskeskustelujen yhteydessä
- Korkeakouluharjoittelijoiden rekrytointi päävastuualueiden tueksi
- Työssä kehittymisen edesauttaminen koulutuksen ja asianmukaisten työvälineiden avulla
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivittäminen
- Henkilöstöetuuksien tarkastelu ja kehittäminen, osallistuva budjetointi
- Henkilöstön tietosuojaoasaamisen kehittäminen
- Itä-Suomen virkistyspäivien järjestäminen
- Viihtyisät työskentelytilat

Tiedolla johtamisen ja viestinnän kehittäminen

- Mediaseurannan hyödyntäminen osana tiedolla johtamista
- Tekoälyn käyttöönotto osana asiantuntija- ja toimistotyötä, työn tuottavuuden parantaminen
- asiantuntija- ja päätösviestinnän kehittäminen
- Viestintästrategian- ja periaatteiden laadinta
- Sidosryhmäkyselyn toteuttaminen ja sidosryhmäyhteistyö
- Päättäjäviestinnän kehittäminen

Ajantasaisen kuntataloustiedon tuottaminen kunnille

- Valtionosuus- ja TE-uudistuksen kuntatalousvaikutusten seuranta ja arviointi, yhteisten kannanottojen laatiminen
- Kuntatalouspäivän järjestäminen

Vaikuttamistyön konkretisointi ja näkyväksi tekeminen, vaikuttava sidosryhmäyhteistyö

- Vaikuttamistyön tueksi kehitetään maakunnan kehitys- ja tilannekuva-aineistoa.
- Jatketaan yhteistyötä poliittisten puolueiden ja etujärjestöjen kanssa järjestämällä infotilaisuuksia ja seminaareja, kuten alue- ja kuntavaalien ehdokasinfoja.
- Esitellään maakunnan keskeiset vaikuttamiskohteet ja –aineistot ajantasaisesti ja tasapuolisesti maakunnan ja valtakunnallisen median käyttöön sekä tuotetaan päättäjääineistoa, joka tukee tavoitteiden ymmärtämistä ja toteuttamista.
- Sidosryhmäanalyysissa valikoituneiden tärkeimpien kumppanuuksien kehittäminen, joka kattaa omistajakunnat, muut kuntayhtymät, hyvinvointialueen, Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat sekä elinkeinoelämän- ja työmarkkinajärjestöt maakunnan kokonaisvaltaisen vaikuttamistyön suuntaamiseksi tehokkaasti.
- Vuorovaikutus keskeisten kansallisten päätöksenteon vaikuttajien kanssa, Pohjois-Savo tunnetuksi valtionhallinnolle ja päättäjille.
- Vaikuttaja-akatemian suunnittelu sekä kokoaminen vuonna 2025 ja käynnistys vuonna 2026. Yhteistyön tiivistäminen maakunnan nuorisovaltuuston kanssa.
- Savolaisten kirjailijoiden ja maakuntaliiton esille tuominen vaikuttajaverkoston järjestämässä savolaisessa kirjailijaillassa

Onnistunut luottamushenkilökauden vaihdos

- Palautteen kerääminen sidosryhmäkyselyn kautta kauden 2021–2025 luottamushenkilöiltä
- Uusien luottamushenkilöiden perehdyttäminen liiton toimintaan sekä järjestelmiin.

Puheenjohtajuusvuosi: Itä- ja Pohjois-Suomen alueen aseman säilyttäminen EU:n Alue- ja rakennepolitiikassa

- Sopimuksen mukaisesti järjestetyt hyvin organisoidut kokoukset Itä- ja Pohjois-Suomen toimielimille
- Viestintäsuunnitelman ja vuosikellon laatiminen
- Itä- ja Pohjois-Suomen alueen vaikuttava yhteistyö ja yhteistyön kehittäminen

Pohjois-Savon liiton toimiston strategian 2025–2029 päivittäminen

- Yhteisesti laadittu konkreettinen strategia osaksi jokaisen työtä
- Strategian visualisointi
- Pohjois-Savon liiton tehtävän kirkastaminen alue- ja valtionhallinnon uudistamisen aikoina

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan prosessien kehittäminen

- Toimintaohjeen päivittäminen ja sisäisten prosessien selkiyttäminen
- Henkilöstön kouluttaminen

Arvio suunnittelukauden 2025–2027 toiminnan kehittymisestä sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Vuosi 2025 on Itä-Suomen sekä Itä- ja Pohjois-Suomen puheenjohtajuusvuosi Pohjois-Savon liitolle. Puheenjohtajamaakunnan tehtävänä on järjestää Itä- ja Pohjois-Suomen huippukokous, joka pidetään tammikuussa 2025 Tahkolla. Lisäksi puheenjohtajamaakunta järjestää neuvottelukuntien kokoukset, valmistelee alueen yhteiset kannanotot ja lausunnot sekä koordinoi yhteistä viestintää. Neuvottelukuntien kokousten aikataulut ilmoitetaan mahdollisimman ajoissa osallistujille sekä osallistujat sitoutetaan kokousten ohjelmasisältöjen tuottamiseen. Neuvottelukuntien kokouspäivät on aikataulutettu siten, etteivät ne ole samanaikaisesti eduskunnan kyselytuntien kanssa.

Vaikuttamistoiminnan ja Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien yhteistyön tärkein tavoite on alueemme aseman säilyttäminen EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoituksessa. Tavoitetta toteutetaan tapamalla Suomen hallituksen, eduskunnan ja ministeriöiden edustajia sekä Euroopan unionin toimielinten jäseniä ja vaikuttajia ja esittämällä heille tilastollisia ja muita faktaperusteita päätöksenteon tueksi.

Vaikuttamistyössä vahvistetaan vuosina 2022–2023 syntyneitä toimintamuotoja, joita ovat mm. seminaarien, vaali- ja ehdokasinfojen järjestäminen sekä teemakohtaisten vaikuttamisaineistojen järjestelmällinen ja tasapuolinen jakaminen. Kuntatalousryhmän toiminnan kautta tuotetaan kunnille tarpeellista informaatiota mm. valtionosuus- ja TE-uudistuksen tueksi, sekä laaditaan yhteisiä kannanottoja.

- Vaikuttamistyössä tunnistettavan riskin muodostaa kuntien ja hyvinvointialueiden intressien ja tarpeiden eriytyminen. Alueellisen yhteistyön kannalta riskit liittyvät erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen alueen nykyisen EU- rakennerahastoaseman säilyttämiseen sekä alueen yhdessä maan hallituskaudelle 2023–27 asettamien tavoitteiden yhteiseen edistämiseen. Riskinä on, ettei Itä- ja Pohjois-Suomen yhteistyötä saada syvennettyä ja kehitettyä. Lisäksi riskin voi muodostaa heikko vaikuttamistyö komission työohjelmaan.

Vuonna 2025 pidetään kuntavaalit, joka tarkoittaa toimielintyöskentelyn osalta uuden maakuntavaltuuston, maakuntahallituksen, tarkastuslautakunnan sekä maakunnan yhteistyöryhmän järjestäytymistä. Maakuntavaltuuston kokouksia pidetään kolme sekä yksi edustajainkokous. Lisäksi uusille luottamushenkilöille järjestetään perehdytystilaisuuksia sekä maakuntavaltuustolle seminaari liittyen maakuntasuunnitelman- ja ohjelman päivitykseen. Kauden 2021–2025 luottamushenkilöille toteutetaan sidosryhmäkysely vuoden 2025 alkupuolella. Lisääntynyt kokousten määrä näkyy luottamushenkilöhallinnon kustannusten kasvuna.

- Liiton kuntamaksuosuudet ovat pysyneet pitkään samalla tasolla, eikä korotuksia ole esitetty jäsenkunnille. Puheenjohtajuusvuoden sekä kuntavaalivuoden kasvavat kustannukset edellyttävät tarkkaa taloussuunnittelua ja kustannusten allokointia. Kustannusvaikutukset tunnistetaan riskinä, joka voi aiheuttaa budjetin ylittymisen luottamushenkilöhallinnon kustannuspaikan osalta sekä Itä- ja Pohjois-Suomi yhteistyön osalta.

Pohjois-Savon liiton strategian päivitystyö toteutetaan liiton omana työnä. Strategia tuodaan maakuntahallituksen käsittelyyn vuoden 2025 aikana.

Henkilöstön osalta vuoden 2025 aikana tullaan tarkastelemaan henkilöstöetuuksia ja hyödyntämään osallistuvaa budjetointia. Pohjois-Savon liiton vastuulla on Itä-Suomen puheenjohtajuusvuotena järjestää Itä-Suomen maakuntien yhteiset virkistyspäivät.

- Henkilöstökuluihin liittyvänä riskinä tunnistetaan työehtosopimusten sopimuskauden päätyminen vuoden 2025 kevääseen, jolloin uusien sopimusten kustannusvaikutuksista ei ole tarkkaa tietoa. Henkilöstökulut ovat liiton suurin menoerä, joten kustannusten kasvulla on merkittävä vaikutus liiton talousarvioon kokonaisuudessaan.

Tukipalveluiden osalta kehitystyötä tullaan tekemään vuonna 2025 tietosuojan osalta. Tietosuojan merkitystä ja turvallisia toimintatapoja korostetaan ja henkilöstölle suunnataan lisää informaatiota. Vuonna 2024 hankittuun ja käyttöön otettuun sähköiseen arkistoon siirretään liiton aineistoa. Tavoitteena on seuloa verkkolevyllä olevaa aineistoa ja siirtää sitä sähköiseen arkistoon. Vanhoja paperiaineistoja ei kustannussyistä ryhdytä digitoimaan, vaan ne säilytetään jatkossakin liiton päätearkistossa.

- Tietosuojan osalta tunnistetaan riski tekoälyn käyttöönotossa ja sinne vietävästä tiedosta erityisesti henkilötietojen sekä tekijänoikeuksien osalta. Lisäksi valmisteluaineiston julkisuuteen tulee kiinnittää huomiota. Henkilöstölle tullaan laatimaan toimintaohje koskien tekoälyn käyttöä Pohjois-Savon liitossa.

4 Talousarvion ja -suunnitelman rakenne

Lähde: Kuntaliitto, Kunnan ja kuntayhtymän talousarvio ja -suunnitelma

5 Talousarvion laadinnan yleiset periaatteet

Talousarvio muodostuu edellä olevan kaavion mukaisesti käyttötalousosasta, investointiosasta, tuloslaskelmaosasta ja rahoitusosasta. Liiton talousarviossa ei ole investointiosaa, koska liitolla ei ole investointeja. Talousarviossa osoitetaan tulosityksiköittäin liiton toiminnan toimintatulot ja -menot, rahoitustulot ja -menot, tilikauden tulos ja tilikauden ylijäämä/alijäämä.

Kuntalain 110 § mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Mikäli kunnalla tai kuntayhtymällä on taseessa alijäämää, se tulee kattaa. Alijäämän kattamisvelvollisuus koskee kuntalain mukaan myös kuntayhtymiä. Pohjois-Savon liitolla ei ole alijäämää taseessa.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään liiton toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio laaditaan siten, että edellytykset liiton tehtävien hoitamisen turvataan. Talousarvioon sisällytetään toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan esittää brutto- tai nettomääräisenä.

Liiton toiminta jakautuu seuraaviin talouden tulosityksiköihin:

- luottamushenkilöhallinto
- toimisto (sisältää aluekehityksen, alueiden käytön ja hallinnon päävastuualueet)
- rakennerahasto
- projektit
- Pohjois-Savon kehittämisrahasto

Kunnilta perittävillä maksuosuuksilla rahoitetaan varsinainen toiminta (=luottamushenkilöhallinto ja liiton toimisto) sekä osa rakennerahaston toimintaa. Lisäksi kunnilta peritään erilliset maksosuudet Pohjois-Savon kehittämisrahastoon.

Talousarviossa esitetään kunkin päävastuualueen tehtävät, tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit talousarviovuodelle 2025 sekä arvio suunnitelmakauden toiminnan kehittymisestä. Osavuosisraportti edellä mainittujen tavoitteiden toteutumisesta talousarviovuodelta tehdään 30.6. tilanteesta maakuntahallitukselle ja se annetaan tiedoksi myös tarkastuslautakunnalle ja jäsenkunnille.

Liitolla on toistaiseksi voimassa oleva vuokrasopimus Touko Invest Oy:n kanssa Sepänkadun toimistoista. Liiton vuokratkustannuksia on pyritty pienentämään vuokraamalla osa tiloista yhteistyöorganisaatioille ja hanketoteuttajille.

Talousarvion sitovuus

Maakuntavaltuustoon nähden maakuntahallitusta sitova taso talousarvion varsinaisessa toiminnassa (luottamushenkilöhallinto, toimisto ja rakennerahasto) on näiden tulosyksiköiden yhteenlaskettujen tulojen ja menojen netto.

Maakuntahallitukseen nähden sitova taso on jäljempänä määriteltyjen tulosyksiköiden (luottamushenkilöhallinto, toimisto, rakennerahasto, projektit ja Pohjois-Savon kehittämisrahasto) bruttomenot/bruttotulot tulosyksiköittäin.

Kunnat rahoittavat maksuosuuksilla varsinaisen toiminnan (luottamushenkilöhallinto, hallinto sekä osa rakennerahastosta) menot. Vuonna 2025 kunnilta peritään maksuosuuksina 2.426.879 €, joka on sama määrä kuin edellisvuonna. Suunnitelmavuosien 2026 ja 2027 maksosuudet on arvioitu vuoden 2025 tasoisina.

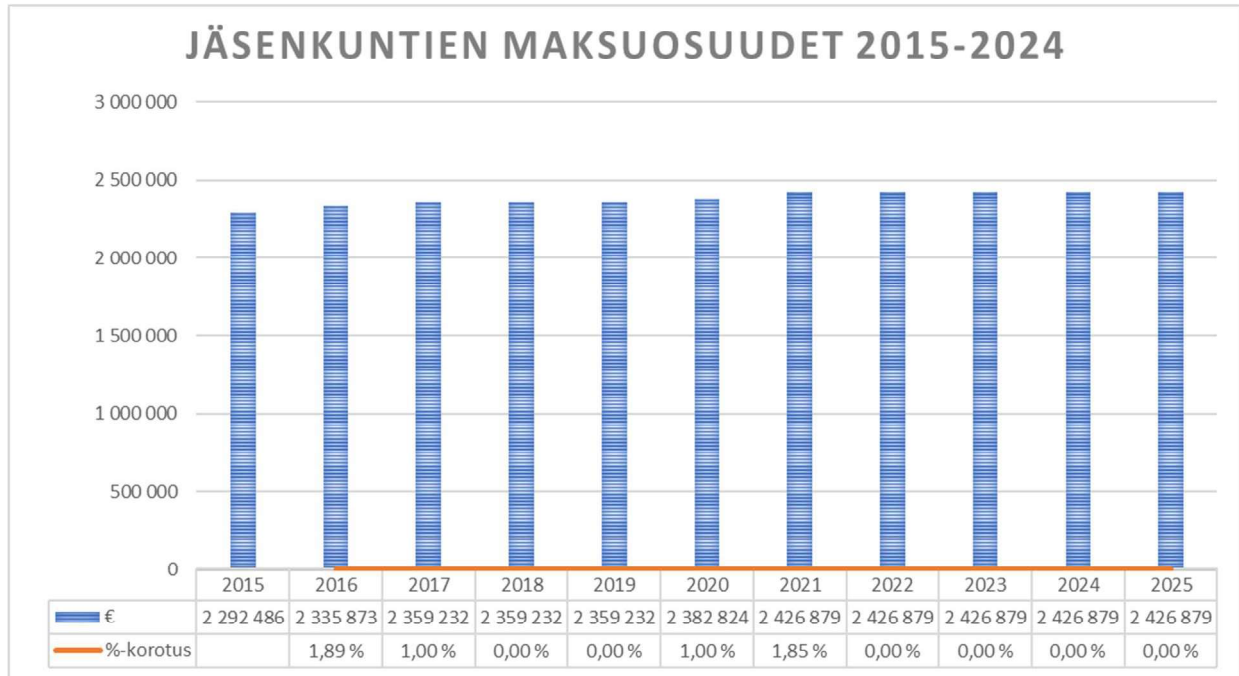
Rakennerahastokaudella 2021–2027 EU:lta saatu rahoitus ei kata täysimääräisesti toiminnasta aiheutuvia kuluja, vaan omistajakunnilta perittävillä maksuosuuksilla katettavaksi on arvioitu jäävän talousarviovuonna 142.000 €. Rakennerahastotehtävät ovat liiton lakisääteisiä tehtäviä.

Projektien määrärahavaraus sisältää mm. Ennakointitiedon integraatio Pohjois-Savossa-EIPS sekä Konaisturvallisuuden klusteri Pohjois-Savossa -hankkeet. Projekteilla ei pääsääntöisesti ole tulospäätöstä, sillä projektien tulot ja menot ovat lähes yhtä suuret ja niiden rahoitus tulee pääosin ulkopuolisten rahoittajien tai Pohjois-Savon kehittämisrahaston kautta. Liiton toimiston talousarviossa on varattu 5.000 € asiantuntijapalveluissa liiton itse toteuttamien hankkeiden omarahoitusosuuksiin.

Pohjois-Savon kehittämisrahastoon kerätään kunnilta 264.807 €. Rahastosta jaetaan avustuksia Pohjois-Savon kehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamiseen verkostoitumalla ja kansainvälistymällä. Erityisinä painopisteinä ovat yritystoiminnan edistäminen ja osaamisen tason kohottamiseen liittyvät innovatiiviset kehittämishankkeet.

Käyttösuunnitelmat

Maakuntavaltuuston talousarvion hyväksymisen jälkeen maakuntahallitus hyväksyy talousarvion käyttösuunnitelman meno- ja tulolajeittain eriteltynä tulosyksiköittäin. Käyttösuunnitelmien yksityiskohtainen erittely tulo- ja menotileilleen perusteluteksteineen tehdään hallinnon päävastuualueella.

* Joroisten kunnan siirtyminen Pohjois-Savon maakuntaan vuonna 2021 kasvatti jäsenkuntien maksuosuuksien kokonaismäärää noin 44 000 eurolla, muiden kuntien maksuosuuksien pysyessä vuoden 2020 tasolla.

Käyttötalousosa/tulosyksiköittäin

	TP 2023	TA 2024	TAE 2025	muutos - %	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
TOIMINTATULOT						
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO	72 494	0	0		0	0
TOIMISTO	2 527 324	2 524 409	2 542 322	0,7 %	2 526	2 527
Myyntitulot, josta	2 427 664	2 426 879	2 426 879	0,0 %		
- kuntien maksuosuudet	2 426 879	2 426 879	2 426 879	0,0 %		
Tuet ja avustukset	95 708	87 530	90 443	3,3 %		
Muut toimintatulot	3 952	10 000	25 000	150,0 %		
RAKENNERAHASTO	300 000	300 000	291 000	-3,0 %	278	278
Tuet ja avustukset	300 000	300 000	291 000	-3,0 %		
PROJEKTIT	594 671	600 000	417 252	-30,5 %	600	600
Tuet ja avustukset	594 671	600 000	417 252	-30,5 %		
RAHASTOT	264 807	264 807	264 807	0,0 %	265	265
Myyntitulot	264 807	264 807	264 807	0,0 %		
TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	3 759 297	3 689 216	3 515 381	-4,7 %	3 670	3 670
TOIMINTAMENOT						
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO	-223 175	-198 373	-251 964	27,0 %	-197	-200
Henkilöstömenot	-93 326	-120 493	-145 558	20,8 %		
Palvelujen ostot	-119 176	-71 080	-100 556	41,5 %		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 088	-1 300	-350	-73,1 %		
Muut toimintamenot	-7 584	-5 500	-5 500	0,0 %		
TOIMISTO	-1 989 608	-2 154 925	-2 147 848	-0,3 %	-2 167	-2 158
Henkilöstömenot	-1 375 021	-1 544 952	-1 534 007	-0,7 %		
Palvelujen ostot	-420 293	-414 040	-421 032	1,7 %		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-43 603	-17 600	-19 030	8,1 %		
Avustukset	-3 100	-3 100	-3 100	0,0 %		
Muut toimintamenot	-147 591	-175 233	-170 679	-2,6 %		
RAKENNERAHASTO	-457 509	-470 485	-433 423	-7,9 %	-443	-449
Henkilöstömenot	-363 916	-371 217	-352 368	-5,1 %		
Palvelujen ostot	-66 533	-71 813	-52 622	-26,7 %		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 594	-2 700	-1 900	-29,6 %		
Muut toimintamenot	-25 466	-24 755	-26 533	7,2 %		
PROJEKTIT	-619 190	-601 675	-418 589	-30,4 %	-600	-600
Henkilöstömenot	-194 166	-397 012	-151 224	-61,9 %		
Palvelujen ostot	-385 044	-130 938	-230 494	76,0 %		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-29 305	0	0			
Muut toimintamenot	-10 675	-73 725	-36 871	-50,0 %		
RAHASTOT	-311 366	-264 807	-264 807	0,0 %	-265	-265
Avustukset	-311 366	-264 807	-264 807	0,0 %		
TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	-3 600 848	-3 690 265	-3 516 631	-4,7 %	-3 671	-3 672

	TP 2023	TA 2024	TAE 2025	muutos - %	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
TOIMINTAKATE	158 449	-1 050	-1 250		-1	-1
RAHOITUSTULOT JA -MENOT						
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO	0	0	0		0	0
TOIMISTO	1 586	1 050	1 250		1	1
Korkotulot	2 535	150	800			
Muut rahoitustulot	15	1 000	500			
Korkomenot	0	0	0			
Muut rahoitusmenot	-964	-100	-50			
RAKENNERAHASTO	0	0	0		0	0
PROJEKTIT	0	0	0		0	0
RAHASTOT	0	0	0		0	0
VUOSIKATE / TILIKAUDEN TULOS	160 035	0	0		0	0
Siirto / Pohjois-Savon kehittämisrahasto	46 559					
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	206 593	0	0		0	0

Tuloslaskelmaosa/koko liitto

	TP 2023	TA 2024	TAE 2025	muutos - %	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
TOIMINTATULOT	3 759 297	3 689 216	3 515 381	-4,7 %	3 670	3 670
Myyntitulot	2 692 471	2 691 686	2 691 686	0,0 %		
Tuet ja avustukset	1 011 970	987 530	798 695	-19,1 %		
Muut toimintatulot	54 856	10 000	25 000	150,0 %		
TOIMINTAMENOT	-3 600 848	-3 690 266	-3 516 631	-4,7 %	-3 671	-3 672
Henkilöstömenot	-2 026 430	-2 433 675	-2 183 157	-10,3 %		
Palvelujen ostot	-991 046	-687 871	-804 704	17,0 %		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-77 591	-21 600	-21 280	-1,5 %		
Avustukset	-314 466	-267 907	-267 907	0,0 %		
Muut toimintamenot	-191 316	-279 213	-239 583	-14,2 %		
TOIMINTAKATE	158 449	-1 050	-1 250	19,0 %	-1	-1
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	1 586	1 050	1 250	19,0 %	1	1
Korkotulot	2 535	150	800			
Muut rahoitustulot	15	1 000	500			
Korkomenot	0	0	0			
Muut rahoitusmenot	-964	-100	-50			
VUOSIKATE / TILIKAUDEN TULOS	160 035	0	0	0,0 %	0	0
Siirto / Pohjois-Savon kehittämisrahasto	46 559					
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	206 593	0	0	0,0 %	0	0
TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT						
Toimintakate % (100 * Toimintakate/Toimintatuotot)	4,21	-0,03	-0,04		-0,03	-0,03
Vuosikate / Poistot % (Liitolla ei ole poistoja)						
Taseen kertynyt ylijäämä, 1000 €	1 423	1 217	1 217		1 217	1 217

Talousarvion ja taloussuunnitelman rahoitusosa

	TP 2023	TA 2024	TAE 2025	TS 2026	TS 2027
				1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	160 035	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta					
Oman pääoman muutokset					
Vaikutus maksuvalmiuteen	160 035	0	0	0	0

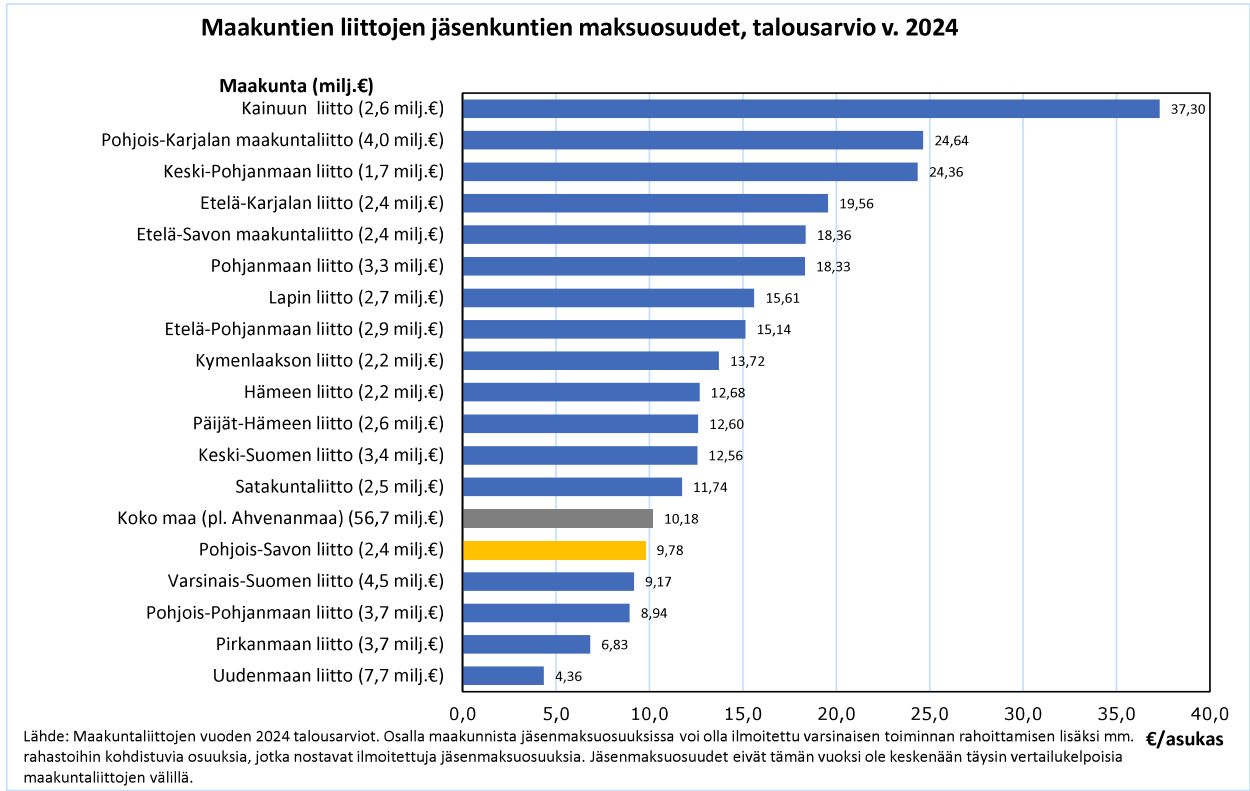

Jäsenkuntien maksuosuusarviot vuodelle 2025

Kunta	Maksuunpantua kunnallisveroa vastaava verotettava tulo (€), verovuosi 2022	Jako-osuus %	Varsinainen toiminta Maksuosuus (€) 2025, arvio	Pohjois-Savon kehittämisrahasto Maksuosuus (€) 2025, arvio
Iisalmi	340 310 770	8,07	195 955	21 381
Joroinen	74 973 314	1,78	43 171	4 711
Kaavi	35 038 754	0,83	20 176	2 201
Keitele	29 178 093	0,69	16 801	1 833
Kiuruvesi	100 976 373	2,40	58 143	6 344
Kuopio	2 217 543 335	52,61	1 276 888	139 327
Lapinlahti	132 395 422	3,14	76 235	8 318
Leppävirta	152 957 742	3,63	88 075	9 610
Pielavesi	50 993 470	1,21	29 363	3 204
Rautalampi	42 083 734	1,00	24 232	2 644
Rautavaara	17 432 704	0,41	10 038	1 095
Siilinjärvi	396 328 362	9,40	228 211	24 901
Sonkajärvi	49 860 671	1,18	28 710	3 133
Suonenjoki	101 405 047	2,41	58 390	6 371
Tervo	18 896 086	0,45	10 881	1 187
Tuusniemi	31 312 295	0,74	18 030	1 967
Varkaus	348 408 007	8,27	200 617	21 890
Vesanto	24 327 632	0,58	14 008	1 528
Vieremä	50 287 147	1,19	28 956	3 160
Pohjois-Savo	4 214 708 957	100,00	2 426 879	264 807

Varsinaisen toiminnan ja Pohjois-Savon kehittämisrahaston maksuosuudet määräytyvät samalla periaatteella. Lopulliset maksuosuudet määräytyvät vuoden 2023 verotustietojen valmistuttua syksyllä 2024, jolloin muutokset kuntakohtaisiin ovat mahdollisia.

Liite 1 Maakuntien liittojen jäsenkuntien maksuosuudet, talousarvio v. 2024

§ 122

**Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman 2040 ja -ohjelman 2026-2029
laatimisen aloittaminen sekä työohjelman ja osallistumis- ja
arviointisuunnitelma**

Maakuntahallitus 26.8.2024 § 107

Maakuntahallitus 24.6.2024 § 90

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 122

Asianumero PSL/155/15.00.04.00/2024**Valmistelijat** aluekehityspäällikkö Heikki Sirviö 044 714 2603

Maakunnan liitto laatii maakunnan pitkän aikavälin strategiaan linjauksiin (maakuntasuunnitelma) perustuvan maakuntaohjelman, jossa tarkennetaan maakunnan aluekehittämiseen liittyviä tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelmassa otetaan huomioon aluekehittämispäätöksen painopisteet. Maakuntaohjelmaan sisältyy tai sen yhteydessä laaditaan maakunnan älykkään erikoistumisen strategia (Laki alueiden kehittämisestä 756/2021, tuleva maankäyttö- ja rakennuslaki 1/2025).

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatimistyö käynnistyi maakuntahallituksen 24.6.2024 tekemällä päätöksellä (94 §). Käynnistyneessä työssä maakuntasuunnitelma laaditaan vuoteen 2040 ja maakuntaohjelma vuosille 2026-2029.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelun tueksi on laadittu työohjelma sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS). Työohjelma sisältää mm. valmistelun lähtökohdat, tavoitteet ja aikataulun. OAS:ssa kerrotaan työn valmistelun osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista sekä vaikutusten arviointimenettelystä. Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelun aloittamista koskeva kuulutus on ollut nähtävillä ja työohjelmaan sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan on ollut mahdollista tutustua Pohjois-Savon liiton toimistossa ja liiton verkkosivuilla 25.6.-31.8.2024 välisenä aikana. Samalla ohjelman valmistelusta sekä sitä koskevasta OAS:sta on pyydetty palautetta lausuntomenettelyllä laajalla jakelulla. Lausuntoja saatiin 18 kpl (oheismateriaali), joista 4 Pohjois-Savon kunnilta, 2 maakuntien liitoilta, 3 muilta viranomaisilta, 3 oppilaitoksilta ja 6 muilta tahoilta.

Lausunnoista kokonaisuutena voidaan todeta, että nähtävillä olleet asiakirjat koettiin selkeiksi, johdonmukaisiksi sekä riittävällä tarkkuudella ja huolellisuudella laadituiksi. Lausunnoista saatiin arvokasta palautetta laatimisprosessista sekä maakuntasuunnitelman ja -ohjelman sisällössä.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatimisen kannalta lausunnoissa osoitettu mielenkiinto on hyvä merkki toimivan osallistamisen ja maakunnan yhteisen tahdonilmauksen kannalta. Samoin osoitettu mielenkiinto tulee huomioida maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatimista koskevassa viestinnässä.

Oheismateriaalina kooste lausunnoista ja vastineet niissä esitettyihin huomioihin.

Mkj:n**ehdotus**

Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman työohjelmaa sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa (OAS) koskevat lausunnot, niistä saadun palauteen ja laaditut vastineet.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Pöytäkirjamerkintä

Leila Savolainen poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana klo 10.50.

Päätöshistoria:**Maakuntahallitus 26.8.2024 § 107**

Osana maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelua Pohjois-Savon liitto on teettänyt yhdessä Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntaliittojen kanssa lakisääteisen ulkoisen arvioinnin. Kilpailutuksen kautta arvioinnin tekijäksi valittiin Oval Group.

Arvioinnin tavoitteena oli arvioida Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmien vuosien 2022-2025 tavoitteiden
? toteutumista ja vaikutuksia sekä
? toteuttaa näiden maakuntien toimintaympäristön tulevaisuutta käsittelevä skenaariotyöskentely.

Työn tuloksena syntyi arviointiraportti maakuntaohjelmien tavoitteista, painopisteistä, toteumasta, vaikutuksista ja osallistamisesta sekä tulevaisuustarkastelusta. Arviointi sisältää sekä kolmelle maakunnalle yhteisiä että maakuntakohtaisia kehittämisehdotuksia. Arviointi tuottaa tietoa tulevan maakuntaohjelmakauden 2026-2029 linjausten laatimisen tueksi.

Arviointi on toteutettu monimenetelmällisesti. Aineistoa on kerätty sekä haastattelemalla asiantuntijoita ja keskeisiä sidosryhmiä, toteuttamalla sähköinen kysely laajemmalle sidosryhmäjoukolle että validoimalla ja kehittämällä eteenpäin arvioinnin löydöksiä järjestetyissä työpajoissa.

Arvioinnin tulevaisuustyöpajojen tarkoituksena oli toimia maakuntaohjelmakauden 2026-2029 maakuntaohjelmien valmistelun tukena sekä kehittää ymmärrystä liittyen Itä-Suomen tulevaisuuteen ja sen tulevaisuuden tarpeisiin.

Arvioinnin loppuraportti on valmistunut 12.8.2024. Raportti on esityslistan oheismateriaalina.

Aluekehityspäällikkö Heikki Sirviö esittelee arviointiraportin johtopäätöksiä ja suosituksia.

Mkj:n ehdotus Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi Itä-Suomen maakuntaohjelmien arvioinnin loppuraportin.

Päätös Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Maakuntahallitus 24.6.2024 § 90

Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, muuta alueidenkäytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava sekä alueellinen kehittämisohjelma eli maakuntaohjelma (Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999, 25§). Maakuntasuunnitelma on pitkän tähtäimen tavoite- ja strategiasuunnitelma. Se laaditaan tai päivitetään kerran kunnallisvaalikautena.

Maakuntasuunnitelmaan perustuen laaditaan maakunnan liiton johdolla lisäksi maakuntaohjelma (ALKE-laki 756/2021 ja asetus 797/2021), jossa tarkennetaan maakunnan aluekehittämiseen liittyviä tavoitteita ja kehittämiskokonaisuuksia sekä niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelmassa tulee ottaa huomioon Suomen hallituksen keväällä 2024 hyväksymän aluekehittämissäätöksen painopisteet. Maakuntaohjelmaan sisältyy maakunnan älykkään erikoistumisen strategia, joka sisältää maakunnan elinkeinopolitiiset kehittämisen painopisteet.

Maakunnan alueella toimivien viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelma ja edistää sen toteuttamista. (Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta 756/2021, 25 § ja 26 §.)

Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatiminen aloitetaan maakuntahallituksen kesäkuussa 2024 tekemän käynnistämispäätöksen jälkeen. Maakuntahallitus johtaa ohjelmatyötä. Maakuntavaltuusto hyväksyy maakuntasuunnitelman ja -ohjelman loppuvuodesta 2025, viimeistään vuoden 2026 loppukevääseen mennessä.

Liitteenä olevassa Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatimisen työohjelmassa on kuvattu työn päävaiheet ja aikataulut, jotka tarkentuvat prosessin kuluessa. Työ- ja elinkeinoministeriön ohje maakuntaohjelman laadinnasta tulee vasta syksyllä, mistä syystä laadinnnan työohjelmaa jouduttaneen täsmentämään myöhemmin. Työohjelman yhteydessä on maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelun osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS), jossa käydään läpi prosessiin kuuluva sidosryhmien osallistaminen ja vaikutusten arviointi.

Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelun alkamisesta tiedotetaan kuulutuksella, jonka jälkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetetaan julkisesti nähtäville SOVA-lain edellyttämällä tavalla. Ohjelmatyön aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu pidetään alkusyksystä 2024.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman vaikutusten arviointia tehdään koko ohjelmaproessin ajan mm. eri teemojen vastuuhenkilöiden toimesta sekä Pohjois-Savon liiton koordinoimassa suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointiryhmässä (SOVA). Vaikutusten arviointi kootaan SOVA-lain (200/2005) 8 §:n mukaiseen erilliseen ympäristöselostukseen, mikä asetetaan nähtäville samaan aikaan maakuntasuunnitelman ja -ohjelman luonnosten kanssa.

Aluekehitysjohtaja Satu Vehreävesa esittelee maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laadinnan yleisperiaatteet ja aluekehityspäällikkö Heikki Sirviö esittelee alustavan laadintaprosessin.

Mkj:n ehdotus

Maakuntahallitus hyväksyy Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatimisen työohjelman sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä valtuuttaa Pohjois-Savon liiton toimiston käynnistämään ohjelmatyön.

Maakuntahallitus päättää tiedottaa julkisella kuulutuksella Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelun aloittamisesta ja päättää asettaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville.

Maakuntahallitus varaa Pohjois-Savon liiton toimistolle mahdollisuuden tehdä työohjelmaan tarvittavat tarkennukset ja täydennykset mikäli mm. työ- ja elinkeinoministeriön ohjeet sitä edellyttävät.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Liitteet

Mako 2026-2029 työohjelma ja OAS_final

§ 123**Suomen biotalousstrategian toimeenpano Pohjois-Savossa 2024–2035**

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 123

Asianumero

PSL/195/15.00.11.02/2024

Valmistelijat

aluekehityspäällikkö Heikki Sirviö 044 714 2603

Alueellisella biotalouden toimeenpanosuunnitelmalla tuetaan kansallisen biotalousstrategian tavoitteiden toteutumista siten, että suunnitelma perustuu alueen omiin vahvuuksiin ja mahdollisuuksiin sekä haluttua muutosta hidastavien esteiden poistamiseen. Toimeenpanosuunnitelma on kooste siitä, kuinka biotalousstrategia viedään käytäntöön. Toimenpiteet voivat olla osa maakuntaohjelmaa, alueen älykkään erikoistumisen strategiaa tai muita ohjelmia tai ne voivat olla erikseen tähän suunnitelmaan laadittuja.

Pohjois-Savon biotalouden toimeenpanosuunnitelma vastaa kysymykseen, mitä Pohjois-Savossa tulee tehdä biotalouden edistämiseksi seuraavien kymmenen vuoden aikana.

Pohjois-Savon alueellinen suunnitelma on laadittu järjestetyn sidosryhmätilaisuuden ja biotalouden toimijoille suunnatun kyselyn tulosten perusteella. Suunnitelmassa on kuvattu biotalouden nykytila, analysoitu biotalouden kehitykseen vaikuttavat vahvuudet, esteet, uhkat ja mahdollisuudet, ja nimetty kymmenen toimenpidekokonaisuutta, joilla biotalouden kehitystä ja arvonlisän kaksinkertaistamista voidaan edistää.

**Mkj:n
ehdotus**

Maakuntahallitus hyväksyy Suomen biotalousstrategian toimeenpano Pohjois-Savossa 2024-2035 -suunnitelman.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Liitteet

Biotalouden alueellinen toimeenpanosuunnitelma_Pohjois-Savo

Suomen biotalousstrategian toimeenpano Pohjois-Savossa 2024–2035

Pohjois-Savon maakuntahallitus 30.9.2024

BIOTALOUDEN ALUEELLINEN TOIMEENPANOSUUNNITELMA

Suomen biotalousstrategia

Suomen biotalousstrategian päätavoitteena on biotalouden arvonnisan kaksinkertaistaminen vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteena on luoda kestäviin ratkaisuihin perustuvaa taloudellista kasvua ja työpaikkoja tuottamalla mahdollisimman korkean arvonnisan tuotteita ja palveluita.

Lisäksi tavoitteena on:

- luoda kilpailukykyisiä ja innovatiivisia biotalouden ratkaisuja maailmanlaajuisiin ongelmiin,
- synnyttää sekä kotimaahan että kansainvälisille markkinoille uudistavaa liiketoimintaa, joka tuo hyvinvointia koko Suomelle,
- lisätä materiaalien resurssiviisasta käyttöä ja kierrätystä sekä hyödyntää sivuvirtoja,
- vähentää riippuvuutta uusiutumattomista – erityisesti fossiilisista – raaka-aineista,
- varmistaa ekologista kestävyttä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä uusiutuvien luonnonvarojen uusiutumiskykyä ja vahvistaa biotalouden laajapohjaista osaamista, sekä
- vahvistaa ja uudistaa teknologiaperustaa.

Alueilla on erityisen tärkeä rooli strategian toimeenpanossa. Strategialla:

- tuetaan alueellisten biotalouden klustereiden ja teknologia-alustojen kehittymistä sekä niiden välistä yhteistyötä
- varmistetaan alueellisten biotalouden toimeenpanosuunnitelmien laadinnassa niiden yhteensopivuus maakuntaohjelmien ja alueellisten älykkään erikoistumisen strategioiden kanssa
- toteutetaan alueellisten toimeenpanosuunnitelmien seuranta alueilla (sekä maakunnat että rajat ylittävät yhteistyöalueet).

Kansallisesti biotalouden edistymistä seurataan Luonnonvarakeskuksen ja Tilastokeskuksen mittareilla. Biotalousstrategian päätavoitteiden toteutumisen mittareina ovat biotalouden arvonnisa, investoinnit, tavaravienti ja työlliset. Ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyttä seurataan muilla olemassa olevilla indikaattoreilla mukaan lukien sektorikohtaiset indikaattorit. Biotalousstrategia: <https://www.biotalous.fi/suomi-kehittaa/suomen-biotalousstrategia/>

Alueellisella biotalouden toimeenpanosuunnitelmalla tuetaan kansallisen biotalousstrategian tavoitteiden toteutumista siten, että suunnitelma perustuu alueen omiin vahvuuksiin ja mahdollisuuksiin sekä haluttua muutosta hidastavien esteiden poistamiseen. Toimeenpanosuunnitelma on kooste siitä, kuinka biotalousstrategia viedään käytäntöön. Toimenpiteet voivat olla osa maakuntaohjelmaa, alueen älykkään erikoistumisen strategiaa tai muita ohjelmia tai ne voivat olla erikseen tähän suunnitelmaan laadittuja.

Alue	Pohjois-Savo	Laadintapäivä	24.7.2024
Suunnitelman yhteyshenkilö	Aluekehityspäällikkö Heikki Sirviö	Päivitetty viimeksi	19.9.2024
Kirjoittajat	Heikki Sirviö, Ossi Martikainen, Sari Lappi, Pekka Lindgren		

JOHDANTO: BIOTALOUS MAAKUNNASSA

Biotalous on yhteiskunnan aineelliseen perustaan ja sen kestävyys ulottuva tapa ajatella ja toimia. Biotalous määritellään tuotannoksi, jossa hyödynnetään kestävästi luonnosta saatavia uusiutuvia raaka-aineita ja *ekosysteemipalveluja* – eli mitä alueen luonnonolosuhteet mahdollistavat ja tarjoavat - sekä kehitetään ja otetaan käyttöön niihin liittyviä innovaatioita ja teknologioita. Biotalous periaatteiden mukaisella tuotannolla korvataan fossiilisia raaka-aineita ympäristöystävällisemmällä, kehitetään uusia materiaaleja, tuotetaan ruokaa ja puhdasta vettä, energiaa, teollisia sovelluksia sekä tuotteita ja palveluja. Tästä syystä biotalous on ratkaisevan tärkeä tuotannon kehittämissuunta myös huoltovarmuuden kannalta ja se kytkeytyy Pohjois-Savon pyrkimyksiin profiloitua kokonaisturvallisuutta edistävän aluekehityksen suunnannäyttäjänä.

Käytännön biotaloudelle läheinen käsite on kiertotalous. Kiertotalous tarkoittaa olemassa olevien tuotteiden ja materiaalien säästäväistä hyödyntämistä jatkamalla niiden elinkaarta mahdollisimman pitkälle esim. kunnostamalla, korjaamalla, uudelleen käyttämällä ja kierrättämällä. Maakunnan elinkeinopoliittisessa kehittämisessä bio- ja kiertotalous onkin syytä nostaa keskeiseksi alaksi. Tämän tueksi on käytettävissä Hiilineutraali Pohjois-Savo-hankkeen tuottama [Pohjois-Savon kiertotalouspotentiaaliselvitys](#). Yhtenä selkeänä esimerkkinä bio- ja kiertotalouden käytäntöön soveltamisesta voidaan mainita koostumuskeltaan sopivien tuhkien käyttö metsälannoituksessa, millä voidaan edistää resurssien viisasta käyttöä, metsien hiilensidonnan lisäystä ja puuston kasvua ja tuottaa näin arvonalisää (<https://www.metsakeskus.fi/fi/hankkeet/helea>).

Biotalous on juuri Pohjois-Savon kannalta merkittävä kehittämisen kohde kolmesta syystä: 1) Pohjois-Savon luonnonolosuhteiden ja elinkeinorakenteen vuoksi biotalous on alueelle **luontainen vahvuus**, 2) alueella on valmiina **biotalouden yritystoimintaa, osaamista, tutkimus- ja koulutustoimintaa, arvoketjuja ja verkostoja**, 3) nähtävissä oleva geopoliittinen ja taloudellinen kehitys tekevät välttämättömiksi **talouden murroksen** uusiutuviin raaka-aineisiin ja niiden tehokkaaseen käyttöön perustuviksi, mikä korostaa alueellisia arvoketjuja, hajautettua tuotantoa, sekä toimitus- ja huoltovarmuutta. Pohjois-Savon kaltaisten alueiden rooli korostuu ilmastomuutoksen myötä aivan perustavien asioiden vuoksi. Niitä ovat siedettävät lämpötilat, veden riittävyys ja uusiutuvien raaka-aineiden tuotannon vaatimat pinta-alat.

Biotalousalueellisen toimeenpanosuunnitelman pääkysymys on, mitä ja miten Pohjois-Savon biotalouden kehityksessä voidaan saada aikaan seuraavan kymmenen vuoden aikana? Tähän vastaamiseksi Pohjois-Savon liitto on pyrkinyt saamaan alueen toimijat ja sidosryhmät mukaan valmistelutyöhön, jotta suunnitelma palvelee maakuntaa ja on alueen näköinen. Biotalousstrategian kansallinen tavoite on biotalouden arvonalisän kaksinkertaistaminen vuoteen 2035 mennessä. Alueellisen suunnitelman tarkoitus on kytkeä tämä tavoite Pohjois-Savon olemassa oleviin vahvuuksiin ja purkaa se toiminnan tasolle.

Pohjois-Savon maakuntaohjelmassa 2021–2025 tunnistetut kärkialat, metsäteollisuus, kone- ja energiateknologia, elintarviketeollisuus, terveysteknologia, matkailu, älykkäät vesijärjestelmät ja biojalostus, kytkeytyvät kaikki biotalouden kokonaisuuteen. Pohjois-Savon aluetalouden perusta on biotalouden ydintoimialoissa metsäteollisuudessa, energiateollisuudessa ja elintarviketuotannossa sekä niihin kytkeytyvissä toimialoissa. Tästä syystä kansallisen biotalousstrategian toteuttaminen ja biotalouden arvonlisän kaksinkertaistaminen vuoteen 2035 mennessä ovat Pohjois-Savolle erittäin tärkeitä tavoitteita.

Biotalousmukaisen kehittämisen ydintavoitteet Pohjois-Savossa ovat alueellisten arvoketjujen vahvistaminen, jalostusarvon nostaminen, tuotannon kestävyysparantaminen ja biotalouden hyödyntämättömien mahdollisuuksien käyttöönotto. Näiden kautta voidaan saavuttaa arvonlisän kestävä kasvua ja aluetalouden uudistumista ajan vaatimusten mukaisesti. Viisas toteutus on välttämättömyys: biotalouden suhteen on huomattava, että se lisää uusiutuvien luonnonvarojen käytön intensiteettiä. Tämä tosiasia on suhteutettava luontokadon pysäyttämisen yhtä lailla välttämättömään tavoitteeseen. Korkeamman arvonlisän tuotteita tarvitaan juuri hillitsemään luonnonvarojen käytön kasvua eli käytettävissä olevista raaka-aineista on pystyttävä tekemään enemmän taloudellista arvoa. Mahdollisuuksia tähän on esimerkiksi maataloustuotannon suuntaamisessa teollisuuden uusiutuvien raaka-aineiden tuotantoon hyödyntämällä käytettävissä olevaa viljelysmaata nykyistä tehokkaammin ja monipuolisemmin.

Pohjois-Savon kehittämissuunnitelmassa on hyödynnetty organisoitumista verkostoiksi kuten ekosysteemeiksi ja klustereiksi. Pohjois-Savossa toimivat mm. Agri-Food -klusteri, bio- ja kiertotalousklusteri, energiaklusteri ja vesiklusteri. Klustereiden ja muiden toimijaverkostojen merkitys biotalouden alueellisen toimeenpanon toteuttamisessa on ratkaiseva. Samalla klusteritoiminta voi kehittyä merkittävästi biotalouden sisällöissä tarjolla olevien synergioiden myötä. Biotalousmukainen alueellinen toimeenpano Pohjois-Savossa tähtää laajasti ymmärrettynä bio- ja kiertotalouden mahdollisimman toimivaan yhdistämiseen: biotalouden alueen uusiutuvia luonnonvaroja hyödyntävä tuotanto muodostaa perustan ja kiertotalous kytkee toimijoita yhteen materiaali- ja energiatehokkaiksi arvoketjuiksi. Tätä kautta bio- ja kiertotalous tarjoavat huomattavia mahdollisuuksia alueen elinkeinoelämän uudistumiselle ja kasvulle samalla kun niiden mukainen kehitys mahdollistaa ilmasto- ja ympäristöpolitiikan tavoitteiden saavuttamisen. Yhdistettynä energiajärjestelmän uudistamiseen bio- ja kiertotalouden mukainen aluetalouden kehitys on paljon puhutun vihreän tai puhtaan siirtymän käytännöllinen sisältö.

POHJOIS-SAVON BIOTALOUDEN TILANNEKUVA

Biotalous on ollut suomalaisen aluekehittämisen agendalla viimeistään vuodesta 2014 alkaen, jolloin ensimmäinen kansallinen Suomen biotalousstrategia julkaistiin. Pohjois-Savossa on tehty biotaloutta koskevia suunnitelmia ja otettu biotalous huomioon erilaisissa ohjelmissa ja dokumenteissa niin alue-, seutukunta- kuin kuntatasolla. Itä-Suomen yliopistolla on biotalousohjelma, joka on laadittu v. 2016 ja päivitetty v. 2020. Jo tehty pitkäjänteinen työ on pohja, jolta uusi biotalousstrategian alueellinen toimeenpanosuunnitelma ponnistaa.

Lähtökohdat ovat hyvät. Pohjois-Savon maakuntaohjelmassa tunnistetut kärkialat ja samalla alueen älykkään erikoistumisen valinnat kytkeytyvät kaikki biotalouteen. Pohjois-Savon aluetalouden perusta on tällä hetkellä kone- ja energiateknologiassa, metsäteollisuudessa ja elintarviketuotannossa. Biojalostus on kehittyvä ala. Luonnonvaroihin perustuva TKI-toiminta, liiketoiminta ja koulutus ovat merkittäviä. Älykkäiden vesijärjestelmien merkitys on kasvamassa. Myös hyvinvointiteknologia ja matkailu ovat nousevia aloja.

Haasteita ovat työvoiman saatavuus ja alueen saavutettavuus. Maatalouden energia- ja raaka-ainekustannukset ovat nousseet voimakkaasti, mikä heikentää maatalouden kannattavuutta. Vaihtoehtoja tarvitaan energiantuotantoon: tuulivoimahankkeita, aurinkovoimahankkeita ja biokaasulaitoksia on toteutumassa. Turpeen käytöstä on luovuttava ja puuntuonti Venäjältä on loppunut, mitkä aiheuttavat haasteita alkutuotannossa sekä nostavat puuraaka-aineen kysyntää ja hintaa. Pohjois-Savon suurimmat vihreän siirtymän hankkeet liittyvät uusiutuvan energian tuotantoon. Luonto- ja hyvinvointimatkailua tulee kehittää edelleen. Biokaasuntuotantoon tarvitaan myös hajautettuja ratkaisuja.

Energia- ja elintarvikesektoreilla Pohjois-Savon yrityskentästä löytyy kannustavia esimerkkejä. Maakunnan kuntien omistama Savon Voima Oyj aloitti määrätietoisien bioenergiaohjelman jo 1990-luvun lopulla. Yhtiö korvasi siihen asti yleisesti kaukolämmöntuotannossa käytetyn polttoöljyn pääosin omasta maakunnasta hankitulla biojakeella (puu ja turve) 20 kaukolämpöverkon lämmöntuotannossa lisäten samalla CHP-tuotantoa (lämmön ja sähkön yhteistuotanto). Ohjelma on edennyt siten, että fossiilittomuus jopa varavoimassa ja sen myötä hiilineutraalisuus saavutetaan lähivuosina. Bioenergian seuraava revisio etenee sektori-integraatioon, jossa nykyiset sivuvirrat ja jätteet jalostetaan tuotteiksi ja tuotantopanoksiksi, esimerkkeinä Suomen Lantakaasu Oy/Kiuruvesi, Wega Oy/Leppävirta sekä Savon Voiman ja yhteistyökumppaneiden biohiilitehdas ja vihreän vedyn tehdashanke yhtiön Joensuun laitoksella. Elintarviketuotannon alalla esimerkiksi Valion ja St1:n Lantakaasu-konsepti lisää merkittävästi maatalouden sivuvirtojen hyödyntämisen tehokkuutta ja korvaa fossiilienergiaa tavalla, jossa aiemmin ulkopuolelta ostettuja ja fossiilisia tuotantopanoksia korvataan oman tuotantoprosessin jalostamisella uusiksi tuotteiksi. Nämä kärkiyritysten suoritukset tekevät biotalouden periaatetta ja kannattavuutta tunnetuksi ja tavoittelemisen arvoiseksi.

Pohjois-Savon maakunnan tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet tavoiteuran mukaisesti, mutta huomioita tulee jatkossa kiinnittää erityisesti liikenteen, maatalouden ja maankäyttösektorin päästöjen vähentämiseen, hiilinielujen vahvistamiseen sekä kiertotalouden edistämiseen <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70032724/nykyiset-pohjois-savon-ilmastotoimet-eivat-riita?publisherId=69817885&lang=fi>.

Biotalous toimialoilla käytetään uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen. Näitä ovat mm. metsien, maaperän, peltojen, ja vesistöjen biomassa sekä makea vesi. Biotalous korostuu siis vääjäämättä fossiilisten polttoaineiden aikakautta seuraavan talouden ratkaisuna ja tästä syystä on tärkeää kiinnittää huomiota sen käytännön toteuttamisen tapaan yhtä hyvin arvonnäkökulman kuin kestävyydenkin näkökulmista.

Luken sivuilta löytyviä biotalouslaskelmia ei ole saatavilla maakuntakohtaisena. Tilastokeskus on kertaluontoisesti laskenut luvut muutamalle maakunnalle kansallisten kertoimien avulla, mutta nämä kertoimet eivät Tilastokeskuksen mukaan välttämättä kuvaa maakunnan tilannetta tarkasti. Tästä syystä he eivät enää tuota näitä tilastoja.

Olemme Pohjois-Savon osalta käyttäneet biotalouden liikevaihto- ja vientilaskelmien lähteenä Tilastokeskuksen asiakaskohtaisen suhdannepalvelun tietoja. Toimialojen valinta perustuu Luken julkaisemaan Biotalouslaskelmien perusteet -dokumenttiin. Valitut toimialat ovat elintarvikkeiden ja juomien valmistus (TOL 10-11), paperiteollisuus ja painaminen (TOL 17-18), puu- ja huonekaluteollisuus (TOL 16, 310) sekä matkailuklusteri, joka käsittää biotalouden palvelut. Laskelmissa on arvioitu, että neljäsosa matkailuklusterista kuuluu biotalouteen. Biotalouslaskelmien perusteet -dokumentin määritelmän mukaan laskennassa olisi mukana edellä mainittujen toimialojen lisäksi vielä rakentaminen, energia, kemianteollisuus, lääketeollisuus, muut teollisuusalat sekä veden puhdistus ja jakelu. Olemme kuitenkin joutuneet jättämään nämä alat pois laskelmista, koska meillä ei joko ole tilastotietoa toimialasta tai emme pysty täsmällisesti rajaamaan sitä määritelmän mukaisiin aloihin.

Elintarvikesektorilta lasketaan määritelmän mukaan biotalouteen kuuluvaksi maatalouden osalta kasvinviljely, kotieläintalous, maataloutta palveleva toiminta, metsästys sekä ammattimainen kalastus ja vesiviljely. Elintarviketeollisuudesta biotalouteen sisältyvät elintarvikkeiden, juomien ja tupakkatuotteiden valmistus. Maatalouden osalta vuoden 2023 luvut julkaistaan vasta loppuvuodesta 2024. MTK:n maatilojen tulovirtoja vuonna 2022 koskevien tietojen mukaan maatilojen bruttotulot Pohjois-Savossa olivat 581,52 milj. €. Tämä on 8 % koko maan tuloista. Maatilojen tulot koostuvat maatalouden myyntituloista (257,35 milj. €), maatalouden tulotuista (138,10 milj. €), metsätuloista (76,32 milj. €) ja sivuansioista (109,74 milj. €).

Metsäsektorilta biotalouteen lasketaan kuuluvaksi soveltuvien osien metsätalous, puutuoteteollisuus sekä massa- ja paperiteollisuus. Tilastoaineistostamme emme saa metsätalouden tilastoja. Puutuoteteollisuuden sekä massa- ja paperiteollisuuden luvut aineistomme kattaa, joskin siellä mukaan tulee muutama ylimääräinen toimialaluokka.

Biotalouspalveluihin sisältyy luontomatkailu ja virkistyskäyttö sekä metsästys ja kalastus. Pohjois-Savossa tilastoaineisto koostuu erikseen määritetystä matkailuklusterista. Matkailuklusteri sisältää jonkin verran määritelmän ulkopuolisia toimialoja ja laskelmissamme on käytetty määritelmän mukaista 25 % osuutta kokonaissummasta. Metsästyksen ja kalastuksen tilastoja meillä ei ole, joten näiden tuottama hyöty jää taloudellisen tilinpidon ulkopuolelle, vaikkakin niillä on merkitystä osalle Pohjois-Savon kotitalouksista samoin kuin koetulle elämänlaadulle ja alueen vetovoimalle.

Rakentamiseen sisällytetään määritelmän mukaan 30 % painoarvolla rakennuttaminen ja rakennushankkeiden kehittäminen sekä maa- ja vesirakentaminen. Käytössämme oleva aineisto sisältää koko luokan F (rakentaminen) sekä lisäksi luokan TOL 23 (muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus). Rakentamisen liikevaihto Pohjois-Savossa vuonna 2023 oli 565 milj. € (30 % painotus) ja vuosimuutos -6,6 %. Emme pysty tarkasti arvioimaan, mikä osa tästä sisältyy biotalouteen.

Energian osalta mukaan tulisi laskea uusiutuvan energian osuus sähkö-, kaasu- ja lämpöhuollosta. Pohjois-Savon tilastoaineisto sisältää erikseen määritetyn energiateknologiaklusterin. Energiateknologiaklusterin liikevaihto vuonna 2023 oli 891 milj. € ja vuosimuutos 4,9 %. Viennin arvo oli 521 milj. € ja vuosimuutos 10,2 %. Myöskään tästä emme pysty tarkasti erottamaan biotalouteen kuuluvaa uusiutuvan energian osuutta.

Lääketeollisuudesta laskelmiin sisältyy ainoastaan lääkkeiden ja muiden lääkevalmisteiden valmistus. Meillä tilastoaineisto sisältää erikseen määritetyn terveysteknologiaklusterin. Terveysteknologiaklusterin liikevaihto vuonna 2023 oli 96 milj. € ja liikevaihdon vuosimuutos 4,8 %. Viennin arvo oli 61 milj. € ja viennin vuosimuutos -1,2 %. Päädyimme jättämään myös terveysteknologian laskelmien ulkopuolelle.

Lisäksi biotalouteen kuuluvat muut teollisuusalat (toimialaluokka C), joka sisältää tekstiilien, vaatteiden, nahkatuotteiden ja huonekalujen valmistamisen. Meidän aineistoomme kuuluu edellä mainittujen lisäksi kaksin ja jalostettujen öljytuotteiden valmistus, kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus, kumi- ja muovituotteiden valmistus sekä muu valmistus. Muun teollisuuden liikevaihto vuonna 2023 oli 606 milj. € ja liikevaihdon vuosimuutos -30,4 %. Viennin arvo oli 315 milj. € ja viennin vuosimuutos -38,7 %. Myös tämän kokonaisuuden jätimme pois laskelmista.

Kemianteollisuudesta sekä veden puhdistuksesta ja jakelusta meillä ei ole tilastotietoa, joten ne toimialat eivät sisälly laskelmiin. Biotalous tilastoinnin vaikeudet viittaavat osaltaan siihen, että uusiutuviin raaka-aineisiin perustuvan talouden erottaminen uusiutumattomiin raaka-aineisiin ja fossiilienergiaan perustuvasta taloudesta on vaativaa. Toinen johtopäätös on, että biotalouden uusiutuviin raaka-aineisiin ja luonnonolojen mahdollistamiin ekosysteemipalveluihin perustuvissa arvoketjuissa on huomattava kehityspotentiaali. Bio- ja kiertotalouden seurannan kannalta myös tilastointia on tarpeellista kehittää realistisen tilannekuvan saavuttamiseksi.

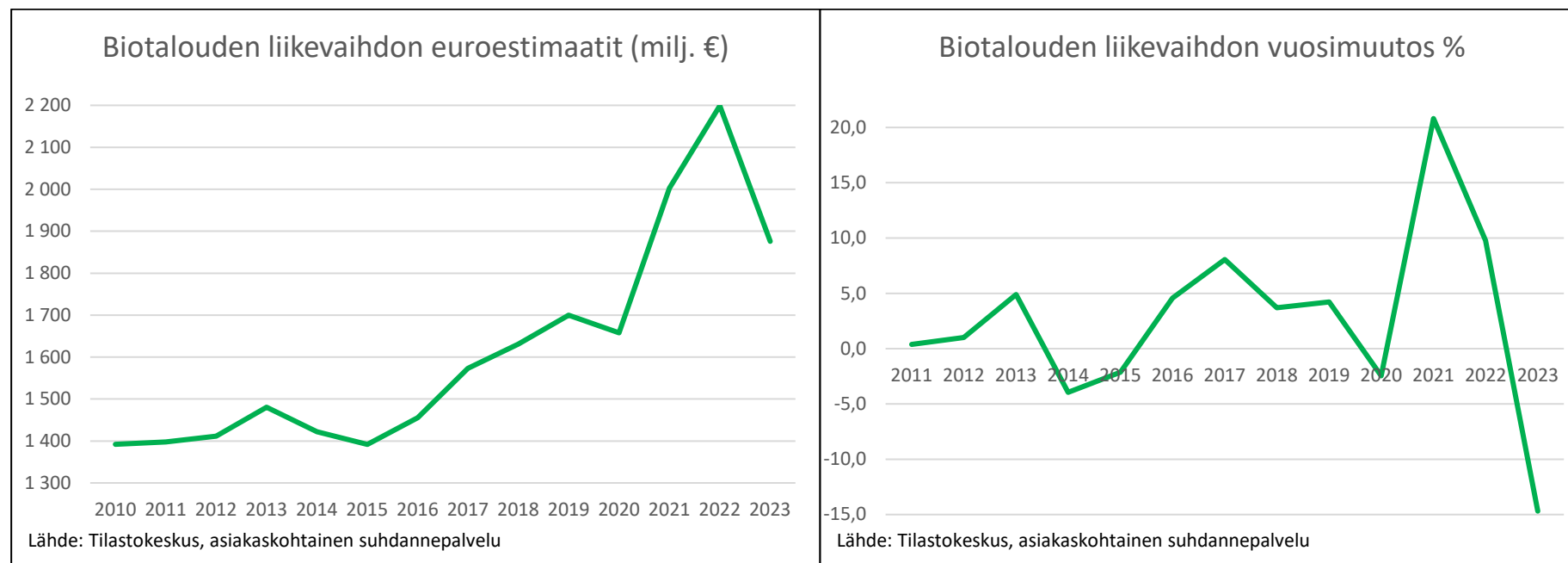
Taulukko 1 Biotalous liikevaihto ja vienti Pohjois-Savossa vuonna 2023

Toimiala	Liikevaihto			Vienti		
	Euroestimaatit (milj. €)	Vuosimuutos	Keskimääräinen vuosimuutos 2010–2023	Euroestimaatit (milj. €)	Vuosimuutos	Keskimääräinen vuosimuutos 2010–2023
Elintarviketeollisuus	747	2,2	3,9	77	-9,4	-1,0
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	721	-25,7	3,4	313	-35,5	4,2
Paperiteollisuus ja painaminen	322	-22,9	-2,3	251	-27,5	-1,3
Matkailuklusteri (25 %)	86	7,2	2,5	..	..	..
Biotalous yhteensä	1 876	-14,7	2,2	641	-30,1	0,9

Metsäteollisuuden liikevaihto kääntyi Pohjois-Savossa voimakkaaseen kasvuun vuonna 2021. Vuonna 2022 kasvu jatkui, mutta ei enää yhtä voimakkaana. Vuonna 2023 liikevaihto supistui voimakkaasti, jopa -25,7 %. Vuonna 2023 mekaanisen puunjalostuksen liikevaihto oli Pohjois-Savossa noin 721 milj. €, joka on 8,4 % koko maan mekaanisen puunjalostuksen liikevaihdosta. Alan pitkän aikavälin kasvu on ollut Pohjois-Savossa keskimäärin 3,4 % vuodessa. Sellu- ja kartonkiteollisuuden liikevaihdossa on voimakkaita vuositason vaihteluita. Vuonna 2022 kasvua oli 36,4 % mutta vuonna 2023 liikevaihto laski -22,9 %. Sellu- ja kartonkialan pitkän aikavälin kehitys on seurannassa olevista toimialoista heikoin. Ainoana alana sen liikevaihto on laskenut Pohjois-Savossa. Laskua on ollut keskimäärin -2,3 % vuodessa. Bio- ja kiertotalouden kehityksen tavoitteena metsäteollisuuden toimialalle onkin löytää uusia tuotteita ja hyödyntää monipuolisemmin sivuvirtoja, jotta pitkän aikavälin kehitys saataisiin vahvaan kasvuun.

Elintarviketeollisuuden liikevaihto kasvoi Pohjois-Savossa kahdeksatta vuotta peräkkäin ja vuonna 2023 kasvua kertyi 2,2 %. Pitkällä aikavälillä elintarviketeollisuuden kehitys on ollut Pohjois-Savossa keskimäärin 3,9 %. Pohjois-Savon osuus elintarviketeollisuuden koko maan liikevaihdosta on 5,5 %. Osa elintarviketeollisuuden liikevaihdosta kirjautuu kauppaan, mm. marjanjalostuksessa ja -välityksessä. Elintarviketeollisuuden kehittymisen kannalta on tärkeä huomioida koko ruokajärjestelmä, johon sisältyy elintarvikealan arvoketju alkutuotannosta lähtien. Pohjois-Savossa on hyvät kouluttautumismahdollisuudet ruokajärjestelmän eri vaiheisiin ammatillisella asteella ja korkeakoulussa. Alueella on samoin vahvaa TKI-osaamista. Juuri Pohjois-Savon osaamisperusta luo edellytykset ruokajärjestelmän jatkuvuudelle sekä kehittymiselle kestävämmäksi ja kannattavammaksi myös nopeasti muuttuvissa olosuhteissa (Pohjois-Savon maaseudun alueellinen kehittämissuunnitelmaa 2023–2027 <https://www.doria.fi/handle/10024/187010>).

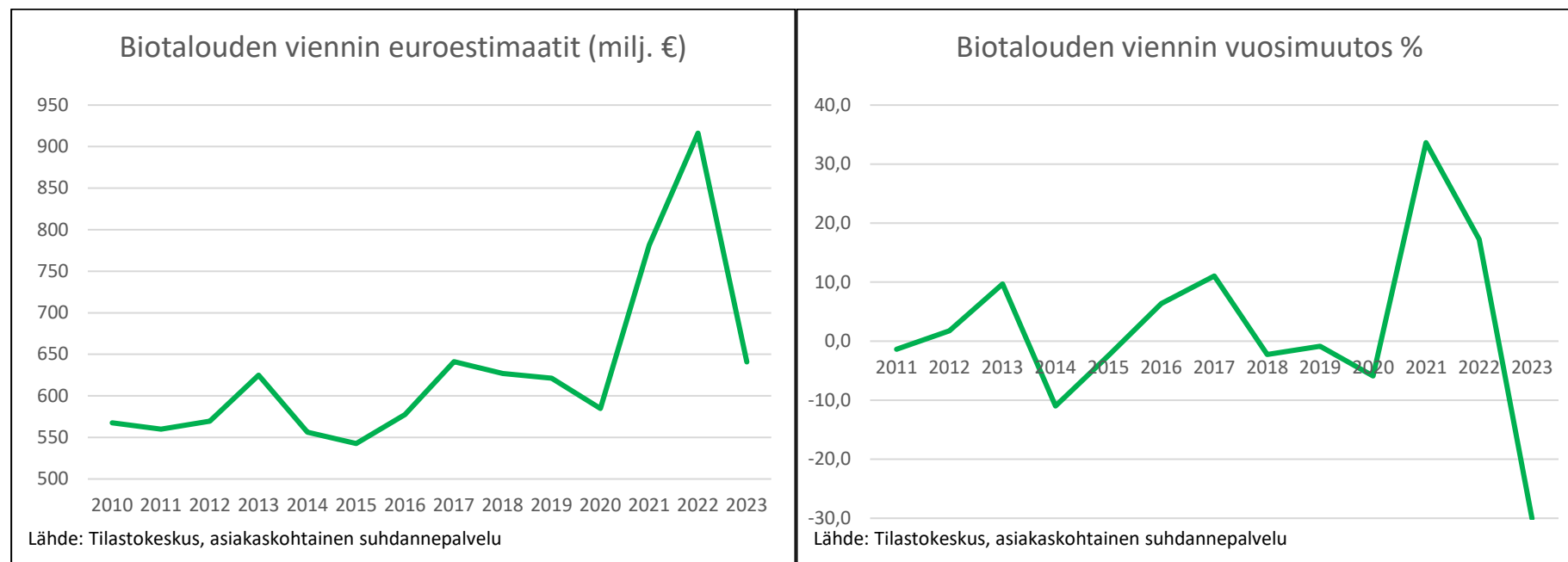
Matkailun liikevaihto kääntyi kasvuun Pohjois-Savossa vuonna 2021 koronan jälkeen ja kasvu jatkui vuonna 2023 (7,2 %). Vuonna 2023 matkailun liikevaihdon arvo ylitti vuoden 2019 tason eli tason ennen koronavuosia. Vuonna 2023 matkailualan liikevaihdon osuus kaikista toimialoista oli Pohjois-Savossa 2,3 %. Matkailun toimialalla tulee huomioida myös välilliset vaikutukset, jolloin painoarvo nousisi noin 5–7 %:iin.

Kuva 1 Biotalousliiketoiminnan euroestimaatit ja vuosimuutos Pohjois-Savossa vuonna 2010–2023

Elintarvikkeiden vienti supistui vuonna 2023 (-9,4 %), mutta takana on kolme kasvun vuotta, etenkin vuonna 2022. Alan liiketoiminnassa tulee huomioida viennin heikkeneminen Venäjälle, mutta lisäksi se, että koko alan yritysten vienti ei kirjaudu Pohjois-Savoon oikein.

Sahatavaran vienti on kasvanut pitkällä aikavälillä 4,2 %. Vuonna 2023 vienti supistui voimakkaasti, jopa -35,5 %. Vuonna 2021 vienti kasvoi vielä voimakkaasti (56,4 %). Viennin arvo vuonna 2023 oli noin 313 milj. €, joka on noin 12 % maakunnan kaikkien toimialojen viennin arvosta, kun se korkeimmillaan oli jopa 20 %. Vuosina 2016–2017 vienti oli kovassa kasvussa niin Pohjois-Savossa kuin koko maassa mutta muun maan pitkän aikavälin kasvu on ollut selvästi Pohjois-Savoa maltillisempaa. Pohjois-Savon osuus koko maan sahatavaran viennistä on noin 10 %.

Pohjois-Savon sellu- ja paperiteollisuudessa vienti kääntyi kasvuun vuonna 2021 ja vuonna 2022 kasvua kertyi jopa 42,8 %. Vuonna 2023 vienti supistui kuitenkin -27,5 %. Pohjois-Savossa alan vienti on laskenut hieman seurantaajan aikana. Pitkän aikavälin kehitys on -1,3 %.

Kuva 2 Biotalousviennin euroestimaatit ja vuosimuutos Pohjois-Savossa vuosina 2010–2023

INVESTOINTINÄKYMÄ

Uusiutuvan energian investointisuunnitelmat, jotka kytkeytyvät biotalouteen joko suoraan tai välillisesti, ovat Pohjois-Savossa merkittävät. Kuopion alueen kauppakamarin keräämien tietojen mukaan investointisuunnitelmat energia-alalle ovat suuruudeltaan n. 6,1 miljardia €. ELY-keskuksen kokoamiin tietoihin peilaten tästä summasta suuntautuisi uusiutuvaan energiaan n. 4 miljardia €, mihin sisältyvät biokaasuun, tuulivoimaan ja teollisen mittakaavan aurinkovoimaan kohdistuvat julkisesti tiedossa olevat hankkeet. Kuopion kauppakamarin selvityksen mukaan investointisuunnitelmat aikavälillä 2024–2035 alkutuotantoon ja elintarvikealalle ovat suuruudeltaan n. 1 miljardia €, metsäteollisuuteen 813 miljoonaa € ja bio- ja vesitalouteen 12 miljoonaa €. Luontomatkailupainotuksen vuoksi Pohjois-Savossa biotalouteen läheisesti kytkeytyvän matkailualan investointisuunnitelmat ovat 147 miljoonaa €.

Metsäbiotaloudessa on tehty viime vuosina investointeja. Stora Enso investoi Varkauden pakkauskartonkitehtaan joustavuuden ja kapasiteetin lisäämiseen 23 miljoonaa euroa vuonna 2022. Investointi mahdollistaa kierrätyskuidun käytön kasvattamisen. Pienemmistä toimijoista esimerkiksi Anaika ja Iisalmen Sahat ovat tekemässä merkittäviä investointeja, joihin sisältyy ELY-keskuksen tukea. Puutuoteteollisuudessa esimerkiksi lapinlahtelainen huonekalu- ja rakennuspuusepäntalan yritys Puun Lait Oy on hyödyntänyt investointitukea pienemmässä mittakaavassa. Energiapuun terminaaleja on suunniteltu erityisesti Ylä-Savoon ja Suonenjoelle.

POHJOIS-SAVON STRATEGIOIDEN JA OHJELMIEN YLEISET TAVOITTEET BIOTALOUDEN EDISTÄMISEKSI

Biotalousedistämiseen liittyviä yleisiä tavoitteita on kirjattu voimassa oleviin strategioihin ja ohjelmiin mm. vihreään siirtymän ja kiertotalouden otsikoiden alla varsin runsaasti. Biotalousedistämisen toimeenpanosuunnitelman tehtävä on tätä taustaa vasten täsmentää tavoitteenasettelua ja tunnistaa toimenpiteitä. Alla olevaan taulukkoon on koottu tärkeimmät dokumentit. Sen lisäksi käsitellään tarkemmin voimassa olevan maakuntaohjelman ja -suunnitelman sekä Pohjois-Savon ilmastotiekartan biotalouteen liittyviä sisältöjä.

Tavoitteet voivat olla varsinaista biotaloutta tai sitä tukevia, esim. teknologian tai palveluiden kehittämistä. Kuvataan biotalouden edistämisen tavoitteet yleisellä tasolla, ei toimenpiteitä. Rahoituslähde kuvataan tarpeen mukaan.

Strategia, ohjelma, tiekartta	Tavoite biotalouden edistämiseksi ja rahoituslähde, aikataulu
Maakuntaohjelma 2021–2025, Maakuntasuunnitelma 2040	kestävä kehitys, ilmastonmuutoksen hillintä, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä kiertotalous keskeisiä alueen kehittämisessä, kansallinen ja EU-rahoitus, v. 2021–2025
Älykkään erikoistumisen strategia 2019–2023	Älykkään erikoistumisen kärkialojen kehittäminen, biotalouden näkökulma kaikissa relevantti.
Itä- ja Pohjois-Suomen yhteinen älykkään erikoistumisen strategia	Energiamurros, digitaaliset ratkaisut ja vähähiilinen talous, Painopiste I: puhtaat ratkaisut, joihin sisältyy bio- ja kiertotalous, kansallinen ja EU-rahoitus, v. 2023-
Maakuntakaava	Alueiden käytön tarpeiden tunnistaminen ja yhteensovittaminen.
Pohjois-Savon ilmastotiekartta	Ilmastotiekartan painopisteet ovat 1. vahva ilmastokulttuuri, 2. kiertotaloudella kilpailukykyä ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä, 3. kasvavat hiilinielut ja -varastot, 4. puhdasta energiaa reilusti, 5. yhteistyöllä ilmastoturvallisuutta ja luonnon monimuotoisuutta, , 2023–2035
Pohjois-Savon JTF-suunnitelma	Aluetalouden uudistaminen, turvetuotannon alasajossa menetyksiä kokevien alueiden uudet elinkeino- ja työllisyysmahdollisuudet, JTF, 2022–2027
Itä-Suomen liikennestrategia	Etenkin päämäärän ”toiminta- ja kehitysmahdollisuuksia elinkeinoelämälle” alle kytkeytyy tavoitteita, jotka liittyvät mm. energiahuoltoon ja metsäteollisuuden kuljetuksiin, kestäviin matkaketjuihin sekä matkailun liikkumisen ja logistiikan kestävyys, 2023-.
Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelma	Tunnistaa toimenpiteitä, jotka liittyvät ravinnekuormitukseen ja vesistöihin, luonnon monimuotoisuuteen sekä ilmastonmuutokseen ja hiilensidontaan, ohjelmakausi 2021–2027.
Pohjois-Savon alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023–2027	Painopisteitä (1) kestävä ja kehittyvä ruokajärjestelmän, (2) ympäristö ja ilmasto ja (3) elinvoimainen maaseutu edistävät toimenpiteet, 2023–2027.

MAAKUNTASUUNNITELMA 2040 JA MAAKUNTAOHJELMA 2022-2025

Pohjois-Savon maakuntasuunnitelmassa (vuoteen 2040) ja -ohjelmassa (2022–2025) kestävä kehitys, ilmastonmuutoksen hillintä, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä kiertotalous on nostettu keskeiseen asemaan alueellisessa kehittämisessä tulevinä vuosina. Tämä kehitys suuntautuu vahvasti erityisesti bio- ja kiertotalouteen (mm. klusterin kehitys) ja uuden tuotannon kehittämiseen sekä kiertotalouskulttuurin omaksumiseen. Myös muiden kärkien toimenpiteissä ilmastonmuutokseen reagointi ja kiertotalouden edistäminen on vahvasti läsnä.

Kone- ja energiateknologiaan panostamisen osalta hukkalämmön hyödyntäminen ja tuotannon sivuvirtoja hyödyntävät ratkaisut ovat keskeisessä osassa Pohjois-Savon kehitystä. Metsäteollisuudessa tavoitteina ovat puumateriaalin monipuolinen käyttö sekä jalostusarvon ja uusien tuotteiden kehittäminen.

Johtavana kestävä elintarviketuotannon alueena maakunnassa saatavilla olevien sivuvirtojen määrä on merkittävä, ja näille etsitään tasaisesti uusia käyttökohteita, jota löytyy mm. biotaloudessa uusina tuotteina (kiertolannoitteet, kuivikkeet ym.) ja bioprosesseina (mm. biokaasu).

Biototalouden edistäminen muodostuu Pohjois-Savossa aluetaloudellisesti erityisen houkuttavaksi, koska biomateriaaleja mm. energiaksi, elintarvikkeiksi ja puutuotteiksi jalostavien yritysten toimintaa tehostavia ratkaisuja tutkitaan, kehitetään ja rakennetaan maakunnassa toimivissa yrityksissä. Biototalouden johdonmukainen kehittäminen vahvistaa aluetaloutta arvoketjujen eri tasoilla koko maakunnan alueella.

POHJOIS-SAVON ILMASTOTIEKARTTA

Päätavoite on, että Pohjois-Savo on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Kasvihuonekaasupäästöjä tulee vähentää vähintään 80 % vuoteen 2007 verrattuna ja loput päästöt sitoa tai kompensoida kestävästi. Ilmastotiekartassa on viisi painopistettä, joissa kussakin on toimenpiteitä kuudelle sektorille. Lisäksi kaikille sektoreille on yhteisiä toimenpiteitä.

Ilmastotiekartan painopisteet ovat:

1. Vahva ilmastokulttuuri
2. Kiertotaloudella kilpailukykyä ja luonnonvarojen kestävää käyttöä
3. Kasvatavat hiilinielut ja -varastot
4. Puhdasta energiaa reilusti
5. Yhteistyöllä ilmastoturvallisuutta ja luonnon monimuotoisuutta.

Ilmastotiekartan toimeenpanoa seurataan vuosittain kerättävien 45 seurantaindikaattorin avulla. Lisäksi Pohjois-Savon ELY-keskuksen julkaisemaan Pohjois-Savon ilmastokatsaukseen poimitaan kaksi kertaa vuodessa seurantatietoja kaikista viidestä ilmastotiekartan painopisteestä. Pohjois-Savoon suunnitteilla olevat uudet energiahankkeet nostaisivat valmistuessaan uusiutuvan energian osuutta merkittävästi ja vähentäisivät energiasektorin päästöjä entisestään.

Pohjois-Savon uudessa ilmastohankkeessa (HIPOVA-hanke 2024–2026) päivitetään maakunnan hiilitasetiedot, laaditaan ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelma ja tuetaan yritysten ympäristövastuullisuustyötä.

YHTEISTYÖ - Keskeiset biotalouden edistäjinä toimivat sidosryhmät maakunnassa tai yhteistyöalueilla. Taulukko auttaa hahmottamaan nopeasti, mitkä tahot ja yhteistyöryhmät ovat mukana biotalouden edistämisessä ja keitä tulee osallistaa.

Ryhmä (lyhenne)	Minkä strategian, ohjelman tai teeman toteutuksessa mukana ja miten?
Maakuntaliitto	Maakuntasuunnitelma, maakuntaohjelma ja maakuntakaava, suunnittelee ja rahoittaa.
ELY-keskus	Maakuntasuunnitelma, maakuntaohjelma, Pohjois-Savon maaseudun alueellinen kehittämissuunnitelma 2023–2027, Pohjois-Savon ilmastotiekartta, kansalliset strategiat ja ohjelmat; suunnittelu, rahoitus, toimeenpano ja seuranta.
UEF	Biotalouden tutkimus ja opetus.
Savonia	Biojalostus ja monialainen TKI, klusteritoiminta.
Suomen metsäkeskus	Tarjoaa avointa metsä- ja luontotietoa ja riippumatonta palvelua metsäalan käyttöön, edistää kokonaiskestävää metsien käyttöä, vastaa metsälainsäädännön valvonnasta, myöntää tukea metsien ja luonnon hoitoon.
Maakunnallinen metsäneuvosto	Edistää metsiin perustuvia elinkeinoja ja kohdentaa rahoitusta. Alueellinen metsäohjelma (AMO) linjaa alueelliset metsänkäytön tavoitteet.
SAKKY, YSAO	Luonnonvara-alan ym. koulutustoiminta ja osaajatarpeisiin vastaaminen.
LUKE	Toimipisteet Suonenjoella ja Maaningalla, luonnonvara-alan tutkimustoiminta, kokeellinen tutkimus, kehittämishankkeet.
GTK	Mineraalivarojen arviointi, tutkimus ja kestävä käyttö, vesiosaaminen.
Kehitysyhtiöt: Business Kuopio, Iisalmen Teollisuuskylä, Navitas, SavoGrow	Liiketoiminnan kehittäminen, yritysten ja TKI-toimijoiden yhteistyö

Alueen merkittäviä biotalouden toimialoja	Yrityksiä toimialalla
Elintarviketeollisuus (TOL 10-11)	Olvi Oyj, Valio, Osuuskunta Maito-Suomi, Osuuskunta Maitomaa, Atria Oyj, Marjavirus Oy
Mekaaninen puunjalostus (Puutuote ja huonekaluteollisuus, TOL 16, 310)	Keitele Timber Oy, Keitele Wood Products Oy, Iisalmen Sahat Oy, Iisveden Metsä Oy, Lunawood Oy
Sellu- ja kartonkiteollisuus (Paperiteollisuus ja painaminen, TOL 17, 18)	Mondi Powerflute Oy
Matkailu	TAHKOcom Oy, Keiteleen Luontomatkailu Oy, Lakeland Lines Oy, Kuopion eläinpuisto Oy

Biotalousalan toimeenpanosuunnitelmaa valmisteltaessa järjestettiin Kuopiossa 23.2.2024 sidosryhmätilaisuus. Tilaisuuteen osallistui 21 henkilöä seuraavista organisaatioista:

Pielaveden Kunta/Savogrow, Leppävirran kunta, Lapinlahden kunta, Kiuruveden kaupunki, Kaavin kunta, Savonia-amk oy, Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä, Itä-Suomen Yliopisto, Kuopio /UEFWater RC, Savon koulutuskuntayhtymä, Kehitysyhtiö Savogrow Oy, Savon Voima oyj, Valio, Itä-Suomen Biomassa Oy, MTK ry, Suonenjoen seudun marjanviljelijäin yhdistys r.y., MTK-Pohjois-Savo, Iisalmen teollisuuskylä, Savon Sanomat, Pohjois-Savon liitto.

Sidosryhmätilaisuudessa käytettiin seuraavat puheenvuorot:

Aluekehityspäällikkö Heikki Sirviö, Pohjois-Savon liitto: Kansallisen biotalousstrategian tavoitteet ja alueellinen toimeenpano – kehityspanosten kohdentaminen ja tuleva maakuntaohjelma

Toimitusjohtaja Juha Räsänen, Savon Voima Oy: Bioenergiaohjelmasta sektori-integraatioon – Savon Voima Oy:n bioenergiaohjelman tuloksia ja biopohjaisen tuotannon tulevat kehityssuhteet

Kehityspäällikkö Robert Harmoinen, Valio: Suomen Lantakaasu: Arvonlisää, päästövähennyksiä ja kasvua Savon alueelle

Projektipäällikkö Mari Hälinen, SavoGrow: Tuloksia biotalouden mahdollisuuksien alueellisesta kartoituksesta

Tutkimus- ja kehityspäällikkö Harri Auvinen, Savonia-AMK: Biotalous Savonia-amk:n työssä

Tilaisuuden tuloksena vahvistui käsitys, jonka mukaan maakunnan olemassa olevilla toimialoilla on selkeitä näkemyksiä toimintansa kehittämisestä biotaloutta edistävillä tavoilla. Sekä Suomen Lantakaasun että Savon Voiman osalta suunnitelmat ovat jo johtaneet investointeihin, jotka sekä luovat alueelle uutta toimintaa ja elinkeinomahdollisuuksia että uudistavat merkittävästi olemassa olevia ydintoimintoja. Energia-alalla, samoin kuin muussa hiilidioksidipäästöjä tuottavassa teollisuudessa, on merkittävää potentiaalia erilaisten uusiutuvien polttoaineiden tuotantoon sekä maailmanmarkkinoilla erittäin kysyttyyn hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin. Nämä vaativat jatkossa merkittäviä kehittämispanostuksia, jotta toiminnoissa päästään etenemään tutkimuksesta ja kehittämisestä investointeihin.

On syytä huomata, että biotalousstrategian kysymyksiin on tartuttu seutukuntatasolla jo ennen alueellisen biotalouden toimeenpano-ohjelman valmistumista. Kehittämissyhtiö SavoGrown toiminta-alueella on jo onnistuneesti toteutettu biotalouden mahdollisuuksien kartoitus, joka on tuottanut arvokasta tietoa mm. seutukunnan materiaalivirroista ja niiden mahdollistamasta biotalouden kehittämisestä. Biotalousalan toimeenpanossa tämänkaltaiset seutukuntakohtaiset materiaalivirtojen ja potentiaalinvuorot ovat yksi suositeltava menettelytapa.

Nykyisen biojalostuksen kärkialan ja toimintansa käynnistäneen bio- ja kiertotalousklusterin kannalta Savonia AMK:n työ ja tutkimusympäristöt, kuten biolaboratorio, ovat erittäin tärkeitä. Klustereilla tulee olemaan merkittävä rooli biotalousstrategian toimenpiteiden toteuttajina, alan verkostojen rakentajina ja alan kehityksen eteenpäin viejinä.

Pohjois-Savon sidosryhmille toteutettiin huhti-toukokuussa 2024 myös kysely, jonka vastaukset toimivat toimeenpanosuunnitelman SWOT-analyysin aineistona. Esitetyt kysymykset olivat:

- Mikä on oman alasi näkökulmasta biotalouden tilanne Pohjois-Savossa nyt? Näkemyksesi perusteella nimeä Pohjois-Savon a) vahvuudet b) heikkoudet biotalouden kehityksen ja erityisesti biotaloudesta saatavan arvonlisän nostamisen kannalta
- Miten Pohjois-Savon biotaloutta tulisi kehittää omalla alallasi? Näkemyksesi pohjalta nimeä kehittämiseen liittyvät a) mahdollisuudet b) kehitystä haittaavat uhkat

Vastauksia kyselyyn saatiin kaikkiaan 24 ja niissä tuotiin esiin merkittäviä huomiota Pohjois-Savon biotalouden nykytilanteesta ja potentiaalista sekä niihin vaikuttavista seikoista.

Pohjois-Savon vahvuudet biotaloudessa tunnistettiin olemassa olevassa vahvassa maa- ja metsätaloudessa, teollisuudessa, korjuuketjuissa sekä edellisiä tukevista tutkimus- ja koulutustoiminnoissa. Esiin nostettiin elintarviketuotannon monipuolisuus ja marja-alan osaaminen. Biotalousverkostot ja toimijoiden jo nykyisin tekemä yhteistyö nostettiin myös vahvuuksiksi. Alueen luonnonvarat ja niiden hyödynnettävyys arvioitiin merkittäväksi vahvuudeksi biotalouden kehittämiseksi ja teollisuuden sivuvirroissa nähtiin olevan kehityspotentiaalia. Pohjois-Savon luonnonolot arvioitiin vahvuudeksi myös erilaisiin ekosysteemipalveluihin perustuvien elinkeinomahdollisuuksien kehittämiseksi. Vastausten perusteella Pohjois-Savon biotalouden kehittymiselle on olemassa aineelliset edellytykset, vahva tuotantotaloudellinen perusta ja kehittämisessä tarvittavat verkostot.

Alueen heikkouksiksi nimettiin varsinkin infrastruktuurin ja rahoituksen puutteisiin kytkeytyvä pelko investointien toteutumisesta Pohjois-Savossa. Tähän kytkeytyvät paljon puhutut huolenaiheet alemman tieverkoston kunnosta ja ylläpidosta sekä työvoiman saatavuudesta ja yrittäjyyden jatkuvuudesta (ikäntyminen, heikko kannattavuus ja investointikyky). Vesibiotalous ja erityisesti sisävesikalastuksen tilannetta pidettiin heikkona. Vastauksissa nousi esiin myös biotalouden perusristiriita uusiutuvien raaka-aineiden lisääntyvän käytön ja kestävyysvälin välillä. Juuri tähän ongelmaan kansallisen biotalousstrategian jalostusarvon nostamisen päätavoite pyrkii tarjoamaan ratkaisun. Konkreettisesti luonnonvarojen käytön kestävyysongelma liitettiin tuotannon yksipuolisuuteen ja tuotteiden alhaiseen jalostusarvoon sekä taloudellisen tehokkuuden vaatimusten ohjaamiin menettelytapoihin, jotka ovat ristiriidassa luonnon monimuotoisuuden parantamisen kanssa. Myös TKI-toiminnassa, kehittämisen koordinaatiossa ja tuloksellisuudessa nähtiin heikkouksia, ml. mikro- ja pienyritysten heikko yhteys oppi- ja tutkimuslaitoksiin. Biotalouskehittämisen yhteistyössä ja biotalouteen kytkeytyvien pitkän aikavälin tavoitteiden yhteensovittamisessa on siis vastausten perusteella työtä, jolle tämä toimeenpanosuunnitelma omalta osaltaan pyrkii antamaan selkeän suunnan.

Mahdollisuuksien ja uhkien osalta esille nousivat olemassa olevan kehityspotentiaalin hyödyntäminen strategisen ohjauksen ja parantuvan yhteistyön avulla. Potentiaalia nähtiin juuri korkeamman jalostusarvon tuotteissa ja sivuvirtojen tehokkaassa hyödyntämisessä. Samoin selvästi tulevaisuudessa tärkeiksi muodostuviin teknologisiin ratkaisuihin, kuten vedyn tuotantoon sekä hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin, on välttämätöntä tarttua nyt ja

löytää niille alueellisesti toimivat soveltamisen tavat. Vastaukset viittaavat vahvasti siihen, että bio- ja kiertotalouden arvoketjujen kehittäminen myös toimialarajojen yli on syytä nostaa prioriteetiksi kehittämisen toimenpiteissä. Teollisten sovellusten rinnalla tähän liittyviä ideoita olivat Pohjois-Savon nimisuojuustuotteiden tehokkaampi hyödyntäminen esim. ruokamatkailussa ja marjojen jatkojalostaminen monipuolisiksi vientituotteiksi. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on myös luontomatkailun kehittymisen keskeinen edellytys.

Tunnistetut ulkoiset uhat liittyivät laajasti ottaen ilmastonmuutokseen ja kansalliseen aluepolitiikkaan, jotka vaikuttavat mm. luonnonvarojen käytettävyyteen, infrastruktuurin ylläpitoon ja investointeihin. Keskeinen tunnistettu kysymys ja uhakuva on luonnonvarojen käytön kestävyys ja luontokadon eteneminen. Alueellisella tasolla uhkia nähtiin myös tutkimustiedon ja osaamisen puutteissa, kuten käytettävissä olevia biomassoja koskevassa tiedossa sekä uusien teknologiaratkaisujen osaamisessa. Erityisesti maatilojen ja pienten yritysten investointikyky nähtiin uhkana biotalouden kehittymiselle.

Alla olevassa taulukossa vastaukset on tematisoitu ja tiivistetty SWOT-analyysin mukaisesti kutakin kohtaa koskeviin keskeisiin huomioihin.

SWOT biotalouden alalla (sisäiset vahvuudet ja heikkoudet, ulkoiset uhat ja mahdollisuudet)

Tilannekuvassa pohditaan SWOT-mallin mukaan erityisesti tekijöitä, jotka vaikuttavat alueen mahdollisuuksiin kehittää biotalouden arvonlisää. Muita huomioitavia asioita ovat osaamis- ja teknologiaperusta, kilpailukykyinen toimintaympäristö ja bioresurssien ja muiden ekosysteemipalveluiden käytettävyyden ja kestävyys.

Maakunnan vahvuudet/hyödynnettävät erityispiirteet	Toimenpiteet vahvuuksien kehittämiseksi, erityisesti arvonlisän nostamiseksi
Osaaminen ja teollinen perusta	TKI-toiminnan kehittäminen, uudet tuotteet, palvelut, sovellukset sekä toimijoiden yhteistyö
Raaka-aineet	Alkutuotannon jalostusarvon nostaminen
Biotalousalan yhteistyö	Yhteistyöverkostojen, kuten klustereiden, vahvistaminen
Uusiutuva energia	Uusiutuvan energian hankkeet, energiateknologian valmistus, hiilidioksidin talteenoton ja varastoinnin sekä vetytalouden edistäminen
Luonnon monimuotoisuus	Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen vaatii erityistä huomiota: jalostusarvon nosto, metsätalouden käytäntöjen kehittäminen

Maakunnan heikkoudet/esteet kehittämiselle	Toimenpiteet esteiden poistamiseksi
Investointiedellytykset	Laadukas suunnittelu investointihankkeiden potentiaalin ja kannattavuuden osoittamiseksi, kestävyiden ja hyväksyttävyyden varmistaminen
Vallitsevat käytännöt biotaloudessa	Korjuumenetelmien ja luonnonhoidon kehittäminen, kiertotalousratkaisut, sivuvirtojen hyödyntäminen
Koordinaation puute	Yhteistyöverkostojen, kuten klustereiden, vahvistaminen
Vesibiotalouden nykytila	Kalatalouden kehittäminen, järvimatkailu
Jatkuvuus	Alkutuotannon kannattavuuden parantaminen, kv. rekrytointi, maahanmuutto & koulutus

Ulkoiset uhat/esteet kehittämiselle	Toimenpiteet esteiden poistamiseksi
Kansainvälinen toimintaympäristö	Uusien markkinoiden etsiminen, uudet tuotteet ja palvelut
Rapautuva infrastruktuuri	Vaikuttamistyö, investointihankkeet ja kehityspotentiaali tarpeiden perusteluina
Puutteet tutkimuksessa ja osaamisessa	Kehittämistarpeiden täsmällinen tunnistaminen, TKI-verkoston kehittäminen
Kestävyysongelmat ja ilmastonmuutos	Jalostusarvon nosto, luonnonhoidon osaamisen parantaminen, hiilidioksidipäästöjen vähentäminen, hiilidioksidin talteenotto ja varastointi
Luonnon monimuotoisuuden heikentyminen	Pohjois-Savon luonnon monimuotoisuuden toimenpidesuunnitelman laatiminen (LUMO), biodiversiteettistrategian ja ennallistamisasetuksen toimeenpano eli suojelualueiden lisääminen, ennallistaminen ja luonnonhoito.

Ulkoiset mahdollisuudet kehittämiselle, ml. ministeriöiden keinot tukea biotalouden arvonlisän kasvattamista	Toimenpiteet mahdollisuuksien hyödyntämiseksi
Strateginen ohjaus	Alueen aktiivinen osallistuminen ja aloitteellisuus kansallisesti ja ylläalueellisesti
Talouden uudistuminen	Bio- ja kiertotalouden kehittäminen strategisena kokonaisuutena
Ilmasto- ja ympäristövaikutukset	Raaka-aineiden tehokas käyttö, energia-alan uudistaminen, taloudellisen hyödyntämisen menettelytapojen kehittäminen ja yhteensovittaminen luonnonhoidon ja -suojelun kanssa

Biomassat	Haluttu muutos, toimenpiteet
Kuvailu saatavuudesta	Metsien kestävä käyttö turvattava korkean kysynnän olosuhteissa, maatalouden biomassojen saatavuus turvattava kiinnittämällä huomiota jatkuvuuteen, vesibiotalous potentiaali saatava käyttöön
Kuvailu toimitusvarmuudesta	Metsäalalla kehittyneet toimitusketjut ja -varmuus, maataloudessa toimitusvarmuus hyvä, joskin tuotannontekijöiden saatavuus ja kannattavuusongelma aiheuttavat epävarmuutta, kalatalouden kehittämisessä toimitusvarmuus ydinongelma
Kuvailu kestävyyydestä	Energialouden ja khk-päästöjen rinnalla metsäraaka-aineen korkea kysyntä on keskeisin kestävyysshaaste. Ratkaisuja ovat jatkuvat kestävyteen liittyvän osaamisen ja TKI-toiminnan kehittäminen, panostukset uusiutuviin energialähteisiin, hiilidioksidin talteenoton ja varastoinnin kehittäminen ja metsäteollisuuden suuntaaminen korkeamman jalostusarvon tuotteisiin.

Biotalousstrategian painopisteet

Biotalousstrategian painopisteet ja toimenpiteet on pyritty tulkitsemaan maakunnan kehittämisen näkökulmasta ja tarkoituksena on kokonais kuvan muodostuminen. Aikataulu-, resurssi ym. asioita voidaan tarkentaa toimeenpanon aikana.

Alueen toimenpide: konkreettisia toimenpiteitä, joita ovat esim. selvitys, hanke, pilotointi tai elinkeinopoliittinen toimenpide. Toimenpide voi olla maakunnallinen tai yhteistyöhanke, joka ylittää maakuntarajat.

Linkittyvä strategia, vastuullinen organisaatio, työryhmä tai henkilö: Toimenpiteeseen linkittyvän strategian nimi ja kuka vastaa toimenpiteen toteutuksesta.

Aikataulu: Toimenpiteen alkamis- ja päättymisvuosi

Resurssit, ministeriöiden keinot tukea tavoitteen toteutusta: Alueen mahdollinen rahoituslähde ja muut keskeiset resurssit, joilla voidaan varmistaa toimenpiteen toteutus. Lisäksi, miten ministeriöt voivat tukea strategiakaudella 2022–2035.

Seuranta: Merkintä toimenpiteen edistymisestä, väliaikatieto tai valmistuminen. Mahdolliset mittarit.

Strateginen painopiste: [Korkeampaa arvonlisää biotaloudesta \(linkki strategiaan\)](#)

Biotalousstrategian toimenpiteet	Alueen toimenpide tai maakuntarajat ylittävä yhteistyö	Linkittyvä strategia, vastuullinen organisaatio, työryhmä tai henkilö	Aikataulu	Resurssit, ministeriöiden keinot tukea tavoitteen toteutusta	Seuranta
Strateginen painopiste yleisesti	Maakuntaohjelman toteuttaminen, Itä- ja Pohjois-Suomen alueiden yhteistyön tiivistäminen biotalouden alalla	Maakuntaohjelma, älykkään erikoistumisen suunnitelma, IP ÄES	2024–2035		Maakuntaohjelman toteutumisenseuranta, rahoitusseuranta, aluetaloustarkastukset.
Laaditaan ja toteutetaan biotalouden vihreän siirtymän TKI-ohjelma, jolla vahvistetaan tietopohjaa biotalouden osaamisen, uusien tuotteiden, resurssitehokkuuden, liiketoiminnan ja palveluiden kehittämiseksi	Alueellinen TKI-ekosysteemi ja siihen kuuluvat työryhmät ottavat bio- ja kiertotalouden kehityksen ja sitä edistävät aloitteet jatkuvaan seurantaan.		2024–2035	Kansallinen rahoitus	
Edistetään uusien, innovatiivisten biotuotteiden pilotointi- ja demonstraatiolaitosten sekä laatuaan ensimmäisten teollisen mittakaavan laitosten sijoittumista Suomeen	TKI-toiminnan ja investointien edistäminen, BF-rahoituksen hyödyntäminen, klusteriyhteistyö ja kansainvälisen näkyvyyden lisääminen		2024–2035	BF:n toiminnan alueellisuuden vahvistaminen	
Tunnistetaan biotalouden keinot hillitä ilmastonmuutosta ja edistää sen vaikutuksiin sopeutumista sekä pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen.	Huomioidaan maakunnan ilmastotavoitteet bio- ja kiertotalouden toteuttamisessa.	Pohjois-Savon ilmastotiekartta	2024–2035	Kansallinen rahoitus, biotalouden kytkeminen ilmastopolitiikan toimiin kansallisella tasolla	Ilmastotiekartan toteutumisen seuranta
Alueita kannustetaan laatimaan biotalouden toimeenpanosuunnitelmat omien vahvuuksien pohjalta: Tuetaan alueellisten biotalouden klustereiden ja teknologia-alustojen kehittymistä sekä niiden välistä yhteistyötä	Hyödynnetään bio- ja kiertotalousklusterin, sekä biotalouteen kytkeytyvien muiden klustereiden valmiuksia ja parannetaan niiden välistä yhteistyötä. Luodaan uusia yhteistyösuhteita Itä- ja Pohjois-Suomen toimijoiden kanssa yhteisen älykkään erikoistumisen strategian pohjalta.	Maakuntaohjelma, IP ÄES	2024–2035	Kansallinen rahoitus, kansallinen klusteristrategia	

Strateginen painopiste: [Vahva osaamis- ja teknologiaperusta](#)

Biotalousstrategian toimenpiteet	Alueen toimenpide tai maakuntarajat ylittävä yhteistyö	Linkittyvä strategia, vastuullinen organisaatio, työryhmä tai henkilö	Aikataulu	Resurssit, ministeriöiden keinot tukea tavoitteen toteutusta	Seuranta
Strateginen painopiste yleisesti: tutkimus, teknologian kehittäminen, koulutuksen ja osaamisen vahvistaminen	Yhteistyö korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja koulutustoimijoiden kanssa.	Maakuntaohjelma, Pohjois-Savon liitto, ELY-keskus	2024–2035	Kansallinen rahoitus, koulutuksen riittävä rahoitus	Maakuntaohjelman toteutumisen seuranta, rahoitusseuranta
Kannustetaan biotalouteen liittyvän tieteellisen ja soveltavan tutkimuksen lisäämiseen ja sen vaikuttavuuteen	Alueellisen TKI-ekosysteemin kehittäminen.	Pohjois-Savon liitto, UEF, Savonia	2024–2035	Kansallinen rahoitus	
Kannustetaan toimijoita mukaan kansainvälisiin verkostoihin ja hyödyntämään EU:n tutkimus- ja innovaatorahoitusta	Pohjois-Savon klustereiden kehittäminen.	Pohjois-Savon liitto, UEF, Savonia, kehittämissyhtiöt	2024–2035	Kansallinen klusteristrategia	
Vahvistetaan ja kannustetaan tutkimuksen ja elinkeinoelämän yhteistyötä	Verkostojen, ml. klusterit hyödyntäminen, käytettävissä olevan tarkoitukseen soveltuvan rahoituksen hyödyntäminen.	Maakuntaohjelma, Pohjois-Savon liitto, ELY-keskus, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset, kehitysyhtiöt	2024–2035	Yliopistojen ja hyvinvointialueiden rahoitusmallin tarkastelu TKI-toiminnan palkitsevuuden näkökulmasta.	Maakuntaohjelman toteutumisen seuranta, rahoitusseuranta

Strateginen painopiste: [Kilpailukykyinen toimintaympäristö](#)

Biotalousstrategian toimenpiteet	Alueen toimenpide tai maakuntarajat ylittävä yhteistyö	Linkittyvä strategia, vastuullinen organisaatio, työryhmä tai henkilö	Aikataulu	Resurssit, ministeriöiden keinot tukea tavoitteen toteutusta	Seuranta
Strateginen painopiste yleisesti	Vaikuttamistyö, strateginen viestintä	Maakuntaohjelma, Pohjois-Savon liitto, ELY-keskus	2024–2035		
Selvitetään ekosysteemipalveluiden kaupalliseen käyttöön liittyvän toimialan ja yrittäjyyden piirteet sekä mahdolliset insentiivit	Luontomatkailun ja luonnontuotealan kehittäminen	UEF, Savonia, LUKE	2024–2035		
Jatketaan biotuotantolaitosten luvitusprosessien sujuvoittamista viranomaisyhteistyötä vahvistamalla investointien houkuttelemiseksi	Bio- ja kiertotalouden kehittämistarpeiden huomioimen maakuntakaavoituksessa.	Maakuntakaava, Pohjois-Savon liitto, alueen kunnat, ELY-keskus	2024–2035		
Edistetään julkisten rahoitusinstrumenttien käyttöä biotalouden arvoketjujen kehittämisen eri vaiheisiin	TKI-toiminnan aktivointi ekosysteemeissä ja verkostoissa, kohteena erityisesti PK-yritykset	Maakuntaohjelma, Pohjois-Savon liitto, ELY-keskus, Leader-ryhmät	2024–2035		
Lisätään kestävän rahoituksen ja uusien tulospäätteisten rahoitusmallien vaikuttavuutta		ELY-keskus, Pohjois-Savon liitto	2024–2035	Kestävän rahoituksen kansallinen sääntely	
Kannustetaan rajat ylittävään yhteistyöhön (kansainvälinen yhteistyö)	Klusteritoiminnan vahvistaminen	Pohjois-Savon liitto, Savonia	2024–2035	Kansallinen klusteristrategia/resursoitu innovaatiopolitiikka	
Luonnon monimuotoisuuskadon torjuminen	Pohjois-Savon luonnon monimuotoisuuden toimenpidesuunnitelman laatiminen (LUMO), EU:n biodiversiteettistrategian ja ennallistamisasetuksen toimeenpano	ELY-keskus	2024–2035		

Strateginen painopiste: [Bioresurssien ja muiden ekosysteemipalveluiden käytettävyys ja kestävyys](#)

Biotalousstrategian toimenpiteet	Alueen toimenpide tai maakuntarajat ylittävä yhteistyö	Linkittyvä strategia, vastuullinen organisaatio, työryhmä tai henkilö	Aikataulu	Resurssit, ministeriöiden keinot tukea tavoitteen toteutusta	Seuranta
Strateginen painopiste yleisesti		ELY-keskus			
Lisätään tietoa biomassojen ja sivuvirtojen kysynnästä, saatavuudesta ja kilpailutilanteesta tilastointia parantamalla ja huolehtimalla siitä, että tieto on toimijoiden saatavilla. Kehitetään digitaalisia alustoja ja niitä lisätään yhteistyössä eri toimijoiden kesken	Pohjois-Savon kehittämissyhtiöt tai kunnat toteuttavat biomassojen saatavuusselvityksen alueellaan	LUKE, kehittämissyhtiöt	2024–2035	Biotalousstrategian tilastoinnin kehittäminen ministeriöiden ohjauksessa, Tilastokeskus	
Kasvatetaan ekosysteemipalveluihin perustuvien elinkeinojen arvonlisää parantamalla ekosysteemipalvelujen tarjontaa ja vahvistamalla luonnontuotealaa		ELY-keskus	2024–2035		

JOHTOPÄÄTÖKSET

Biotalous Pohjois-Savossa voidaan kehittää ja sen arvonlisää kasvattaa merkittävästi vuoteen 2035 mennessä. Seuraavan kymmenen vuoden aikana rakennetaan ennen kaikkea olemassa olevien vahvuuksien varaan: tässä keskeistä on korkeamman jalostusarvon tuotteiden ja toisaalta arvoketjujen kehittäminen siten, että Pohjois-Savon biotalouden yritykset kasvattavat merkittävästi arvonlisäänsä. Toisaalta on pyrittävä poistamaan SWOT-analyysissä tunnistettuja esteitä/heikkouksia. Alla esitetään seuraavan kymmenen vuoden aikana tarpeelliset toimenpiteet, jotka jakautuvat strategiaan valintoihin, koko maakunnan yrityksiä koskeviin kehittämis- ja aktivointitoimenpiteisiin ja seutukuntakohtaisiin suosituksiin. Tunnistettuja toimenpiteitä on suositeltavaa käyttää suuntaviivoina kehittämistyön hankkeistamiseen tarjolla olevan rahoituksen strategiseksi hyödyntämiseksi.

Strategisten valintojen tasolla biotalouden arvonlisän kaksinkertaistamista ja kestävyiden parantamista edistetään nostamalla bio- ja kiertotalous yhdeksi Pohjois-Savon kehittämisen kärkialaksi ja samalla älykkään erikoistumisen valinnaksi. Näin tuodaan yhteen nykyisistä kärkialoista olemassa olevaan teollisuuteen perustuva metsäteollisuus ja tutkimuspainotteinen biojalostus. Bio- ja kiertotalouden keskinäisen suhteen kannalta tämä merkitsee todellisten materiaaliavirtojen ja vahvan TKI-orientaation yhdistelmää, joka mahdollistaa sekä bio- ja kiertotalouden määrällisen kasvun että laadullisen uudistumisen samalla kun luodaan kytköksiä muihin Pohjois-Savon kärkialoihin. Tämä kehittämissuunta mahdollistaa alueellisten arvoketjujen vahvistamisen ja uusien rakentumisen, mikä on tärkeää arvonlisän kasvun aikaansaamiseksi. Strategisesti Pohjois-Savon kärkialojen lukumäärä tiivistyisi näin seitsemästä kuuteen.

Toimenpiteiden jaottelu biotalousstrategiassa:

- Korkeampaa arvonlisää biotaloudesta
- Vahva osaamis- ja teknologiaperusta
- Kilpailukykyinen toimintaympäristö
- Bioresurssien ja muiden ekosysteemipalveluiden käytettävyys ja kestävyys
- Arvonlisän kasvattaminen eri sektoreilla: metsä, elintarvike, energia, vesi- ja vesibiomassa, biotalouden palvelut, tekstiili- ja vaateteollisuus, kemianteollisuus

Käytännössä biotalouden arvonlisän kasvattaminen, osaamis- ja teknologiaperustan vahvistaminen, kilpailukykyisen toimintaympäristön tuottaminen ja bioresurssien sekä ekosysteemipalvelujen kestävä käyttö edellyttävät Pohjois-Savossa seuraavia toimenpiteitä:

1. Bio- ja kiertotalouden nostaminen yhdeksi kokonaisvaltaiseksi maakunnan kehittämisen ja älykkään erikoistumisen kärjeksi, joka sisältää nykyiset metsäteollisuuden ja biojalostuksen kärkialat.
2. Biotalous yritys- ja alihankintaverkoston aktivointi hyödyntämään bio- ja kiertotalouden arvoketjujen kehittämismahdollisuuksia maakunnassa jalostusarvon nostamiseksi. Taustatyönä tälle toimii Rambollin ja Hiilineutraali Pohjois-Savo hankkeen toteuttama selvitys Pohjois-Savon kiertoalouden potentiaalista [Tiivistelmäraportti \(pdf\)](#).
3. Bio- ja kiertotalouden TKI-tarpeiden selvitys yritysverkostoissa.
4. Biotalous ja luonnonvara-alan tutkimustulosten hyödyntämisen ja käyttöönoton edistäminen yritysverkostoissa, johon luodaan toimintamalli.
5. Korkeamman arvonlisän materiaalit ja tuotteet: systemaattinen panostus biotalouden tuotekehitykseen ja korkeamman arvonlisän materiaalien kasvava paikallinen hyödyntäminen esim. puurakentamisessa.
6. Pohjois-Savossa tiedotetaan biotalouden kehityksen avaamista monipuolisista työ- ja uramahdollisuuksista alan vetovoiman vahvistamiseksi kohderyhmänä sekä nuoret, potentiaaliset yrittäjät että uutta osaamista tarvitsevat. Huolehditaan, että luonnonvara-alan ammatillisen ja korkeakoulutuksen rahoitus ja aloituspaikat vastaavat työvoimatarvetta. Yhdessä alueen yritysten kanssa edistetään opiskelijoiden ja valmistuneiden työllistymistä Pohjois-Savoon.
7. Investointiedellytysten parantaminen hyvällä suunnittelulla, investointisuunnitelmien käyttö perusteluna infratarpeille (esim. vähäliikenteisen tieverkon ylläpidon tarpeet).
8. Bio- ja kiertotalouden ylimaakunnallisen ja kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen hyödyntämällä toimialojen yhteyksiä, klustereita ja Itä- ja Pohjois-Suomen älykkään erikoistumisen strategiaa.
9. Biotalous materiaalivirtojen selvitys kaikissa seutukunnissa, ml. kestävyden tarkastelu ja eri toimialojen työmenetelmien kehittäminen.
10. Alueellinen painopiste: bio- ja kiertotalouden kytkeminen kokonaisturvallisuuden kehittämiseen esim. huoltovarmuuden, hajautettujen ratkaisujen ja toimitusvarmojen arvoketjujen teemoissa.

POHJOIS-SAVON BIOTALOUDEN TULEVAISUUSKUVA 2035

Vuonna 2035 bio- ja kiertotalous ovat Pohjois-Savon aluetalouden ydinprosesseja. Tämä tarkoittaa monipuolista alkutuotantoa ja resurssitehokasta metsätaloutta, joihin perustuva teollisuus hyödyntää raaka-aineet erittäin tarkasti ja tuottaa korkeatasoisia vientituotteita. Alkutuotannon ja teollisuuden prosessit käyttävät kokonaisuudessaan uusiutuvaa energiaa ja niiden jätevesien ja hiilidioksidipäästöjen hallinta sekä hyödyntäminen ovat maailman parhaita.

Maakunnan alueella on biokaasutuotannon lisäksi useita teollisen sektori-integraation yksiköitä, joissa aiemmin ilmasto- ja vesistö päästöjä aiheuttaneet prosessin jakeet kiertävät uusiksi tuotantopanoksiksi kuten biokaasu, vety, metaani, bio- ja kiertolannoitteet. Tämä on mahdollista, jos nykyiset investointisuunnitelmat toteutetaan ja niistä syntyy onnistuneita esimerkkejä. Näiden prosessien alkupää on maa- ja metsätaloudessa, joiden kannattavuutta ja vastuullisuutta merkittävä osa prosessituotteista palaa vahvistamaan.

Ruokajärjestelmän uudistuminen lähellä tuotettua ruokaa suosivaksi ja viljelijöille kannattavaksi on saatu käyntiin. Tämä on mahdollistanut myös elintarviketeollisuuden kehittymisen ja viennin kasvun monipuolisten ja kansainvälisesti kiinnostavien vientituotteiden avulla. Elintarvikeviennin kasvu nojaa sekä aiempaa paremmin tunnistettuun savolaiseen ruokakulttuuriin, että uusiin terveysvaikutuksia ja ympäristöystävällisyyttä korostaviin sekä ruokailutottumusten muutosta hyödyntäviin tuoteinnovaatioihin. Pohjois-Savon vahvistunut asema ruokamaakuntana tukee myös matkailun kehittymistä, sillä gastronominen kiinnostavuus ja laadukkaat ravintolapalvelut vahvistavat alueen vetovoimaa.

Vientiteollisuuden arvoketjujen rinnalla alueella on monipuolista biotalouden palvelutuotantoa, kuten alueen luonnonoloja kekseliäästi ja tyylikkäästi hyödyntävää luontomatkailua. Maa- ja metsätalouden tuotantoprosessien kestävyys vahvistaa elinkeinojen hyväksyttävyyttä ja julkista asemaa ja lisää näiden globaalisti arvokkaiden alojen vetovoimaa ja merkitystä ympäristön ja ilmaston tilan muutoksessa.

Biotalous yhteys korkean arvonlisän tietotalouteen on vahvistunut. Tämä tarkoittaa tuottavuutta nostavaa digitalisaation hyödyntämistä alkutuotannossa, teollisuudessa ja palveluissa, mutta myös luonnosta saatavien raaka-aineiden ja niistä jalostettujen edistyneiden materiaalien lisääntyvää käyttöä esimerkiksi hyvinvointiteknologian alalla. Biotalous ja tietotalouden yhteys merkitsee vahvaa panostamista tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä osaamiseen. Osaamisvaatimukset ja varsinkin teknologiataitojen merkitys kasvavat kaikissa töissä, joten biotalouden edistäminen koskettaa yhtä hyvin ammatillista kuin korkeakoulutusta. Alueen korkeakouluilla ja tutkimuslaitoksilla on ratkaiseva rooli biotalouden arvonlisän kaksinkertaistamista edistävissä toimenpiteissä ja vuonna 2035 Pohjois-Savo onkin tunnettu sekä alan koulutuksen että tutkimuksen edelläkävijänä.

**§ 124 Jäsenten esittäminen Kuopion yliopistosäätiön hallitukseen kaudelle
1.1.2025 - 31.12.2026**

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 124

Asianumero PSL/435/15.00.18.01/2022

Valmistelijat vs. hallintojohtaja Riikka Pehkonen 044 714 2644

Kuopion yliopistosäätiön hallitukseen kuuluu Itä-Suomen yliopiston Kuopion kampuksella toimiva rehtori ja kymmenen muuta jäsentä. Kullekin jäsenelle määrätään varajäsen. Säätiön hallitus nimeää hallituksen jäsenet kuultuaan Itä-Suomen yliopistoa, Kuopion kaupunkia, Pohjois-Savon hyvinvointialuetta, Pohjois-Savon liittoa, Kuopion kauppakamaria ja Savon Yrittäjät ry:tä. Säätiön hallituksen jäsenten toimikausi kestää kaksi kalenterivuotta. Lukuun ottamatta hallituksen puheenjohtajaa puolet jäsenistä on vuosittain erovuorossa.

Seuraavien säätiön hallituksen jäsenten/varajäsenten toimikausi päättyy vuoden 2024 lopussa:

Dekaani Kari Lehtinen / professori Mikko Kolehmainen
Professori Reetta Kälviäinen / professori Jarmo Jääskeläinen
Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Vähäkangas / opetusjohtaja Silja Silvennoinen
Maakuntahallituksen 1. vpj Pia Hedman / hallintojohtaja Riikka Pehkonen
Toimitusjohtaja Siamäk Naghian / toimitusjohtaja Kaija Savolainen

Kuopion yliopistosäätiö pyytää esittämään näkemyksen uudistuvan hallituksen kokoonpanosta 1.1.2025 alkavalle kaudelle viimeistään 1.11.2024 mennessä. Estettä esittää erovuoroisen jäsenen jatkamista ei ole.

**Mkj:n
ehdotus**

Maakuntahallitus tekee esityksen jäsenen ja varajäsenen osalta Kuopion yliopistosäätiön hallitukseen kaudelle 1.1.2025 - 31.12.2026.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti ja esitti Kuopion yliopistosäätiön hallituksen jäseneksi Pia Hedmania ja varajäseneksi Riikka Pehkosta.

§ 125**Esitys Itä-Suomen yliopiston jäsenen
vaihtumisesta Pohjois-Savon maakunnan yhteistyöryhmään**

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 125

Asianumero PSL/35/15.00.01.00/2021**Valmistelijat** aluekehitysasiantuntija Janna Merenniemi 044 714 2620

Alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikatoimeenpanosta annetun lain (756/2021) mukaan maakunnan liiton hallitusasettaa maakunnan yhteistyöryhmän. Pohjois-Savon liiton maakuntahallitus onnimennyt Pohjois-Savon maakunnan yhteistyöryhmän 4.10.2021.

Itä-Suomen yliopisto esittää, että 1.1.2025 alkaen Pohjois-Savon MYR:n jäseneksi nimetään Jukka Mönkkösen tilalle Jussi Pihlajamäki.

**Mkj:n
ehdotus**

Maakuntahallitus nimeää 1.1.2025 alkaen Itä-Suomen yliopiston jäseneksi Jussi Pihlajamäen Pohjois-Savon maakunnan yhteistyöryhmään.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

§ 126 Viranhaltijoiden päätökset

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 126

Mkj:n ehdotus	Maakuntahallitus merkitsee viranhaltijoiden päätökset ko. ajalta tiedoksi.
Päätös	Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.
Liitteet	Viranhaltijapäätökset Viranhaltijapäätökset (Eura)

PÄÄTÖSLUETTELO

24.09.2024

1(1)

Viranhaltija		
Päätösnumero	Päätöspäivämäärä	Asia

Aluekehitysjohtaja Satu Vehreävesa

11/2024	26.08.2024	Muutospäätös Kasvua ja kansainvälistymistä Pohjois-Savoon -hankkeessa (7/2022/AKKE)
12/2024	26.08.2024	Viranomaisen itseoikaisu Voimaa luonnonvara-alan osaamiseen Pohjois-Savossa -hankkeessa (5/2022/AKKE)

Maakuntajohtaja Tytti Määttä

102/2024	29.08.2024	MaaseutuGaala 25.2.2025
103/2024	02.09.2024	Päätös lisävastuupalkkion maksamisesta tietopalveluasiantuntijalle 1.9.2024 alkaen
104/2024	02.09.2024	Päätös korkeakouluharjoittelijan valinnasta

PÄÄTÖSLUETTELO

24.09.2024

1(1)

Viranhaltija		
Päätösnumero	Päätöspäivämäärä	Asia

Aluekehitysjohtaja Satu Vehreävesa

10/2024	20.08.2024	EAKR-muutospäätös, Tulevaisuudenkestävä ekosysteemityö
13/2024	26.08.2024	EAKR-muutospäätös, Pk-yritykset kohti hiilineutraalisuutta ja energiantuotannon optimointia
14/2024	26.08.2024	EAKR-muutospäätös, Specsoft teknologiateollisuuden tuotekonseptointisovelluksen kehittäminen
15/2024	28.08.2024	EAKR-muutospäätös, Ilmastokestävät ja hiiltä sitovat puuntaimet
16/2024	06.09.2024	EAKR-muutospäätös, Automaatio ja Tekoäly Tiedoksi (AuToTIE)

Maakuntajohtaja Tytti Määttä

101/2024	28.05.2024	EAKR-hylkäyspäätös, Immersiiviset, etäosallistavat ja moniammatilliset oppimisympäristöt – investointihanke (Savonia)
106/2024	12.09.2024	EAKR-rahoituspäätös, Jyrkän erä- ja luontomatkailualueen uudet retkeilyreitit
107/2024	18.09.2024	EAKR-rahoituspäätös, Katuyhteyden rakentaminen Karhukiven bioterminaalialueelle

Valitse Satu Vehreävesa

17/2024	15.09.2024	EAKR-muutospäätös, Älyä lämmitysjärjestelmiin Ilmastoystävällisesti tekoälyä hyödyntämällä (ÄLLITÄ)
---------	------------	---

§ 127 **Ajankohtaiset ja tiedoksi merkittävät asiat**

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 127

**Mkj:n
ehdotus**

Maakuntahallitus merkitsee tiedokseen seuraavat asiat:

1. ALU:n annetut lausunnot

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

§ 128

Seuraava kokous ja kokouksen päättäminen

Maakuntahallitus 30.9.2024 § 128

**Mkj:n
ehdotus**

Seuraava kokous on maakuntatalolla maanantaina 28.10.2024 alkaen klo 9.00.

Päätös

Maakuntahallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.03.

POHJOIS-SAVON LIITTO
Maakuntahallitus

OIKAISUVAATIMUSOHJEET JA VALITUSOSOITUS

Muutoksenhakukiellot (§§ 119-123, 126-128)

Niistä päätöksistä, jotka koskevat vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Päätöksestä, josta voidaan tehdä kuntalain 134 §:n mukaan kirjallinen oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla.

HValL 3 §:n 1 mom. perusteella valitusta ei voida tehdä, ellei päätöksellä tarkoiteta toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkittavaksi ottamatta.

Oikaisuvaatimusohjeet (§§ 116-118, 124-125)

Oikaisuvaatimuskelpoiisiin päätöksiin voidaan hakea oikaisua Pohjois-Savon liiton maakuntahallitukselta, Pohjois-Savon liitto, sähköpostilla kirjaamo@pohjois-savo.fi tai kirjeitse osoitteeseen Sepänkatu 1, 70100 Kuopio.

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluttua siitä, kun päätös on lähetetty asianosaiselle kirjeellä tai laitettu nähtäville yleiseen tietoverkkoon.

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.

Valitusosoitus

Valituskelpoiisiin päätöksiin haetaan muutosta kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksen myös asianosainen sekä jäsenkunta ja kunnan jäsen (137 §).

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Muutos haetaan Itä-Suomen hallinto-oikeudelta: Minna Canthin katu 64, 70100 Kuopio.

Valitusaika on 30 päivää. Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaannista.

Valituskirjassa on ilmoitettava:

- valittajan nimi, ammatti, asuinkunta ja postiosoite
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan tehtäväksi
- muutosvaatimuksen perusteet

Valituskirja on valittajan tai valituskirjan muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut valituskirjan, siinä on mainittava myös laatijan ammatti, asuinkunta ja postiosoite.

Valituskirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus siitä päivästä, josta valitusaika on luettava.

Valituskirjat on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä. Omalla vastuulla asiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valituskirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä.

Asian käsittelystä tuomioistuimessa voidaan periä maksu.

Tuomioistuinmaksulaki 1455/2015 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX[®]